

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЯРОШАК ОЛЕГ ЯРОСЛАВОВИЧ

УДК 342.95:351.74(043.3)(477)

ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ
ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ
ЗАХОДІВ

12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне
право»

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ **О.Я. Ярошак**

Науковий керівник: **Галуцько Віра Миколаївна**, доктор юридичних наук,
професор

Одеса – 2026

АНОТАЦІЯ

Ярошак О.Я. Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Міжнародний університет бізнесу і права Міністерства освіти і науки України; Одеський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України, Одеса, 2026.

У дисертації розкрито адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

З'ясовано, що адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів у широкому розумінні – це засади виконання адміністративними органами своєї місії та завдань на основі норм адміністративного права, стосовно створення безпечних та належних умов для громадян України, інших фізичних та юридичних осіб реалізовувати своє право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації із завчасним сповіщенням відповідних органів виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування про його проведення. У вузькому розумінні адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів – це упорядкована система адміністративно-правових засад, способів та адміністративних процедур (проваджень), які застосовуються адміністративними та правоохоронними органами. Зазначено, що всі державні органи здійснюють забезпечення громадської безпеки, але саме на органи Національної поліції покладена важлива роль у захисті, від імені держави, прав та свобод людини і громадянина, сприянню проведення мирних заходів, дозволяючи вільно висловлювати свої думки та почуття в межах дозволеного законодавством.

Проаналізовані наукові аспекти філософсько-правових засад інституту громадського порядку дозволили зробити висновок, що вони є основою стабільного і справедливого суспільства, що забезпечується через законодавство, моральні норми та діяльність поліції, коли держава повинна захищати права і свободи громадян, підтримуючи порядок і безпеку за допомогою примусу, якщо це необхідно. З погляду філософії права громадський порядок є ключовим елементом функціонування держави і суспільства та права. Він забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів. Громадський порядок ґрунтується не тільки на законодавстві, однак й на моральних нормах і правових інститутах, які утверджують права і свободи громадян.

Запропонована п'ятичленна структура спеціальних принципів діяльності адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку на масових заходах, як системи засад завчасного попередження, ефективного супроводу, рішучого реагування на порушення та надійного документування й аналізу прорахунків шляхом розрахунку, і планування сил і засобів забезпечення масового заходу, підготовки та координації підрозділів та посадових осіб, здійснення толерантного діалогу та вчасного застосування превентивних засобів, виваженого застосування засобів примусу, технічного, юридичного супроводу та організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних та правоохоронних органів, які беруть участь в забезпеченні громадського порядку в умовах масових заходів. Основні засади у сфері адміністративно-правового забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів базуються на фундаментальному принципі української держави та права – верховенстві права та спеціальних принципах.

Встановлено, що адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення громадського порядку під час масових заходів в Україні включає різноманітні суб'єкти публічної адміністрації з різною юридичною природою, з виділенням основного адміністративного органу, що гарантує

права і свободи громадян та публічну безпеку – організаторів, які мають відповідні публічні компетенції стосовно завчасного повідомлення місцевих органів влади, інформування громадськості про захід та забезпечення публічної безпеки під час його проведення, у тісній взаємодії з посадовими особами центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується міністром МВС України. До суб'єктів забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів відноситься велика кількість структурних підрозділів, які мають специфічні повноваження, різне підпорядкування та використовуються не за призначенням.

З'ясовано, що взаємодія, як інструмент публічного адміністрування при забезпеченні проведення масових заходів, включає тісну співпрацю різних задіяних до охорони громадського порядку адміністративних та правоохоронних органів з організаторами, іншими службами та громадськістю, що забезпечує ефективну координацію заходів і обмін інформацією, шляхом здійснення попереджувальних заходів, інформуванням та прозорістю дій, що сприяє формуванню позитивного сприйняття присутності на заходах правоохоронних органів та активної участі громади у забезпеченні публічного порядку. Сприймаючи специфіку сучасних загроз, органи Національної поліції в умовах воєнного стану діють у тісній координації з підрозділами Збройних Сил України, Національною гвардією, прикордонною службою, спецслужбами та іншими структурами безпекового сектору. В межах такої взаємодії реалізується комплекс заходів, спрямованих на протидію діяльності диверсійно-розвідувальних груп противника, боротьбу з незаконними воєнізованими формуваннями, діяльність яких суперечить законодавству України.

Доведено, що особливості забезпечення громадської безпеки в умовах воєнного стану у випадку виникнення протиправних масових заходів (протестів) спровокованих російськими провокаторами, як імовірної готовності керівників МВС та Національної поліції України до невідкладного

застосування сил і засобів, щодо відновлення публічного порядку, забезпечення заходів щодо проведення мобілізації, прав громадян шляхом планування та накопичення (виведення в резерв) для цього сил і засобів, проведення з поліцейськими та військовослужбовцями Національної гвардії України відповідних навчань та психологічної підготовки. Від працівників очікується високий рівень професіоналізму та дотримання встановлених правил і норм під час застосування превентивних та інших засобів впливу, заборонено застосовувати форми і методи, які можуть призвести до різного роду тілесних ушкоджень особам.

Визначено, що засади взаємодії Національної поліції з іншими правоохоронними, адміністративними органами та громадськими формуваннями щодо забезпечення громадського порядку та публічної безпеки шляхом використання комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності та координації основних та залучених сил та засобів, об'єднаних однією місією та завданнями стосовно недопущення порушень прав свобод та законних інтересів громадян в місцях організованого скупчення людей з певної метою. Співпраця дозволяє ефективно координувати дії, оперативно реагувати на можливі загрози, обмінюватися інформацією та забезпечувати захист прав і свобод громадян. Акцент на прозорості, законності та взаємодії із громадою є основою правозахисної діяльності в умовах воєнного стану, що вимагає високого рівня професіоналізму і оперативності.

З'ясовано, що засади свободи мирних зібрань в ЄС базуються на правовій системі ЄС та національних законодавствах країн-учасниць, які охороняють усі мирні масові заходи, включаючи вираження різноманітних, непопулярних або меншинових думок, коли всі мирні зібрання заслуговують на публічну охорону, якщо вони організовані з мирними намірами і проводяться без насильства, з'ясовано, що принцип презумпції на користь проведення зібрань визначає, що все, що не заборонено законом, вважається допустимим, і при таких умовах проведення зібрання не потрібен штучний

дозвіл зайвої бюрократичної регуляції. У різних країнах ЄС існують певні особливості (підходи) до забезпечення порядку під час масових заходів: від діалогу поліції зі спільнотою в Скандинавії до активного залучення громадян в Німеччині, широкого використання муніципальної поліції в Польщі та Фінляндії, а також соціальних програм і партнерств в Чехії та Хорватії. Ці підходи сприяють ефективному забезпеченню громадського порядку та безпеки під час мирних зібрань. Зазначено, що переймаючи та застосовуючи в Україні міжнародні напрацювання щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів необхідно внести відповідні зміни до чинного законодавства. У практичну складову поліцейської діяльності з урахуванням висновків і рекомендацій Ради Європи, власних напрацювань від пілотних проектів, запровадити найбільш дієві для нашого суспільства заходи по охороні громадського порядку під час проведення масових заходів забезпечивши рівень гарантій та захисту прав і свобод громадян.

Доведено потребу необхідності внесення змін чинного законодавства щодо забезпечення громадського порядку та публічної безпеки та напрацювання адміністративно-процесуальної практики у цій сфері.

Ключові слова: поліцейська діяльність, публічне адміністрування, правоохоронні органи, ефективність, забезпечення, громадянське формування, права та свободи людини, громадський порядок, громадська безпека, Національна поліція.

ABSTRACT

Yaroshak O.Ya. Administrative and legal principles of public order protection during mass events. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.07 «Administrative law and process; finance law; information law». – International University of Business and Law of the Ministry of Education and Science of Ukraine; Odesa State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Odesa, 2026.

The dissertation reveals the administrative and legal principles of public order protection during mass events.

It is found that administrative and legal support for the protection of public order during mass events in a broad sense is the principles of fulfillment by administrative bodies of their mission and tasks on the basis of administrative law, to create safe and appropriate conditions for citizens of Ukraine, other individuals and legal entities to exercise their right to assemble peacefully, unarmed and hold meetings, rallies, marches and demonstrations with advance notification of the relevant executive authorities or local self-government bodies about the event. In a narrow sense, administrative and legal support for the protection of public order during mass events is an orderly system of administrative and legal principles, methods and administrative procedures (implementations), which are applied by administrative and law enforcement authorities. It is noted that all state bodies ensure public security, but it is the National Police that has an important role in protecting, on behalf of the state, the rights and freedoms of man and citizen, promoting peaceful events, allowing people to freely express their thoughts and feelings within the limits permitted by law.

The scientific aspects of the philosophical and legal foundations of the institution of public order as the basis of a stable and just society, which is ensured through legislation, moral norms and police activities, when the state must protect the rights and freedoms of citizens, maintaining order and security through coercion, if necessary, are investigated. From the perspective of the philosophy of law, public order is a key element in the functioning of the state, society, and law. It ensures stability, security of citizens, and the proper functioning of social institutions. Public order is based not only on legislation, but also on moral norms and legal institutions that affirm the rights and freedoms of citizens. From the perspective of the philosophy of law, public order is a key element in the functioning of the state, society, and law. It ensures stability, security of citizens, and the proper functioning of social institutions. Public order is based not only on

legislation, but also on moral norms and legal institutions that affirm the rights and freedoms of citizens.

The five-member structure of the special principles of activity of administrative and law enforcement agencies in ensuring public order at mass events is updated as a system of principles of early warning, effective support, decisive response to violations and reliable documentation and analysis of miscalculations by calculating and planning the forces and means of ensuring a mass event, training and coordination of units and officials, conducting a tolerant dialogue and timely application of preventive measures, and balanced application of preventive measures. The basic principles in the field of administrative and legal maintenance of public order during mass events are based on the fundamental principle of the Ukrainian state and law - the rule of law and special principles.

The scientific provisions on the administrative and legal status of subjects of ensuring public order during mass events in Ukraine, which include various public administration entities with different legal nature, have been improved, with the main administrative body guaranteeing the rights and freedoms of citizens and public safety - organizers who have the relevant public competencies to notify local authorities in advance, inform the public about the event and ensure public safety during its holding, in close cooperation with officials of central executive authorities, whose activities are coordinated by the Minister of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The subjects of ensuring public order during mass events include a large number of structural units that have specific powers, different subordination, and are used for purposes other than their intended purpose.

The scientific provisions on interaction as a tool of public administration in ensuring the holding of mass events were further developed, which includes close cooperation of various administrative and law enforcement agencies involved in the protection of public order with organizers, other services and the public, which ensures effective coordination of activities and exchange of information through preventive measures, information and transparency of actions, which contributes to

the formation of a positive perception of the presence of law enforcement agencies at events. Perceiving the specifics of modern threats, the National Police bodies, under martial law, operate in close coordination with units of the Armed Forces of Ukraine, the National Guard, the Border Guard Service, special services, and other security sector structures. Within the framework of such interaction, a set of measures is being implemented aimed at countering the activities of enemy sabotage and reconnaissance groups and combating illegal paramilitary formations whose activities contradict the legislation of Ukraine.

Scientific provisions have been formed on the peculiarities of ensuring public security under martial law in the event of illegal mass events (protests) provoked by Russian provocateurs, as well as the probable readiness of the heads of the Ministry of Internal Affairs and the National Police of Ukraine to immediately use forces and means to restore public order, ensure measures for mobilization, citizens' rights by planning and accumulating (withdrawing to reserve) forces and means for this purpose, conducting training with police and military personnel. Employees are expected to maintain a high level of professionalism and adhere to established rules and regulations when using preventive and other means of influence; it is prohibited to use forms and methods that may cause various types of bodily harm to individuals.

The article examines the scientific foundations of interaction of the National Police with other law enforcement, administrative bodies and public formations to ensure public order and public security through the use of a set of measures aimed at improving the efficiency and coordination of the main and involved forces and means united by one mission and tasks to prevent violations of the rights of freedoms and legitimate interests of citizens in places of organized gatherings of people for a specific purpose. Cooperation allows us to effectively coordinate actions, respond promptly to possible threats, exchange information, and ensure the protection of citizens' rights and freedoms. An emphasis on transparency, legality, and community engagement is the foundation of human rights advocacy under martial law, which requires a high level of professionalism and efficiency.

It is determined that the principles of freedom of peaceful assembly in the EU are based on the EU legal system and national legislation of the member states, which protect all peaceful mass events, including the expression of diverse, unpopular or minority opinions, when all peaceful assemblies deserve public protection, if they are organized with peaceful intentions and are conducted without violence, it is found that the principle of presumption in favor of holding assemblies determines that everything that is not prohibited by law is considered permissible, and under such conditions, an assembly does not require artificial permission from excessive bureaucratic regulation. In different EU countries, there are certain features (approaches) to ensuring order during mass events: from police dialogue with the community in Scandinavia to active citizen involvement in Germany, the widespread use of municipal police in Poland and Finland, as well as social programs and partnerships in the Czech Republic and Croatia. These approaches contribute to the effective maintenance of public order and security during peaceful assemblies. It is noted that adopting and applying international practices in Ukraine regarding the protection of public order during mass events, it is necessary to make appropriate amendments to the current legislation. In the practical component of police activities, taking into account the conclusions and recommendations of the Council of Europe, our own experiences from pilot projects, to introduce the most effective measures for our society to protect public order during mass events, ensuring the level of guarantees and protection of the rights and freedoms of citizens.

The author proves the need to amend the current legislation on ensuring public order and public security and to develop administrative and procedural practice in this area.

Keywords: police activity, public administration, law enforcement agencies, efficiency, provision, civil formation, human rights and freedoms, public order, public security, National Police.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові статті у періодичних фахових виданнях України:

1. Ярошак О.Я. Міжнародний досвід щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. Вип.28. 2023. С.129-134.
2. Ярошак О.Я. Національна поліція як суб'єкт забезпечення публічної безпеки і правопорядку під час проведення масових заходів. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2023.С. 152-156.
3. Ярошак О.Я. Взаємодія Національної поліції з правоохоронними підрозділами у ході забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія «Право». Вип 81: частина 2. 2024. С.240-243.
4. Ярошак О.Я. Окремі методи у діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. Вип. 32. 2024. С.74-79.

Наукові статті у періодичних виданнях іноземних держав:

5. Yaroshak O. Ensuring public order and public safety by the National police of Ukraine. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 3(55). 2023. P.197-200.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Ярошак О.Я. Проблемні питання охорони громадського порядку під час проведення спортивних матчів. *Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 жовтня 2022 р.). Одеса: Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ. 2022. С.49-51.

7. Ярошак О.Я. Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах воєнного стану. *Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches: International scientific conference (Wloclawek, the Republic of Poland, 29 – 30 May 2023)*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 2023. P.74-76.

8. Ярошак О.Я. Дотримання прав людини при охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. (м. Дніпро, 29 лютого 2024 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2024. С.671-673.

ЗМІСТ

ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ	27
1.1. Філософсько-правові та історичні аспекти становлення і розвитку охорони громадського порядку під час проведення масових заходів	27
1.2. Принципи охорони громадської безпеки під час проведення масових заходів	44
1.3. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів	67
Висновки до розділу 1	90
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ЩОДО ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ	93
2.1. Суб'єкти охорони громадського порядку під час проведення масових заходів	93
2.2. Інструменти публічного адміністрування (форми і методи) охорони громадського порядку під час проведення масових заходів	115
2.3. Взаємодія органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами та підрозділами щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів	133
Висновки до розділу 2	150
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ	153
3.1. Міжнародний досвід охорони громадського порядку під час проведення масових заходів	153

	14
3.2. Особливості забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні	172
Висновки до розділу 3	195
ВИСНОВКИ	197
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	204
ДОДАТКИ	225

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Конституція України, як основний гарант закріплює право громадян держави на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст.34), на право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації (ст.39) у визначеному законом порядку. Масові заходи (зібрання, мітинги, демонстрації, спортивні та культурні події) є невід'ємною складовою реалізації конституційних прав і свобод людини, зокрема права на мирні зібрання. Водночас такі заходи пов'язані з підвищеним ризиком порушення громадського порядку, що вимагає ефективного адміністративно-правового регулювання діяльності уповноважених органів, насамперед Національної поліції України та інших суб'єктів сектору безпеки. Лише суд в інтересах національної безпеки держави з метою захисту прав і свобод людини та громадянина, може обмежити реалізацію вищеназваних прав.

Питання забезпечення громадського порядку та громадської безпеки є основним завданням правоохоронної діяльності будь-якої держави і визначається як одна з основних функцій органів Національної поліції України. Однак, під час проведення масових заходів виникає низка сучасних суспільно-правових викликів, які особливо загострилися в умовах трансформації державного управління та дії правового режиму воєнного стану в Україні. Так, в умовах воєнного стану значно зростає необхідність балансування між забезпеченням національної безпеки та дотриманням прав і свобод громадян. Обмеження проведення масових заходів, встановлення спеціальних правил їх організації та посилення контролю з боку держави потребують чіткого правового врегулювання, щоб уникнути зловживань владою та забезпечити принцип верховенства права. Сучасні загрози, зокрема терористичні ризики, провокації, інформаційні впливи та масові заворушення, актуалізують питання вдосконалення адміністративно-правових механізмів превенції правопорушень під час масових заходів, це

включає розвиток форм і методів діяльності правоохоронних органів, підвищення рівня їх координації, а також впровадження міжнародних стандартів у сфері забезпечення публічної безпеки.

Саме діяльність Національної поліції України спрямована на створення безпечного середовища для перебування громадян у публічних місцях та забезпечення порядку, який сприяє ефективній реалізації їхніх прав і свобод. Національна поліція здійснює різноманітні заходи та оперативні дії з метою запобігання вчиненню кримінальних правопорушень, особливо злочинів, забезпечення протидії правопорушенням та вжиття необхідних заходів у разі виникнення небезпеки для громадського порядку та безпеки.

Однак, значно знизився рівень довіри населення до Національної поліції України, що підтверджується проведеним нами опитуванням населення у трьох областях Херсонській, Миколаївській та Одеській, де громадяни довіряють поліцейським лише у 29 % (Додаток Б), що свідчить про значні прорахунки в цій сфері. Найбільші проблеми виникають на рівні керівництва Національної поліції України, видання індивідуальних адміністративних актів та усних указівок, що призводить до перекручування трактувань чинного законодавства, порушення прав та свобод людини тощо.

Питанням адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів приділяли увагу такі науковці-адміністративісти як: С. Алфьоров, О. Бандурка, П. Баранчик, О. Батраченко, А. Буханевич, О. Бойко, А. Василишин, В. Галуцько, І. Голосніченко, С. Гусарев, В. Грохольський, Е. Демський, П. Діхтієвський, М. Додін, А. Долинний, О. Доценко, Ю. Йосипів, В. Заросило, Є. Зозуля, С. Кавун, Д. Калаянов, Р. Калюжний, С. Кіщенко, Є. Кобко, В. Колпаков, В. Курило, К. Мамай, А. Мартишко, С. Медведенко, Р. Мельник, Б. Мороз, О. Музичук, В. Олефір, О. Панова, М. Пихтін, А. Подоляка, С. Пономарьов, Ю. Римаренко, С. Стеценко, В. Фатхутдінов, О. Федченко, В. Шакун, Х. Ярмакі та інші. Однак, на сьогодні відсутні комплексні дослідження з цього питання, які б відповідали умовам сьогодення та залишається

неузгодженими ряд питань щодо оновлення законодавства, взаємодії між різними організаціями щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. Отже, актуальність теми полягає у потребі комплексного дослідження правових механізмів забезпечення громадського порядку під час масових заходів з метою підвищення їх ефективності, забезпечення належного рівня безпеки громадян та дотримання демократичних стандартів прав людини навіть в умовах підвищених безпекових викликів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 687-р); п. 16 Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021); Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки (затвердженої постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21); в межах науково-дослідної теми Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів в державі» (номер державної реєстрації 0123U103538), а також наукової тематики науково-дослідних робіт кафедри адміністративно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ «Забезпечення адміністративно-правовими засобами прав і свобод людини і громадянина в Україні» (номер державної реєстрації 0125U001209) та кафедри адміністративної діяльності поліції «Захист та дотримання прав людини в поліцейській діяльності» (реєстраційний номер 0123U104419).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права» (протокол № 3 від 10.12.2015 р.).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі діючого законодавства України, практичних напрацювань, як в Україні, так і з урахуванням міжнародного досвіду, визначити адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів та запропонувати шляхи вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети дослідження необхідно виконати такі **завдання:**

- дослідити філософсько-правові та історичні аспекти становлення та розвитку охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;

- визначити принципи охорони громадської безпеки під час проведення масових заходів;

- визначити поняття та розкрити зміст адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;

- охарактеризувати суб'єктів охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;

- встановити інструменти публічного адміністрування (форми і методи) охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;

- розкрити взаємодію органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами та підрозділами щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;

- проаналізувати міжнародний досвід охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;

- встановити особливості забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні;

- запропонувати заходи щодо удосконалення законодавства у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

Методи дослідження. Для досягнення мети дисертаційної роботи та забезпечення наукової об'єктивності одержаних результатів було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. А саме: метод *системного аналізу* дозволив виявити та узагальнити структурні зв'язки між змінними або елементами досліджуваної системи (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1). За допомогою методів *аналізу* та *синтезу* вивчено та проаналізовано об'єкт у його цілісності та визначено його складові частини та їх взаємозв'язок (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1). *Логіко-семантичний метод* використано в усіх підрозділах дисертаційного дослідження для критичного аналізу доктринальних наукових положень та поглиблено понятійний апарат. За допомогою *діалектичного методу* проаналізовано відповідно до європейських стандартів норми чинного законодавства у аспекті його недосконалості (підрозділ 3.2), що дало змогу сформулювати пропозиції щодо їх удосконалення. Використання *соціологічного* та *статистичного* методів дозволило узагальнити юридичну практику, провести анкетування, проаналізувати емпіричну інформацію, що стосується теми дослідження. За допомогою *порівняльного методу* здійснено аналіз діяльності міжнародних правоохоронних структур в аналізованій сфері та окреслено аспекти перейняття європейського досвіду (підрозділ 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, а отримані результати та узагальнення значно удосконалюють цю сферу. У результаті проведеного дослідження:

уперше:

- запропонована п'ятичленна структура спеціальних принципів діяльності адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку на масових заходах, як системи засад завчасного

попередження, ефективного супроводу, рішучого реагування на порушення та надійного документування й аналізу прорахунків шляхом розрахунку і планування сил і засобів забезпечення масових заходів, підготовки та координації підрозділів і посадових осіб щодо здійснення толерантного діалогу та вчасного застосування превентивних заходів, виваженого застосування засобів примусу, технічного, юридичного супроводу й організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних і правоохоронних органів, що беруть участь в забезпеченні громадського порядку при масових заходах;

- визначено особливості забезпечення громадської безпеки в умовах воєнного стану в Україні у випадку виникнення протиправних масових заходів (протестів), спровокованих російськими провокаторами, як імовірної готовності керівників МВС та Національної поліції України до невідкладного застосування сил і засобів щодо відновлення публічного порядку, прав громадян та забезпечення заходів із проведення мобілізації, шляхом планування та накопичення (виведення в резерв) необхідних сил і засобів, у тому числі проведення з поліцейськими Національної поліції України та військовослужбовцями Національної гвардії України відповідних навчань та психологічної підготовки;

- встановлено, що при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів адміністративними та правоохоронними органами доцільно використовувати систему інструментів публічного адміністрування: планування, як ретельний попередній аналіз ситуації, визначення розташування сил, розробка сценаріїв дій і співпраця з організаторами заходів; взаємодія, як тісна співпраця з організаторами, іншими службами та громадськістю, забезпечення прозорості дій і обміну інформацією; діалог, у формі активного спілкування з організаторами і учасниками заходів на всіх етапах, попередження конфліктів, роз'яснення правових наслідків і підведення підсумків після заходів; технічні засоби, щодо використання відеоспостереження та інших технологій для оперативного виявлення і

фіксації правопорушень, а також застосування інформаційних матеріалів для попередження конфліктів; превентивні заходи м'якої дії, як у формі розміщення попереджувальних афіш, інформування населення про заплановані заходи і можливі обмеження, залучення громадськості до превентивних дій.

- за результатами вивчення міжнародного досвіду доведено, що ключову роль у сфері адміністративно-правового забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів відіграє основоположний принцип – законності (зв'язаності суб'єктів владних повноважень з законом): по-перше, його найвищою цінністю визнається людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації та інші права, а публічні суб'єкти під час здійснення масових заходів зобов'язані створити надійні умови для їх гарантій; по-друге, адміністративні та правоохоронні органи, які безпосередньо на місці здійснюють заходи з охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, зобов'язані здійснювати охоронні заходи, а у випадку виникнення небезпеки на масовому зібранні зобов'язані захистити учасників та інших осіб, які опинилися у секторі проведення заходу; по-третє, всі суб'єкти владних повноважень, які беруть участь в охороні громадського порядку на масовому заході, можуть діяти виключно у порядку і спосіб, прямо встановлений Конституцією та законами України, а всі інші засоби адміністративної діяльності є забороненими.

- доведено, що в процесі забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні важливим є використання комплексного підходу, що включає розширення повноважень органів Національної поліції України, обмеження деяких конституційних прав громадян, встановлення комендантської години, координацію правоохоронних органів, підвищення психологічної підготовки поліцейських та використання спеціальних засобів тощо.

удосконалено:

- поняття «адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» - це упорядкована система адміністративно-правових заходів, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами України з метою протидії та запобігання порушення громадського порядку під час проведення масових заходів, а також припинення протиправної поведінки та затримання осіб, які сприяють негативному розвитку конфлікту в місцях масового скупчення людей, необхідних для нормального функціонування держави і суспільства;

- встановлено, що при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів адміністративними та правоохоронними органами доцільно використовувати систему інструментів публічного адміністрування: планування, як ретельний попередній аналіз ситуації, визначення розташування сил, розробка сценаріїв дій і співпраця з організаторами заходів; взаємодія, як тісна співпраця з організаторами, іншими службами та громадськістю, забезпечення прозорості дій і обміну інформацією; діалог, у формі активного спілкування з організаторами і учасниками заходів на всіх етапах, попередження конфліктів, роз'яснення правових наслідків і підведення підсумків після заходів; технічні засоби, щодо використання відеоспостереження та інших технологій для оперативного виявлення і фіксації правопорушень, а також застосування інформаційних матеріалів для попередження конфліктів; превентивні заходи м'якої дії, як у формі розміщення попереджувальних афіш, інформування населення про заплановані заходи і можливі обмеження, залучення громадськості до превентивних дій. Доведено, що фізичний вплив і спеціальні засоби можуть бути використані працівниками поліції, виключно у крайніх випадках, що загрожують життю і здоров'ю громадян, коли допускається застосування фізичної сили, водометів та інших спеціальних засобів, проте застосування вогнепальної зброї є неприпустимим при проведеном масових заходів.

- наукові положення щодо адміністративно-правового статусу суб'єктів забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів в Україні, які включають спільну діяльність різноманітних суб'єктів публічної адміністрації, що гарантує права та свободи громадян на публічну безпеку;

- наукові засади взаємодії Національної поліції України з іншими правоохоронними, адміністративними органами та громадськими формуваннями щодо забезпечення громадського порядку та публічної безпеки шляхом використання комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності та координації основних та залучених сил і засобів, об'єднаних спільною метою щодо недопущення порушень основоположних прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина в місцях проведення масових заходів;

набули подальшого розвитку:

- гіпотеза, що ключовим елементом правового регулювання адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів являється саме законність дій уповноважених суб'єктів, з урахуванням особливостей, мети та класифікаційних ознак масових заходів, що безпосередньо впливають на вибір механізмів адміністративно-правового забезпечення.

- узагальнені точки зору вчених, що громадський порядок є ключовим елементом функціонування держави і суспільства. Він забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів. Громадський порядок ґрунтується не тільки на законодавстві, а й на моральних нормах і правових інститутах, які утворюють основоположні права і свободи людини і громадянина;

- наукові положення щодо взаємодії, як інструменту публічного адміністрування при забезпеченні адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, що включає тісну співпрацю різних адміністративних та правоохоронних органів з організаторами, іншими службами та громадськістю, що забезпечують

ефективну координацію заходів і обмін інформацією, шляхом здійснення попереджувальних заходів, інформуванням та прозорістю дій, що сприяє формуванню позитивного сприйняття присутності на заходах правоохоронних органів та активної участі громади у забезпеченні публічного порядку.

- наукова позиція, що в процесі охорони громадського порядку під час проведення масових заходів основні обмеження прав мають бути не лише пропорційними, а й обґрунтованими.

- Норми чинного законодавства у сфері охорони громадського порядку у результаті запропоновано змін та доповнень:

Пропозиція змінити назву Глави 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» Кодексу України про адміністративні правопорушення на Глава 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на публічний порядок і публічну безпеку».

Доповнення ст. 173 «Дрібне хуліганство» Кодексу України про адміністративні правопорушення частиною другою, виклавши її в наступній редакції:

«Дрібне хуліганство, вчинене вболівальником, тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, у ході проведення спортивного змагання або (та) під час слідування до місця проведення спортивного змагання,

- тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

Доповнення ст. 24 «Види адміністративних стягнень» Кодексу України про адміністративні правопорушення підрозділом 2-1 «позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

Доповнення до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» в частині того, що контроль за

діяльністю громадських формувань варто покласти на спеціально створену комісію з питань спільної діяльності Національної поліції України і громадськості, до складу якої мають входити працівники Національної поліції України, Державної прикордонної служби, представники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадських формувань.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

– *науковій діяльності* – при подальшому проведенні наукових досліджень у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів (акт впровадження в наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 20.01.2026);

– *правозастосовній діяльності* – для належного втілення в правову дійсність заходів, що становлять діяльність, пов'язану з охороною громадського порядку під час проведення масових заходів (акт впровадження в практичну діяльність ГУНП в Херсонській області від 22.01.2026);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Поліцейська діяльність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Організаційно-правові засади діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку» (акт впровадження в освітній процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 20.01.2026);

– *правотворчій діяльності* – при наданні пропозицій у частині вдосконалення положень КУпАП та інших нормативно-правових актів, положення яких стосуються виявлення правопорушень у сфері громадського порядку та безпеки.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, усі сформульовані в ньому положення та висновки

обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. У дисертації ідеї та розробки, які належать співавторам, не використовувались.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану» (м. Одеса, 19 жовтня 2022 року); «Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку у воєнний стан» (Wloclawek, the Republic of Poland, 29 – 30 May 2023); «Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів» (м. Дніпро, 29 лютого 2024 року).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 8 наукових публікаціях, з яких: 4 – наукові статті, опубліковані у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 наукова стаття – у періодичному виданні іноземної держави, 3 – тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 237 сторінок, з них основний текст – 189 сторінок, список використаних джерел – 21 сторінка (184 найменування), додатки – 13 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

1.1. Філософсько-правові та історичні аспекти становлення і розвитку охорони громадського порядку під час проведення масових заходів

У сучасному глобалізованому світі, де ризики та виклики безпеки стають все більш виразними, питання охорони громадського порядку та забезпечення безпеки під час масових заходів виступають як вкрай важливі завдання для держав та міжнародної спільноти. Забезпечення безпеки населення та успішна реалізація різноманітних масових заходів, від публічних подій та спортивних заходів до культурних подій та політичних зібрань, стають визначальними чинниками для стабільності та розвитку країни. Величезне значення охорони громадського порядку та безпеки населення є особливо очевидним у контексті наростаючого ризику, пов'язаного з терористичними загрозами, громадськими заворушеннями та надзвичайними ситуаціями. Відповідно, завдання держави полягає не лише у виявленні та врегулюванні таких загроз, але й у розробці та ефективній реалізації стратегій безпеки для масових заходів, які залучають велику кількість людей.

Масові заходи в сучасному світі є не лише формою вираження культурної та соціальної активності, але і ареною, де виникають та посилюються виклики безпеки. Тому, важливість відповідної організації та ефективного функціонування підрозділів охорони громадського порядку стає визначальною для успішного проведення таких заходів та запобігання можливим негативним наслідкам. Запитання щодо вдосконалення підрозділів, які відповідають за охорону громадського порядку під час масових заходів, набуває особливої актуальності в умовах стрімкого

розвитку технологій та зміни соціально-політичного клімату. Саме визначення процесу становлення та розвитку підрозділів у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів є вкрай актуальним та таким, що потребує наукового дослідження.

З погляду філософії право на забезпечення громадського порядку є ключовим елементом функціонування держави, суспільства та права, оскільки забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів. Громадський порядок ґрунтується не тільки на законодавстві, однак й на моральних нормах і правових інститутах, які утверджують права і свободи громадян. Важливість підтримання громадського порядку підкреслювалося філософами, такими як Гегель, Цицерон, Локк, Спіноза та Г. Сковорода які виходили із концепції природного права. Розглядаючи філософсько-правові аспекти становлення та розвитку підрозділів у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, на нашу думку, слід акцентувати свою увагу на роботах філософів, що розглядали загальне розуміння людини, прав, її місця в суспільстві, співвідношення суспільство-держава тощо. Особливу роль в цьому аспекті відіграє Гегель Ф.Г., який створив систематичну теорію діалектики.

У філософській концепції Гегеля ключовим аспектом права виступає його органічна єдність із реальним втіленням, що розкриває сутність свободи як фундаментального прояву природного права. Він заперечує доктрини, що зводять правові відносини до взаємного обмеження особистих свобод задля спільного блага, натомість акцентуючи увагу на тому, що справжня свобода реалізується через загальну волю, а не через індивідуальні прагнення. Ця загальна воля формує основи правопорядку, визначаючи необхідність підпорядкування особистих інтересів моральним імперативам, узгодження громадянських прав із обов'язками перед державою, а особистої свободи з об'єктивною необхідністю. У межах своєї системи Гегель визначає право у кількох взаємопов'язаних аспектах: як саму ідею свободи, що є найвищим

проявом права; як певний рівень і форму реалізації свободи, що знаходить своє вираження у різних соціальних сферах, включаючи сім'ю, громадянське суспільство та державу; а також як позитивне законодавство, що формалізує право у нормативних актах [33]. Політико-правові принципи, сформульовані Гегелем, залишаються надзвичайно актуальними для сучасної України, що зумовлює необхідність їх активного впровадження в національний духовний та правовий простір. Гегель у своїх працях наголошував, що філософська наука про право має своїм основним предметом дослідження ідею права, яка охоплює як поняття права, так і процес його втілення в життя. Він визначав ідею права як свободу, підкреслюючи, що право є об'єктивним виявом вільної волі. Принцип міжнародного права як всезагального, яке в собі і для себе повинно бути значущим у відносинах між державами, є, на відміну від особливого змісту позитивних договорів, той, що договори, на котрих засновані зобов'язання держав по відношенню одне до одного, повинні виконуватись [160, с. 85-89].

Досліджуючи роботи Гегеля Ф.Г. науковець Ю. Холод зазначав, що «Філософія права» Г. Гегеля – це синтез філософських, політико-правових та соціальних досліджень. Прославляючи державу як царство світового духу, німецький мислитель бачить у ній існуючі суперечності. Гегель зазначав, що «держава не є витвором мистецтва, вона перебуває у світі, тим самим у сфері свавілля, випадковості і помилок, дурна поведінка може внести викривлення у безліч її сторін». Він вказує на те, що існує як «розумна», так і «нерозумна» держава. Порівнюючи ці два типи держав, він акцентує, що для «розумної держави» характерними ознаками є благополуччя, порядність і достаток підданих; для іншого типу («нерозумної держави») – «тупа байдужість, постійні переходи від підлості до нахабства, убогість». У розумній державі, на глибоке переконання філософа, хороші закони ведуть до її процвітання, а вільна власність є основною умовою її благополуччя [156]. Дослідження, проведене В. І. Ряшком та О. В. Ряшком, висвітлює прагнення Гегеля у його «Філософії права» до синтезу концепцій, що охоплюють правові, політичні,

соціальні та морально-етичні аспекти, які визначають структуру громадянського суспільства. Відмінною рисою його підходу є глибоке осмислення ролі поліції як інструмента державної влади, спрямованого на підтримання громадської безпеки як на загальнодержавному рівні, так і щодо кожної особи зокрема. Проте він не ототожнював поліцію з репресивним апаратом, а розглядав її крізь призму правової держави, в якій домінують свобода, законність та справедливість. У цьому контексті його концепція поліцейської діяльності має суттєве значення для розбудови демократичної та правової моделі державного управління в Україні, де діяльність правоохоронних органів, що нині здійснюють боротьбу зі злочинністю, охороняють громадський порядок та захищають права громадян, залишається важливим елементом стабільності суспільства. Таким чином, гегелівські ідеї, присвячені питанням державного устрою та гарантування безпеки як на рівні суспільства, так і окремої особи, не втратили своєї актуальності навіть у сучасних умовах XXI століття [141].

У нашому випадку поліцейська діяльність у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів відіграє ключову роль. Таким чином, Ф. Г. Гегель вважав, що громадський порядок є фундаментальною складовою функціонування держави та суспільства. Держава є вищою формою моральності, де громадський порядок забезпечується через законодавство та правові інститути. Мислитель доводив, що держава повинна гарантувати права і свободи громадян, але також має право застосовувати примус для підтримання порядку та захисту суспільства від внутрішніх та зовнішніх загроз. Право є об'єктивним вираженням моральних норм суспільства. Закони повинні бути справедливими та відповідати загальним моральним принципам. Ф. Г. Гегель підкреслював важливість законності та правопорядку як основи стабільного громадського життя. Громадянське суспільство є проміжною стадією між сім'єю та державою. Соціальні інститути, ринки, асоціації та професійні об'єднання відіграють ключову роль у підтриманні громадського порядку,

забезпечуючи економічну та соціальну стабільність. Кожен громадянин повинен дотримуватися законів не лише через страх покарання, але й через усвідомлення своєї ролі в суспільному житті та моральний обов'язок. Поко́ра закону є основою громадського порядку. Поліція є важливим інститутом держави, відповідальним за зовнішні функції, такі як регулювання відносин, управління і забезпечення суспільного порядку.

Цицерон, один із найвидатніших філософів античності, розглядав природу права через призму природи людини, виводячи його з поняття закону, який відповідає принципам природного права. Він вважав, що закон є вищим розумом, закладеним у природі, який спонукає людей до вчинків, що відповідають моральним нормам, і забороняє протилежне. Цей вищий закон, на думку Цицерона, існував ще до появи будь-яких писаних законів або держав, що робить його вічним і незмінним для всіх часів і народів. Джерелом такого природного права є людський розум, який є спільним для божества та людини, що підкреслює зв'язок між людьми та богами через закон. Цицерон наголошував, що природне право є істинним, вічним і універсальним, а його творцем, суддею та автором є бог. Основою права, за його філософією, є справедливість, яка вимагає не завдавати шкоди іншим і поважати чужу власність. Закони, встановлені в державі, повинні відповідати принципам справедливості, які, у свою чергу, ґрунтуються на природі. Закон, за Цицероном, є рішенням, що відрізняє справедливе від несправедливого, і має бути узгодженим із природою, яка є найдавнішим початком усього сущого. Він підкреслював, що закон має бути спрямований на захист чесних людей і покарання тих, хто порушує норми моралі та права. Ключовим правовим принципом Цицерона є ідея, що закон приймається для всіх і заради блага всіх, що знаходить своє відображення у відомому вислові: «*Salus populi suprema lex!*» («Благо народу — вищий закон!»). Ця концепція підкреслює, що основним завданням держави є забезпечення добробуту та інтересів народу, що робить її актуальною для сучасних правових систем [33].

Джон Локк, один із найвпливовіших мислителів концепції природного права, розглядав природний стан як стан абсолютної свободи, де кожна особа має право самостійно розпоряджатися своїм життям та діями, не підпорядковуючись чийсь волі, окрім законів природи. Цей стан характеризується повною рівністю між людьми, однак він не є синонімом свавілля чи беззаконня. Навпаки, природний стан регулюється природним законом, який, за Локком, є проявом розуму. Цей закон навчає кожную людину, яка прагне зберегти свою рівність та незалежність, уникати посягань на життя, здоров'я, свободу чи власність інших. Єдиним способом, за допомогою якого люди можуть відмовитися від своєї природженої свободи, є добровільна згода на створення політичного суспільства. Така згода є основою для формування держави, яка забезпечує захист прав і свобод громадян через встановлення правових норм і механізмів їх реалізації [25].

Подібну точку зору висловлював і Спіноза, який підходив до аналізу держави та права через концепцію природного права, ототожнюючи природний закон із законом природи, якому підкоряються всі живі істоти. Згідно з його вченням, людина за своєю суттю є істотою, яка повинна жити в суспільстві, однак її плотське єство часто підпорядковується пристрастям, що ускладнює реалізацію справжньої громадськості. Спіноза стверджував, що людина може бути справжнім благом для іншої людини лише тоді, коли керується розумом, однак цей ідеал, на жаль, рідко втілюється в реальності. Насправді, взаємодія людей часто є джерелом ненависті та тяжких відносин через відсутність достатньої розумності. Саме цей недолік розумності, за Спінозою, є основною причиною суспільних конфліктів і боротьби між людьми. З одного боку, люди є соціальними істотами, але з іншого – вони можуть бути ворогами один для одного. У своїх працях Спіноза поєднав дві основні концепції походження держави: природно-філософську та договірну. Він вважав, що основою держави є угода між людьми, а рушійною силою цієї угоди є розум. У своїх трактатах Спіноза стверджував, що держава виникає через природні інстинкти та пристрасті, а егоїстична і афективна природа

людини робить неможливим її існування поза громадським контекстом [82, с.102-115]. Згідно з поглядами Бенедикта Спінози, держава є організацією, в межах якої індивіди об'єднуються задля зміцнення спільного блага. Відповідно до його концепції, громадянський стан передбачає наявність органу верховної влади, а питання, що стосуються управлінських аспектів держави, мають назву «справи правління». Ті, хто користуються благами держави, мають статус громадян, однак їх підпорядкованість державним законам перетворює їх на підданих. Спіноза вказує, що основною причиною порушень є не так природна неспроможність людини до самоконтролю, як відсутність гарантії, що вона дотримуватиметься правил розуму, а не піддаватиметься своїм емоціям чи бажанням, або навіть вигаданим правам. Найважливішою метою громадянського стану він вважає забезпечення безпеки. Війни та порушення законів, на думку філософа, зумовлені не стільки зловмисними намірами підданих, скільки несправністю або недосконалістю верховної влади. Ця влада є абсолютною в тому сенсі, що не обмежена законами, які вона сама створює, однак при цьому вона є підданою законам природи, які впливають також і на державну сферу. У межах громадянського стану всі індивіди стикаються з однаковими загрозами, що забезпечує спільну причину для гарантування безпеки та стабільності. Усі, хто прийняв рішення підкоритися державним наказам, чи через страх перед її силою, чи через прагнення зберегти власний спокій, діють в інтересах своєї безпеки і власної вигоди [85, с.127-129].

Григорій Сковорода, один із найвизначніших українських філософів XVIII століття, відстоював ідею прав і свобод кожної людини, що знайшло своє відображення у його філософських працях. Науковець О. Донченко підкреслює, що суспільно-політичний ідеал Сковороди впливає з його світоглядної позиції, яка чітко простежується в його епістолярній спадщині. Філософ різко критикував панівний клас, магнатів та царизм, звертаючи увагу на свавілля, безкарність та зловживання владою з боку поміщиків щодо закріпачених людей. Сковородинський кордоцентризм, який є виразною

формою гуманізму в українському контексті, відображає загальнолюдські цінності, втілені в українській ментальності. Він підкреслює важливість людини як невід'ємної частини буття, а через принцип людяності впливає на формування гуманного суспільства. Сковорода наполягав на свободі та правах кожної особи, що в умовах тогочасного політичного дискурсу мало явну демократичну спрямованість. Воля, за його філософією, тісно пов'язана з боротьбою за національне та соціальне визволення, що стало основою для формування традиційних цінностей українського національного світогляду. Для людини спільнота є невід'ємною умовою існування, тоді як основним завданням суспільства є виховання вільної, гармонійно розвиненої, щасливої та корисної для суспільства особистості, здатної до активного життя та боротьби за свої ідеали [36, с.15 -19].

У центрі філософських пошуків Г. Сковороди – проблема людини, її природи та призначення, сенсу життя та щастя. Він розумів людину як суб'єкта соціальних відносин, як носія добра і зла, як накопичувача та проявника суспільних відносин. У цьому плані інтерес представляє еволюція інтерпретації проблеми добра і зла: якщо в ранньому періоді своєї творчості Г. Сковорода вважав «добро» та «зло» абстрактними категоріями, то надалі вони набувають свого соціального наповнення та інтерпретуються як прояв соціальних протиріч, джерело яких корениться у соціальній нерівності [30]. Таким чином, Г. Сковорода визнавав державу необхідною формою організації громадського життя для захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз. Громадський інтерес є важливою категорією, що зумовлює існування самого суспільства як цілісної системи, враховуючи економічні, соціальні, геополітичні, екологічні та інші чинники.

Таким чином, з погляду філософії права громадський порядок є ключовим елементом функціонування держави і суспільства та права. Він забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів. Громадський порядок ґрунтується не тільки на законодавстві, однак й на моральних нормах і правових інститутах, які

утверджують права і свободи громадян. Наукові положення щодо громадського порядку підкреслюють важливість збалансування прав і свобод людини з інтересами суспільства та необхідністю забезпечення безпеки та стабільності. Громадський порядок розглядається як необхідна умова для існування суспільства, забезпечення стабільності, безпеки та належного функціонування державних і суспільних інститутів. Погляди вищеназваних філософів стали основою для міжнародних правових актів щодо дотримання прав та свобод людини. Громадський порядок у філософських концепціях тісно пов'язаний з поняттями природного права, громадського договору, публічного інтересу та державного примусу, що забезпечує стабільність та розвиток суспільства.

Загальна декларація прав людини закріплює ідею, що права людини є невід'ємними від її природи. Відповідно до першої статті документа, всі люди наділені рівними правами та гідністю з моменту народження, що підтверджує їх природну рівність. Друга стаття зазначає, що кожен індивід має право на всі права та свободи, визначені цією декларацією, без будь-якої дискримінації, зокрема за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігійних, політичних чи інших переконань, а також за національним чи соціальним [44]. Ці принципи стали основою для формулювання положень Конституції України, в якій підкреслюється, що найвищими соціальними цінностями є права людини, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпека, що визнаються як найбільш важливі для держави та суспільства [65]. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод гарантує кожному індивіду свободу та особисту недоторканність, підкреслюючи, що позбавлення волі може відбуватися лише у визначених законом випадках і з дотриманням відповідних процедур. Окрім того, цей міжнародний акт закріплює право на мирні зібрання як невід'ємну складову свободи громадян [64].

Важливим елементом для нашого дослідження є Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, який закріплює право всіх

народів на самовизначення. Це право передбачає можливість вільного визначення політичного статусу та незалежного забезпечення економічного, соціального та культурного розвитку. У Пакті також зазначено, що держави-учасниці визнають право на встановлення обмежень щодо реалізації прав, закріплених у цьому документі, лише в межах, визначених законом. Такі обмеження повинні бути сумісними з природою цих прав і встановлюватися виключно з метою сприяння загальному добробуту в демократичному суспільстві [75]. Таким чином, обмеження прав, зокрема права на мирні зібрання, можливе лише за умови, що такі обмеження встановлені законом, є необхідними для функціонування демократичного суспільства та спрямовані на захист суспільних інтересів. У кожному конкретному випадку, коли виникає необхідність, держава має право вживати відповідних заходів, як це відбувається, наприклад, під час дії воєнного стану. Важливим аспектом є те, що мирні зібрання, згідно з Сіракузькими принципами, визнаються одним із ключових засобів, за допомогою яких особи та громадяни можуть відстоювати свої права, свободи та інтереси в умовах демократичного суспільства. Право громадян на свободу мирних зібрань в Україні гарантується та захищене державою, яка зобов'язана забезпечити його ефективну реалізацію. Здійснення цього права не підлягає жодним обмеженням, крім установлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Обмеження щодо реалізації цього права може бути встановлено тільки судом [34]. Таким чином, у міжнародних правових актах, не тільки закріплено основоположні права та свободи людини, а і передбачають можливість обмеження прав і свобод для його захисту.

В контексті дослідження організації сфери охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, учений О. Мороз вніс свій цінний внесок, поділяючи цей процес на три ключові етапи. Його погляд на організацію цієї сфери висвітлює деталізовані та послідовні етапи, що

забезпечують ефективність та безпеку під час масових заходів. Перший з них – підготовчий етап – визначається як період, що розпочинається з моменту отримання завдання на забезпечення громадського порядку під час масового заходу. На цьому етапі вирішуються ключові питання стосовно стратегії та тактики, а також визначаються необхідні ресурси та учасники. Другий етап - виконавчий - охоплює період впровадження стратегії під час самого заходу. Тут акцент здійснюється на координації та управлінні нарядами, спрямованими на підтримання громадського порядку. Ефективне керівництво та дієві комунікаційні мережі на цьому етапі вирішально важливі. Заключний етап - включає в себе згортання сил та засобів, а також аналіз та підбиття підсумків діяльності. На цьому етапі важливо не лише ефективно завершити захід, але й взяти на замітку всі аспекти для подальшого вдосконалення стратегій та тактик організації. О. Мороз, висвітлюючи ці три етапи, створює системний підхід до організації сфери охорони громадського порядку під час масових заходів, що дозволяє ефективно враховувати всі аспекти від початку підготовки до завершення події. Такий підхід стає ключовим у досягненні не лише оптимальної безпеки, а й у вдосконаленні стратегій та тактик для майбутніх подій, сприяючи розвитку сучасної системи охорони громадського порядку [76]. Слід зазначити, що питання становлення розвитку підрозділів у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів мало досліджені. Ряд наукових досліджень присвячені становленню та розвитку визначення саме поняттю «безпека». Професор Н. Клименка виділила п'ять ключових етапів розвитку концепції безпеки, кожен з яких характеризувався змінами у розумінні ролі держави у забезпеченні та гарантуванні безпеки:

– на першому етапі, який охоплює період від античності до XVI століття, основним фокусом було забезпечення фізичної безпеки людини від різних загроз. У цей час призначення держави бачилося у забезпеченні як безпеки окремої особи, так і власної зовнішньої та внутрішньої безпеки. Античні філософи розглядали державу як інструмент для забезпечення

порядку та безпеки, де безпека трактувалася як відсутність небезпеки чи зла. Вони вважали, що для досягнення цього людям необхідно об'єднуватися, оскільки індивідуальне існування не може гарантувати захисту від злої волі чи впливу надприродних сил. У християнських філософів переважало теологічне бачення походження держави, де безпека розглядалася як невід'ємна частина божественного провидіння. Мислителі епохи Відродження, у свою чергу, акцентували увагу на забезпеченні суспільного блага як головної мети держави, а ключову роль у підтриманні безпеки відводили «мудрому правителю» або монарху, який мав забезпечувати стабільність і порядок у суспільстві;

– у період XVII–XVIII століть, під впливом праць прогресивних філософів та мислителів, концепція безпеки зазнала суттєвих змін, поступово перетворившись на невід'ємне природне право кожної людини. Це право стало розглядатися як фундаментальний елемент, який держава зобов'язана гарантувати своїм громадянам. Таке розуміння безпеки як природного права відображало загальну тенденцію до визнання основних свобод і прав людини, що стало основою для формування сучасних демократичних принципів;

– у XIX столітті виникло усвідомлення потенційної загрози для безпеки особи як з боку держави, так і з її боку. Вчені підкреслювали, що основними засобами забезпечення безпеки особи є охорона її природних прав, сприяння розвитку свободи та рівності, а також впровадження принципу поділу влади;

– з початку XX століття поняття «безпека» охоплює не лише інтереси окремої особи, а й суспільства і держави в цілому. У цьому контексті держава несе відповідальність за забезпечення прав та свобод людини, охорону її життя і здоров'я, підтримку демократичних цінностей, захист навколишнього середовища, сприяння соціальному добробуту, а також створення умов для сталого розвитку. Крім того, держава зобов'язана забезпечувати захист конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності;

– у ХХІ столітті концепція безпеки значно розширилася, включивши до свого змісту не лише традиційні аспекти, такі як фізичний захист та економічна стабільність, але й здатність підтримувати сталість традицій, мови, культури, ідентичності та релігійних цінностей. Таке розширення поняття безпеки передбачає захист від зовнішніх і внутрішніх загроз, які можуть порушувати культурну та соціальну цілісність суспільства. Особливу увагу приділяється збереженню національної ідентичності та забезпеченню прийнятних умов для еволюційних змін, що відповідають інтересам суспільства [58].

Р. Коваленко та О. Доценко у своїх дослідженнях поділили підходи до визначення поняття «безпеки» на три групи. Р. Коваленко, як: 1. Особисту безпеку, яка проявлялась в тому, що даний вид безпеки можливий досягненням виключно самої людини шляхом її дій, які спрямовувалися на досягненні суспільних благ. 2. Безпека суспільства, суть якої полягала в досягненні колективної безпеки шляхом встановлення та забезпечення системи захисту від внутрішніх й зовнішніх загроз, що згодом дасть поштовх до зародження безпеки держави. 3. Безпека держави, що проявлялась через встановлення в державі законного порядку шляхом взаємодії всіх верств населення, що спрямовувалися на подолання внутрішніх і зовнішніх загроз для громадян [60, с. 57-62], а О. Доценко зазначив, що на першому етапі – до ХVІІІ століття – акцент ставився головним чином на протидію фізичним посяганням, загрози безпеці життя, власності громадян. Головною метою було забезпечення безпеки правлячої еліти. На другому етапі (з кінця ХVІІІ століття) виникала загроза для громадян з боку самої держави, здатна обернутися деспотією, а пізніше – тоталітарним володарюванням. Іншими словами, мова йшла про забезпечення безпеки громадян від власної могутності держави і така безпека вважається досягнутою завдяки розвитку свободи і рівності. Третій етап – ХХ століття – пов'язаний з осмисленням загрози громадянам з боку економічної нерівності і ринкової стихії. В теоретичному плані він передбачає забезпечення максимальної соціальної

справедливості при розподілі благ, державного контролю за зловживаннями, свободою ринку і таке інше [37].

Поняття масових заходів вперше було сформоване лише у 1985 році, коли воно визначалося як сукупність дій у соціальному житті, що передбачають участь значної кількості громадян і спрямовані на задоволення політичних, духовних, фізичних та інших потреб. Такі заходи розглядалися як форма реалізації прав і свобод громадян, а також як спосіб соціального спілкування, що сприяє виробленню єдності між особистістю та суспільством. Це була перша спроба концептуалізації даного явища, хоча визначення масових заходів як чіткого поняття залишалося складним через його розмиті межі та багатогранність. Протягом останніх трьох десятиліть зміст цього поняття зазнав численних трансформацій. Зокрема, масові заходи стали розумітися як великі громадсько-політичні, спортивні, культурні та інші події, що передбачають участь великої кількості людей, включаючи туристів, гостей та місцеве населення. Також до них стали відносити організовані або санкціоновані дії значних груп людей, які проводяться у громадських місцях на основі звичаїв або правових норм. Крім того, масові заходи можуть мати як організований, так і стихійний характер, що відображає активні дії великих груп людей, спрямовані на виявлення їхньої волі, захист прав і свобод, а також задоволення потреб у різних сферах, включаючи економічну, політичну, соціально-культурну та інші. Це підкреслює багатогранність та динамічність поняття масових заходів, яке продовжує еволюціонувати у відповідності до суспільних змін [76].

У рамках нашого дослідження акцент буде зроблений на аналізі процесу становлення підрозділів Національної поліції України, які відповідають за забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів у період після реформування. Це передбачає розгляд еволюції організаційної структури, функціональних обов'язків та механізмів діяльності цих підрозділів, які були створені або реорганізовані в рамках реформи правоохоронної системи. Особлива увага приділятиметься

змінам у підходах до підтримання громадського порядку, впровадженню нових стандартів роботи, а також адаптації до сучасних викликів, пов'язаних із проведенням масових заходів у нових соціально-політичних умовах.

Під час реформування Міністерства внутрішніх справ, яке виступає органом, відповідальним за формування державної політики у сферах протидії злочинності, забезпечення громадського порядку, управління державним кордоном, боротьби з нелегальною міграцією, цивільного захисту, пожежної безпеки та реагування на надзвичайні ситуації, передбачалося створення Національної поліції України як центрального органу виконавчої влади в системі МВС. Цей орган мав реалізовувати державну політику у сфері протидії злочинності та підтримання громадського порядку. Спочатку планувалося, що структура Національної поліції України буде включати: поліцію громадської безпеки, яка об'єднувала б єдину патрульну службу та службу дільничних інспекторів; кримінальну поліцію, представлену оперативно-слідчими органами; підрозділи поліції спеціального призначення, зокрема уніфіковані підрозділи швидкого реагування, функції яких мали бути чітко визначені законодавством; а також судову поліцію. Окремо планувалося створення патрульної поліції як повноцінної структури, яка б забезпечувала громадський порядок, з акцентом на служби дільничних інспекторів, що мали становити близько 70% персоналу. Основною метою реформи було скорочення кількості органів, підрозділів і служб зі схожими функціями та завданнями, а також впровадження європейської моделі організації правоохоронної діяльності.

Згідно зі статтею 13 Закону України «Про Національну поліцію», структура поліції включає кілька спеціалізованих підрозділів, серед яких є кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення, а також інші підрозділи, діяльність яких спрямована на виконання основних завдань поліції або забезпечення її функціонування. Створення таких

підрозділів здійснюється за рішенням керівника поліції та за погодженням з Міністром внутрішніх справ [123]. На сьогоднішній день завдання з організації та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки покладені на військові частини та підрозділи Національної гвардії України. Ці структури відповідають за захист життя, здоров'я, прав, свобод та законних інтересів громадян, а також беруть участь у забезпеченні громадської безпеки під час проведення масових заходів, таких як збори, мітинги, походи, демонстрації та інші події, які можуть становити загрозу для життя та здоров'я людей. Військовослужбовці військових частин з охорони громадського порядку (ВЧОГП) виконують свої обов'язки як у складі самостійних нарядів, так і у спільних з поліцією групах, тоді як військові частини оперативного призначення (ВЧОП) діють виключно у складі спільних з поліцією нарядів. Така організація дозволяє ефективно координувати зусилля різних структур для забезпечення безпеки та порядку під час масових заходів [108].

Взаємодія Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку визначається наказом МВС від 10.08.2016 № 773, яким визначено механізм організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України у сфері забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку [114]. Що на наш погляд є дуже суперечливим, оскільки на нашу думку, Національна поліція має забезпечувати громадську безпеку та охорону громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів.

Таким чином приходимо до наступних висновків, що:

1. Громадський порядок у філософських концепціях тісно пов'язаний з поняттями природного права, громадського договору, публічного інтересу та державного примусу, що забезпечує стабільність та розвиток суспільства. Наукові положення щодо громадського порядку підкреслюють важливість збалансування прав і свобод людини з інтересами суспільства та

необхідністю забезпечення безпеки та стабільності. Громадський порядок розглядається як необхідна умова для існування суспільства, забезпечення стабільності, безпеки та належного функціонування державних і суспільних інститутів.

2. Ф. Г. Гегель вважав громадський порядок фундаментальною складовою функціонування держави та суспільства. Держава є вищою формою моральності, де громадський порядок забезпечується через законодавство та правові інститути. Мислитель доводив, що держава повинна гарантувати права і свободи громадян, але також має право застосовувати примус для підтримання порядку та захисту суспільства від внутрішніх та зовнішніх загроз. Право є об'єктивним вираженням моральних норм суспільства. Закони повинні бути справедливими та відповідати загальним моральним принципам. Ф. Г. Гегель підкреслював важливість законності та правопорядку як основи стабільного громадського життя. Громадянське суспільство є проміжною стадією між сім'єю та державою. Соціальні інститути, ринки, асоціації та професійні об'єднання відіграють ключову роль у підтриманні громадського порядку, забезпечуючи економічну та соціальну стабільність. Кожен громадянин повинен дотримуватися законів не лише через страх покарання, але й через усвідомлення своєї ролі в суспільному житті та моральний обов'язок. Покора закону є основою громадського порядку. Поліція є важливим інститутом держави, відповідальним за зовнішні функції, такі як регулювання відносин, управління і забезпечення суспільного порядку.

3. Такі філософи, як Цицерон, Локк, Спіноза і Г. Сковорода, підкреслювали важливість підтримання справедливого громадського порядку для забезпечення стабільності та розвитку суспільства. Цицерон називає прагнення людей творити справедливий громадський порядок природним правом, базованим на вічному, неписаному законі. Локк вважає, що громадський договір про створення політичної влади забезпечує природні права людини на власність, життя, свободу та майно. Спіноза стверджує, що

правління багатьох краще, ніж правління одного, і наголошує на необхідності залучення народу до здійснення влади.

4. Г.Сковорода визнавав державу необхідною формою організації громадського життя для захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз. Громадський інтерес є важливою категорією, що зумовлює існування самого суспільства як цілісної системи, враховуючи економічні, соціальні, геополітичні, екологічні та інші чинники.

Таким чином, з погляду філософії права громадський порядок є ключовим елементом функціонування держави і суспільства та права. Він забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів. Громадський порядок ґрунтується не тільки на законодавстві, однак й на моральних нормах і правових інститутах, які утверджують права і свободи громадян. Важливість підтримання громадського порядку підкреслюється як філософами, зокрема такими, як Гегель, Цицерон, Локк, Спіноза і Г. Сковорода, так і міжнародними правовими актами, що передбачають навіть можливість обмеження прав і свобод для його захисту. Гегель та його послідовники доводять, що поліція відіграє вирішальну роль у забезпеченні громадського порядку, регулюванні відносин і підтримці безпеки, водночас потребуючи контролю з боку громадянського суспільства для запобігання зловживанням.

1.2. Принципи охорони громадської безпеки під час проведення масових заходів

У сучасному глобалізованому світі, де ризики та виклики безпеки стають все більш виразними, питання охорони громадського порядку та забезпечення безпеки і дотримання прав і основних свобод громадян під час масових заходів виступають як крайньо важливі завдання для держав та міжнародної спільноти. Забезпечення безпеки населення та успішна реалізація різноманітних масових заходів, від публічних подій та спортивних

заходів до культурних подій та політичних зібрань, стають визначальними чинниками для стабільності та розвитку країни.

Завдання держави полягає у розробці та ефективній реалізації стратегій безпеки для масових заходів, які залучають велику кількість людей. Масові заходи в сучасному світі є не лише формою вираження культурної та соціальної активності, але і ареною, де виникають та посилюються виклики безпеки. Відповідно держава бере на себе зобов'язання щодо дотримання прав та свобод осіб, які приймають участь у масових заходах.

Важливо визначити, що поліцейським необхідно забезпечити ефективну реакцію на порушення громадського порядку, утримуючи баланс між захистом прав громадян та забезпеченням суспільної безпеки. Вивчення оптимальних стратегій і тактик, використання технічних інновацій та сучасних методів допомагає не лише ефективно забезпечувати безпеку, але й підвищує рівень довіри до правоохоронних органів у громадянському суспільстві. Дослідження принципів, форм і методів правоохоронної діяльності Національної поліції України у контексті забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів визначається не тільки важливістю забезпечення безпеки та спокою громадян, але і глибоким впливом на культуру правового ставлення до правопорушень у суспільстві. Правоохоронна діяльність при масових заходах вимагає глибокого розуміння принципів, якими керуються в таких ситуаціях.

Для розуміння сутності будь-якої діяльності необхідно звернутися до її основоположних принципів. Згідно з тлумаченням, наведеним у словнику української мови, принцип визначається як базове, вихідне положення, яке лежить в основі наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку або інших концептуальних конструкцій. Він може також означати основний закон у межах певної точної науки, що визначає її фундаментальні засади. Крім того, принцип розглядається як особливість, яка покладена в основу створення чи реалізації чогось, а також як правило, що регулює діяльність організацій, товариств чи інших соціальних інститутів. У ширшому сенсі принцип є

переконанням, нормою або правилом, яким керується особа у своєму житті та поведінці, що відображає певні моральні чи етичні канони [144].

Професор А. Колодій акцентує увагу на тому, що принципи права є фундаментальними ідеями, які відображають найважливіші закономірності та основи певного типу держави і правової системи. Вони знаходяться на одному рівні з сутністю права, формуючи його ключові характеристики, і відрізняються універсальністю, високою імперативністю та загальнозначимістю. Ці принципи відповідають об'єктивній необхідності побудови та зміцнення конкретного суспільного ладу, виступаючи орієнтирами для механізму правового регулювання суспільних відносин. Вони забезпечують синхронність і системність правового впливу, глибше розкриваючи роль права у суспільному житті та його еволюції. Принципи права також слугують критерієм для оцінки законності та правомірності дій як громадян, так і посадових осіб, адміністративних органів та органів юстиції [62, с. 43].

У своїй роботі «Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика» Р. Мельник акцентує увагу на тому, що ключові принципи, що регулюють свободу мирних зібрань, були сформовані Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ). Цей документ є важливим джерелом для розуміння європейської міжнародно-правової теорії, оскільки він базується на досвіді держав-учасниць, нормах міжнародних угод та практиці Європейського суду з прав людини. Розробка цих принципів здійснювалася експертною групою з прав людини та свободи мирних зібрань, яка працювала під егідою Бюро демократизації ОБСЄ за підтримки Венеціанської комісії. У результаті було сформовано низку ключових рекомендацій, серед яких особливе місце займають такі принципи, як презумпція на користь проведення зібрань, позитивні зобов'язання держав щодо забезпечення та захисту мирних зібрань, а також принципи законності, пропорційності, недискримінації, належного управління та відповідальності адміністративних органів. Ці принципи відображають комплексний підхід до

забезпечення права на мирні зібрання, що є важливим елементом демократичного суспільства [70].

Теоретики адміністративного права, зокрема В. Авер'янов, визначають принципи як фундаментальні ідеї, положення та вимоги, які характеризують зміст адміністративного права, відображають закономірності його розвитку та визначають основні напрями та механізми адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. Ці принципи вказують на ключові риси, сутнісні характеристики, зміст і призначення адміністративного права як галузі. Вони можуть бути виведені як з окремих правових норм, так і сформульовані на основі групи норм певної галузі права, що пов'язані з іншими принципами, які регулюють суспільну поведінку людей [1, с. 43].

А. П. Баранчик, розглядає як загальновизнані, універсальні, імперативні, закріплені в адміністративно-правових нормах положення, які окреслюють правила поведінки суб'єктів публічного управління, правові засади діяльності органів, посадових осіб державної влади та місцевого самоврядування, проходження публічної служби, вирішення спорів адміністративними судами та застосування заходів адміністративного примусу. На думку вченого, в сучасній доктрині адміністративного права існує розмаїття та велика кількість критеріїв класифікації принципів адміністративного права, тому необхідним є узагальнений поділ всіх принципів адміністративного права, який дозволив би охарактеризувати визнані сучасні складові його предмета з можливістю врахування подальшої трансформації базису адміністративного права. Поділ принципів адміністративного права на загальні, принципи його підгалузей та інститутів дозволить з'ясувати реальний ресурс кожного принципу адміністративного права, а також їх системи, уніфікацію їх назв, черговість розташування [8].

Серед науковців точаться дискусії щодо чіткого визначення принципів щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. Так, ряд вчених, таких як Ю. Йосипів, М. Московчук та Н. Туз провадячи аналіз щодо охорони громадського порядку під час проведення масових

заходів по принципу скандинавської моделі охорони публічного порядку та безпеки під час мирних зібрань громадян, зазначили, що при розгляді цієї моделі, яка славиться своєю успішністю у забезпеченні безпеки під час громадських заходів, наголошується на важливості основних принципів, що визначають її концепцію. Серед цих принципів, вони виділяють кілька важливих аспектів: знання визначає необхідність систематичного оволодіння знаннями та розумінням правил та стратегій, спрямованих на збереження громадського порядку під час мирних зібрань. Вчені розглядають цей аспект як можливість впровадження українськими правоохоронними органами для підвищення ефективності їхньої роботи, та зазначають, що допомога та полегшення підкреслює важливість активної участі та сприяння учасникам мирних заходів для забезпечення безпеки та зниження можливих конфліктів. Цей принцип відображає необхідність співпраці між правоохоронними органами та громадськістю в контексті гармонійних громадських заходів. Комунікація та діалог розглядаються як ключовий елемент для побудови взаєморозуміння та вирішення можливих ситуацій. Встановлення ефективного зв'язку між правоохоронцями та учасниками подій сприяє запобіганню конфліктів та вирішенню потенційних проблем. Диференціювання та розпізнання вказує на необхідність розрізнення різних ситуацій та адаптації стратегій до конкретного контексту [52, с. 41-48].

У своїй роботі Ю. Хатнюк аналізуючи ключові принципи, які визначають діяльність Національної поліції України з охорони громадського порядку, наголошує на таких як верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість та прозорість, політична нейтральність, взаємодія з населенням на засадах партнерства і безперервність, що є фундаментальними засадами роботи поліції. Важливим аспектом є розгляд науковцем цих принципів в контексті конкретного законодавчого акту, зокрема «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів». Цей акт закладає норми, спрямовані на: принципи

законності в діяльності поліції включають в себе виконання завдань у межах закону та відповідно до конституційних та законодавчих вимог. Превентивні заходи спрямовані на запобігання насильства та уникнення антисоціальної та расистської поведінки глядачів. Формування доброзичливих відносин між всіма учасниками правовідносин у сфері підготовки та проведення футбольних матчів є ще одним принципом. Розвиток взаємоповаги та пошук компромісів визначають принцип взаємної поваги та компромісів. Забезпечення відкритості та гласності в інформуванні громадськості та влади є важливою частиною принципу відкритості та гласності. Взяття на себе відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань - це принцип відповідальності [155]. О. Музичук, визначив, що завданням є розгляд основоположних принципів Національної поліції України у контексті забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів та наводить систему принципів, що лежать в основі взаємодії між органами внутрішніх справ та громадськістю. Ці принципи, він розділяє на дві групи - загальні і спеціальні - мають на меті не лише забезпечення безпеки, а й створення ефективної системи взаємодії, яка ґрунтується на наукових основах та практичних дослідженнях. Серед загальних принципів виділяються такі, як принципи науковості, правової упорядкованості, законності, гласності та плановості. Вони є базовими для встановлення чітких правил і стратегій управління, спрямованих на збереження громадського порядку. Спеціальні принципи, у свою чергу, є похідними від загальних і конкретизують їх, а також адаптують до умов конкретних ситуацій. Серед цих спеціальних принципів визначається спільність інтересів, безперервність, принцип «головної ланки», «резерву», маневреності, оптимального використання можливостей суб'єктів взаємодії, координації дій, паритетності, спеціалізації, взаємодопомоги та пропорційної відповідальності за наслідки взаємодії. Ці принципи, встановлені через наукові обґрунтування та практичну апробацію, повинні слугувати орієнтиром для всіх працівників правоохоронних органів та громадян, що

виконують функції з охорони правопорядку та боротьби з правопорушеннями. Взаємодія, ґрунтована на розумінні та відданості цим принципам, може призвести лише до позитивних результатів у сфері спільної правоохоронної діяльності [78].

У період дії воєнного стану ключове значення набувають спеціальні принципи, які були визначені науковцем О. Резніковою у контексті дослідження забезпечення національної стійкості. До таких принципів належать: комплексність, що передбачає застосування скоординованих заходів для протидії будь-яким загрозам та кризовим ситуаціям; адаптивність, яка полягає у здатності системи пристосовуватися до нових умов та кризових обставин без суттєвих втрат функціональності, забезпечуючи виживання, еволюцію та перетворення негативних наслідків у позитивні результати, а також у використанні інноваційних підходів; передбачуваність, що включає своєчасне виявлення загроз, аналіз уразливостей та оцінку ризиків; надійність, яка передбачає стабільне функціонування системи навіть в умовах зовнішніх впливів, а також наявність у всіх задіяних суб'єктів достатніх ресурсів та можливостей для ефективного реагування на загрози; готовність, що полягає у наявності детальних планів дій для колективного реагування на загрози, а також у відповідному рівні теоретичної та практичної підготовки всіх учасників процесу на всіх етапах циклу забезпечення національної стійкості; мобільність, яка виражається у здатності до оперативного залучення основних та резервних сил, ресурсів та засобів для об'єднання зусиль у вирішенні завдань у кризових умовах [140]. Всі вказані науковцем принципи характерні і для Національної поліції України .

Виходячи із цих трактувань, приходимо до висновку, що принципи, у першу чергу, це основні засади закріплені Конституцією, положення, настанови, правила проходження служби поліцейськими в Національній поліції, а спеціальні принципи, які характерні у діяльності поліції тільки при охороні громадського порядку під час проведення масових заходів.

Так, відповідно до Конституції України, а саме статті 34 кожному гарантується право на свободу думки та слова, на вільне вираження поглядів і переконань, що також включає право на участь у мітингах та масових зібраннях. Кожна особа має право вільно збиратися, висловлювати свої думки та висловлювати свої погляди в публічних мітингах, демонстраціях чи інших масових заходах. Водночас, реалізація цих прав може піддаватися обмеженням, коли це вимагається для забезпечення національної безпеки, збереження територіальної цілісності або для підтримки громадського порядку, зокрема з метою запобігання правопорушенням. Обмеження також можуть бути застосовані для охорони здоров'я населення, захисту репутації та прав інших осіб, а також для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або підтримки незалежності та авторитету правосуддя. Однак, таке обмеження можливе лише за умови, що воно необхідне для забезпечення загального благополуччя та безпеки громади. [65]. Україна визнає життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканість та безпеку людини найвищою соціальною цінністю. Права та свободи особистості, а також їх гарантії визначають зміст та напрямок діяльності держави, яка несе відповідальність перед людиною за свої дії. Головним обов'язком держави є утвердження та забезпечення прав і свобод людини, що відображає її роль як гаранта захисту інтересів громадян та суспільства в цілому [65].

Науковець О Гончаренко, зазначав, що Конституція України встановлює права людини і громадянина як завдання, до виконання якого мають прагнути суспільство, держава з тим, щоб кожна людина і кожний державний орган завжди намагалися шляхом освіти та роз'яснення сприяти поважанню прав людини і забезпеченню національних і міжнародних прогресивних заходів загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів інших держав, так і серед народів, що перебувають під юрисдикцією України [32].

Діяльність, спрямована на забезпечення охорони публічної безпеки та правопорядку під час проведення масових заходів, передбачає виконання

певних заходів, які забезпечують дотримання встановлених норм поведінки, запобігання порушенням прав і свобод людини та громадянина. Науковець-адміністративіст В. Авер'янов підкреслював, що ключовим завданням є впровадження людиноцентристської ідеології, яка є єдиним шляхом до реального утвердження принципу верховенства права у сфері виконавчої влади. Така трансформація державної ідеології має ґрунтуватися на переорієнтації діяльності виконавчої влади на надання адміністративних послуг, що відповідає ідеології служіння держави інтересам людини [2, с. 72-79]. Забезпечення публічної безпеки і порядку в Україні органами Національної поліції України це певний комплекс адміністративно-правових відносин, направлений на захист прав і свобод людини та громадян, їх життю і здоров'ю, повазі до честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі, нормальні умови життєдіяльності людини, а також дотримання інтересів суспільства і держави.

У проекті закону «Про забезпечення безпеки та громадського порядку під час проведення масових спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів» зазначалося, що основними принципами державної політики у сфері забезпечення безпеки та громадського порядку під час підготовки та проведення на території України офіційних міжнародних, всеукраїнських і місцевих масових спортивних і фізкультурно-оздоровчих заходів є: 1) захист прав та свобод людини і громадянина; 2) забезпечення безпеки та громадського порядку під час підготовки та проведення на території України офіційних міжнародних, всеукраїнських і місцевих масових спортивних і фізкультурно-оздоровчих заходів; 3) пріоритетність попереджувальних заходів при забезпеченні безпеки та громадського порядку під час підготовки та проведення на території України офіційних міжнародних, всеукраїнських і місцевих масових спортивних і фізкультурно-оздоровчих заходів; 3) захист суспільної моралі та запобігання антисоціальним проявам; 4) дотримання організаторами та учасниками заходів вимог законодавства у відповідній сфері; 5) взаємодія державних органів, органів місцевого самоврядування,

спортивних федерацій та клубів з громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями і громадянами в цілях забезпечення безпеки та громадського порядку під час підготовки та проведення на території України офіційних міжнародних, всеукраїнських і місцевих масових спортивних і фізкультурно-оздоровчих заходів; 5) сприяння популяризації спорту в Україні [103].

Конституція України визначає принцип верховенства права як основу правової системи, що передбачає панування права в усіх сферах суспільного життя. Верховенство права вимагає від держави втілення цього принципу у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема через прийняття законів, які мають відображати ключові цінності суспільства, такі як соціальна справедливість, свобода, рівність та повага до прав і свобод людини. Цей принцип не обмежується лише нормативно-правовими актами, а включає також інші соціальні регулятори, які є легітимними в межах суспільства, зокрема моральні норми, традиції, звичаї та інші форми соціальної регуляції. Ці елементи правової культури, що формувалися історично, відображають духовний і культурний розвиток суспільства, сприяючи зміцненню правопорядку та досягненню соціальної гармонії [17]. Таким чином, реалізація правових норм має не лише юридичне значення, але й враховує соціальні, культурні й моральні аспекти, що сприяють сталому розвитку суспільства в умовах дотримання прав і свобод кожного його члена.

У європейському розумінні категорійних принципів важливе місце займає принцип зв'язаності суб'єктів владних повноважень законом, який саме у такій формі отримав чітке та змістовне визначення. Його суть полягає в наступному: по-перше, найвищою цінністю визнається людська особистість, її життя, здоров'я, честь, гідність, а також основоположні права і свободи, такі як право на мирні зібрання, проведення мітингів, демонстрацій, походів та інших заходів. Органи публічної влади при організації та проведенні масових заходів зобов'язані створювати всі необхідні умови для забезпечення і захисту цих прав; по-друге, адміністративні та правоохоронні

органи, які безпосередньо займаються охороною громадського порядку на місцях, мають обов'язок оперативно реагувати на загрози, що виникають під час масових заходів, та забезпечувати безпеку як учасників зібрань, так і сторонніх осіб, які можуть перебувати в зоні проведення заходу; по-третє, усі суб'єкти владних повноважень, залучені до забезпечення громадського порядку, повинні діяти винятково в межах повноважень, передбачених Конституцією та законами України. Використання інших способів адміністративної діяльності, не визначених законодавством, є суворо забороненим.

Принцип верховенства права є основним орієнтиром у діяльності адміністративних та правоохоронних органів під час забезпечення правопорядку під час масових заходів. Він знаходить своє втілення через дотримання принципу законності, який вимагає від поліцейських діяти виключно в межах, визначених чинним законодавством. У своїй роботі поліція керується положенням, згідно з яким права та свободи людини визнаються найвищими цінностями, що визначають мету та напрямок державної політики. Реалізація цього принципу має враховувати практику Європейського суду з прав людини, що забезпечує відповідність національних підходів міжнародним стандартам у сфері захисту прав людини [123].

Важливим принципом організації масових заходів є презумпція на користь їх проведення, що базується на визнанні свободи мирних зібрань як одного з фундаментальних прав людини. Відповідно до цього підходу організатори мають право керуватися принципом: «усе, що не заборонено законом, дозволено». Ті, хто бажає організувати масове зібрання, не повинні отримувати попередній дозвіл від органів влади. У міжнародно-правових актах, таких як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, закріплено право на мирні зібрання. Будь-які обмеження цього права можуть бути застосовані лише відповідно до закону, якщо вони є необхідними для захисту суспільних інтересів, таких як державна чи громадська безпека,

охорона здоров'я та моралі, а також для забезпечення прав і свобод інших осіб [73]. Таким чином, реалізація права на масові зібрання в демократичному суспільстві передбачає баланс між захистом свобод громадян і забезпеченням громадського порядку. Адміністративні та правоохоронні органи зобов'язані діяти в межах закону, забезпечуючи належний рівень безпеки під час таких заходів, уникаючи необґрунтованих обмежень чи втручання.

У матеріалах, присвячених аналізу та узагальненню практики адміністративних судів щодо застосування законодавчих норм у спорах, пов'язаних із реалізацією права на мирні зібрання (збори, мітинги, походи, демонстрації тощо), підкреслюється, що мирні зібрання є важливим інструментом для громадян у відстоюванні своїх прав, свобод та інтересів у демократичному суспільстві. Це право гарантується Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами, а також охороняється державою, яка зобов'язана створювати умови для його ефективної реалізації. Здійснення права на мирні зібрання є невід'ємним елементом демократії і, як правило, не підлягає обмеженням, за винятком випадків, коли такі обмеження вводяться на підставі закону та лише в інтересах національної безпеки або громадського порядку. Мета таких обмежень полягає у запобіганні масовим заворушенням, злочинам, захисті здоров'я населення та охороні прав і свобод інших осіб. Важливою особливістю правового регулювання цього питання є те, що будь-які обмеження права на мирні зібрання можуть бути встановлені виключно судовим рішенням. Таким чином, суди відіграють ключову роль у забезпеченні реалізації цього права, гарантованого державою. Адміністративні суди зобов'язані ретельно оцінювати обставини кожної справи, пов'язаної з проведенням мирних акцій, з урахуванням принципів справедливості, законності та пропорційності обмежень, якщо такі виявляються необхідними. Це підкреслює важливість судового контролю у забезпеченні балансу між інтересами суспільства та індивіда.

Окрім того, судові органи зобов'язані балансувати між суспільними інтересами та захистом індивідуальних прав, забезпечуючи, щоб будь-які обмеження були виключно тимчасовими та обґрунтованими. Це ще раз підкреслює важливість судової системи як гаранта прав і свобод громадян у контексті їх реалізації права на мирні зібрання, що є однією з основних ознак демократичної правової держави [34].

Крім того, зазначений принцип отримав закріплення у положеннях Європейської конвенції з прав людини, яка встановлює, що реалізація права на свободу зібрань і об'єднань не може бути обмежена за будь-яких умов, окрім тих, які чітко передбачені законом. Такі обмеження допускаються виключно за умови, що вони відповідають демократичним засадам суспільства і спрямовані на досягнення важливих цілей, зокрема: забезпечення національної безпеки, громадського порядку, попередження масових заворушень або злочинів, охорони здоров'я, суспільної моралі чи для захисту прав і свобод інших громадян. У цьому контексті особливий акцент робиться на тому, що будь-яке втручання в реалізацію зазначених прав має бути обґрунтованим і пропорційним. Це означає, що обмеження не можуть бути свавільними чи надмірними, а повинні чітко відповідати поставленій меті та не порушувати сутність права. Європейська конвенція з прав людини підкреслює, що основоположне право на мирні зібрання та об'єднання є важливою складовою демократичного суспільства, а його обмеження можливе лише у виняткових ситуаціях, коли є реальна потреба у забезпеченні суспільного інтересу або захисту інших важливих цінностей [63]. Таким чином, це положення вииступає гарантом балансу між індивідуальними правами громадян і колективними інтересами суспільства, забезпечуючи, щоб жодні обмеження не порушували демократичних принципів і сприяли дотриманню правопорядку та безпеки

Принцип дотримання прав і свобод людини є фундаментальним і незаперечним. У своїй діяльності поліція зобов'язана забезпечувати повагу до прав і свобод людини, які гарантовані Конституцією, законами України та

міжнародними договорами, ратифікованими нашою державою. Будь-які обмеження цих прав і свобод можливі виключно у випадках, передбачених законом, і лише в обсязі, необхідному для виконання завдань, що стоять перед Національною поліцією. Такі обмеження допускаються за нагальної потреби і мають бути припинені негайно після досягнення мети або у разі зникнення необхідності в їх подальшому застосуванні. Поліцейським забороняється за будь-яких обставин брати участь, сприяти, підбурювати чи толерувати будь-які форми тортур, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. Ці норми є важливим елементом правової основи діяльності Національної поліції України, спрямованої на захист прав людини [123].

У забезпеченні охорони громадського порядку важливим є принцип відкритості та прозорості. Науковець А. Буханевич зазначав, що без прозорості громадської участі не буває, адже саме вона гарантує їй можливість, а для наявності її необхідним є також і те, щоб самі структури громадянського суспільства зі свого боку були зацікавлені в цьому. Тобто наскільки структури громадянського суспільства сьогодні вмотивовані необхідністю прийняття активної участі у творенні державної політики, наскільки реально вони розуміють, що вони в змозі завдяки своїй активній участі (участь в громадських слуханнях, експертизі, контроль за діяльністю органів влади) змінити об'єктивний стан речей у державній політиці [12].

У контексті нашої теми, поліція здійснює систематичне інформування органів державної влади, місцевого самоврядування та громадськості щодо своєї діяльності, спрямованої на охорону та захист прав і свобод людини, протидію злочинності, а також забезпечення публічної безпеки і правопорядку. Це включає надання інформації про заходи, що вживаються для запобігання порушенням закону, підтримання громадського порядку та забезпечення безпеки громадян у різних сферах суспільного життя. Окрім того, вони забезпечують доступ до публічної інформації, володільцем якої є. Брак поінформованості людей про характер масових заходів та їх причини,

або органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості призводять до відсутності злагодженості між поліцією і ними, що призводить як правило до викривлення інформації, створюється громадська думка про бездіяльність органів поліції. Несвоєчасність спланування своєї дії під час масових заходів може призвести до тяжких наслідків. Останнім часом в Україні запроваджується, що поліцейський має виступати інтегратором або посередником різних груп або ж людей. Наприклад, у Шотландії цей концепт умовно називають «м'яким поліціюванням» (soft policing), коли по суті діяльність поліцейського спрямована на розв'язання проблем, які не мають прямого зв'язку зі злочинністю [18].

Не менш важливу роль для нашого дослідження відіграють спеціальні принципи, такий наприклад, як, що принцип розрахунку і планування сил і засобів щодо забезпечення масового заходу. Цей принцип є первинною спеціальною засадою, оскільки саме від виваженого та всебічного врахування ймовірних проблем залежить можливість передбачити типові небезпечні ситуації, спланувати для їх попередження необхідні сили і засоби.

Щодо принципу планування та розрахунку сил і засобів, він часто асоціюється переважно із Збройними Силами України. Проте цей принцип є багатограним і охоплює низку важливих положень, визначених, зокрема, наказами Міністерства оборони України. Так, основою такого планування є концепція розвитку спроможностей, яка передбачає довгострокову підготовку сил оборони до протидії існуючим та потенційним загрозам і ризикам, враховуючи наявні ресурси.

Планування на основі спроможностей передбачає формування та розвиток оборонних можливостей у межах наявних ресурсів для протидії загрозам безпеці в перспективі. Це означає системний підхід до розподілу ресурсів, спрямований на забезпечення стабільної обороноздатності країни.

Орієнтовний план утримання та розвитку є деталізованим комплексом заходів, що складаються за напрямками використання ресурсів, зокрема

інвестицій та витрат, на найближчі три роки. Цей документ спрямований на реалізацію програмних завдань, пов'язаних із розвитком Збройних Сил України та інших компонентів оборонного сектору, а також із забезпеченням їх належного функціонування. План уточнює обсяги фінансових ресурсів і визначає відповідальних виконавців. Річний план утримання та розвитку є більш конкретизованим документом, який визначає першочергові заходи та напрями витрат на один рік. Він забезпечує виконання стратегічних програмних документів у сфері оборони, орієнтуючи ресурси на досягнення чітко визначених цілей і забезпечення ефективності діяльності Збройних Сил та інших складових сил оборони[95].

Таким чином, обидва підходи – забезпечення дотримання прав людини поліцією та стратегічне планування в Збройних Силах України – є важливими складовими забезпечення безпеки і правопорядку в державі, що відповідає сучасним викликам та потребам суспільства.

Наказом Міністерства внутрішніх справ від 11 травня 2010 року № 170, який наразі втратив чинність, було затверджено Інструкцію, що регулювала дії органів і підрозділів внутрішніх справ щодо організації та забезпечення охорони громадського порядку. У цьому документі були визначені основні типи нарядів, які залучалися до підтримання правопорядку під час проведення масових заходів. Серед них виділялися патрулі (П) – мобільні групи, що склалися з двох-трьох працівників міліції, до яких могли входити як співробітники міліції, так і військовослужбовці внутрішніх військ. Патрульні групи (ПГ) формувалися з кількох патрулів під керівництвом старшого групи та призначалися для забезпечення порядку на зовнішніх межах території заходу. Пости охорони порядку (ПО) встановлювалися у ключових місцях для нагляду за поведінкою учасників заходу, контролю пересування та забезпечення перекриття або пропуску руху в найбільш уразливих зонах. Наряди для контролю за дорожнім рухом (ПНР) відповідали за безпеку автомобільного транспорту та пішоходів у межах заходу, тоді як контрольно-пропускні пункти (КПП) створювалися для

організації пропускнуго режиму, обмеження руху транспорту чи пішоходів, особливо під час урочистих подій, парадів чи спортивних заходів. Ці механізми були спрямовані на забезпечення ефективного функціонування системи охорони порядку під час масових заходів. Наряди супроводження призначались для забезпечення порядку під час організованого переміщення учасників різноманітних заходів, вуличних походів або евакуації, тоді як заслони та міліцейські ланцюжки мали на меті блокувати конкретні напрямки чи ділянки території. Групи, що застосовували спеціальні засоби, виконували функції запобігання масовим заворушенням, а також припиняли хуліганські дії й інші групові порушення порядку, які могли виникнути під час заходу. Спеціально створені підрозділи для фіксації й документування правопорушень здійснювали реєстрацію інцидентів і залучали працівників дізнання, НДЕКЦ та інших відповідних служб. Резервні сили передбачались для виконання непередбачених завдань, підсилення або заміни основних нарядів, їх зосередження в найбільш критичних ділянках заходу. Оперативно-пошукові групи працювали над розкриттям злочинів по гарячих слідах, складаючись з працівників карного розшуку та оперативної служби. Підрозділи забезпечення, до складу яких входили представники Державтоінспекції, медичних служб та інших установ, надавали підтримку основним силам у питаннях безпеки та порядку. Групи розбору із затриманими правопорушниками формувались із слідчих, працівників карного розшуку та дізнання для роботи з особами, затриманими під час масових заходів [107].

Наразі, на жаль, серед нормативно-правових актів Національної поліції України відсутні чітко визначені документи, що регулюють питання розрахунку сил і засобів для забезпечення громадського порядку. Однак певні аспекти цього питання частково включені в Інструкцію щодо організації та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими підрозділами Національної гвардії України. У цьому документі описано використання патрулів для

несення служби шляхом патрулювання, зокрема, йдеться про залучення військових частин для виконання плану охорони громадського порядку. Згідно з інструкцією, військові наряди залучаються до несення служби по п'ять разів на тиждень, кожен раз по шість годин на добу, починаючи з часу їх прибуття до визначених зон оперативного реагування і закінчуючи моментом вибуття назад до пункту постійної або тимчасової дислокації відповідної частини Національної гвардії [50], а також Інструкції про організацію службової діяльності органів поліції охорони під час виконання заходів з фізичної охорони об'єктів [124]. У контексті нормативно-правового регулювання, зокрема у сфері організації евакуаційних процесів, важливе значення має Методика планування заходів з евакуації, затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 10 липня 2017 року № 579, яка спрямована на забезпечення діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій. Згідно з цим документом, планування евакуації здійснюється на підставі рішення, прийнятого комісією з питань евакуації відповідного рівня. У рамках такого рішення визначаються ключові аспекти, серед яких оцінка поточної або потенційної надзвичайної ситуації, визначення територій (населені пункти), де необхідно провести евакуаційні заходи, а також визначення безпечних зон для розміщення евакуйованих громадян, матеріальних та культурних цінностей. Крім того, у рішенні комісії фіксуються часові рамки початку та завершення евакуаційних процесів, встановлюється порядок транспортування населення (у тому числі пішки) та матеріальних цінностей, а також визначаються механізми управління евакуацією та заходи щодо її забезпечення. Для ефективного та своєчасного планування евакуаційних дій розробляється комплекс документів, що забезпечують реалізацію зазначених заходів [72].

У рамках нормативно-правового регулювання діяльності Національної поліції України важливе значення має наказ № 202 від 24 грудня 2015 року, яким затверджено Інструкцію з організації планування в системі цього правоохоронного органу. Згідно з цим документом, планування

розглядається як стратегічний процес, що включає розробку планів, які є результатом комплексного підходу до організації діяльності. Цей процес охоплює низку взаємопов'язаних етапів, зокрема збір, систематизацію та аналіз вихідних даних, враховуючи пропозиції від виконавців, які безпосередньо залучені до реалізації плану. Після підготовки проекту плану здійснюється його узгодження з відповідальними виконавцями та співвиконавцями, що забезпечує узгодженість дій та відповідність поставленим цілям. На завершальному етапі план затверджується та доводиться до відома всіх зацікавлених осіб, що гарантує чітке розуміння порядку, обсягу, термінів виконання та розподілу відповідальності між учасниками процесу. План, як інструмент управління, визначається як заздалегідь розроблена програма дій, яка встановлює послідовність, масштаб, часові рамки та коло осіб, відповідальних за її реалізацію [105]. Для нашого випадку важливим є розроблення плану застосування сил та засобів щодо недопущень громадського порядку. Саме тому, працівнику поліції вкрай важливим є спілкування з організатором масового заходу, щоб знати точне місце проведення, кількість учасників заходів, мету цього заходу та настрої осіб, що приймають в ньому участь, окрім того йому необхідно врахувати додаткові фактори, які можуть призвести до різного роду порушень. Іншими словами, ще до початку масового заходу максимально попередити ймовірність порушення прав і свобод учасників та інших осіб, забезпечити безпеку самим посадовим особам та публічну безпеку в цілому. Керівник має чітко знати і розуміти кількість сил та засобів, що будуть залучатися до заходу, місце їх розстановки та осіб, які несуть за них відповідальність.

Другим спеціальним принципом є належна підготовка та координація підрозділів та посадових осіб, який неможливий без належного планування. Цей принцип діє на етапі до безпосереднього проведення масового заходу, коли необхідно підготувати особовий склад адміністративних та правоохоронних органів до несення служби з охорони громадського порядку та налагодити тісну та організовану взаємодію між ними.

У рамках організації заходів щодо забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів керівники підрозділів поліції здійснюють комплекс перевірочних дій, спрямованих на оцінку готовності особового складу, включаючи наявність та стан екіпірування. Важливим елементом підготовки є проведення інструктажів, які охоплюють як старших самостійних груп, так і весь особовий склад, з метою інформування про потенційні зміни в організації масового заходу. Паралельно здійснюється оптимальний розподіл працівників поліції та технічних ресурсів, а також, за наявності можливостей, встановлюється взаємодія з організаторами заходу для узгодження дій. Управління силами та засобами під час підготовки та безпосереднього проведення масових заходів покладається на спеціально призначених працівників або оперативний штаб, який функціонує через спеціально організовані пункти керування. Такі пункти розташовуються, як правило, у безпосередній близькості до місця проведення заходу, що забезпечує ефективність управління ресурсами. Вони можуть мати як стаціонарний, так і мобільний характер, при цьому кожен із них обов'язково забезпечується необхідними засобами зв'язку для оперативного координаційного впливу на ситуацію [55]. У контексті забезпечення ефективної організації та проведення мирних зібрань ключову роль відіграє міждміністративна комунікація, яка передбачає обмін інформацією між учасниками цього процесу. Така інформація має бути актуальною та необхідною для виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням громадського порядку та дотриманням прав учасників зібрань. Взаємодія між адміністративними органами повинна здійснюватися на постійній основі з дотриманням принципу оперативності, що вимагає призначення відповідальних осіб у кожному з органів. Ці особи повинні володіти повним обсягом даних, які стосуються організаційних аспектів проведення мирних зібрань, включаючи інформацію про місце, час, очікувану кількість учасників та інші суттєві деталі. При цьому зміст комунікації не повинен виходити за межі встановлених правових рамок, зокрема стосуватися мети зібрання або

питань, які належать до виключної компетенції організатора чи керівника заходу. Таке обмеження обумовлено необхідністю уникнення втручання у право на свободу мирних зібрань, гарантоване Конституцією. Винятки з цього правила можуть мати місце лише у випадках, коли мета зібрання прямо чи опосередковано спрямована на вчинення дій, що суперечать конституційним нормам або мають ознаки злочинності, що вимагає втручання з боку державних органів для запобігання порушенням закону [70].

На нашу думку, третій принцип, це принцип діалогу та вчасного застосування превентивних засобів який вимагає від адміністративних та правоохоронних органів здійснювати вчасне втручання в конфліктну ситуацію на момент її зародження, своєчасно різними засобами роз'яснювати та переконувати мітингувальників не дозволяючи перерости в небезпечні дії. Має бути налагоджена довіра між поліцейськими та учасниками масового заходу.

Даний підхід, який є фундаментальним елементом тактики правоохоронної діяльності, спрямований на мінімізацію ризиків виникнення або посилення конфліктних ситуацій під час масових заходів. Поліцейські структури зобов'язані активно взаємодіяти з учасниками зібрань, використовуючи комунікацію як інструмент для встановлення довірливих відносин та формування передумов для запобігання потенційним суперечностям. Практичний досвід свідчить про те, що ефективна комунікація, яка ґрунтується на ввічливості та спокої з боку правоохоронців, значно знижує ймовірність виникнення або загострення конфліктів. Діалог між поліцією та громадськістю має бути постійним і охоплювати всі етапи проведення операції, особливо в умовах підвищення соціальної напруженості. У ситуаціях, коли виникає необхідність введення обмежень на проведення зібрань, важливо чітко та доступно пояснити причини такого рішення, щоб уникнути непорозумінь або підозр у свавіллі. Крім того, доцільно пропонувати альтернативні варіанти, які дозволять зберегти право

на мирні зібрання, не порушуючи при цьому громадський порядок. Таким чином, кожен співробітник поліції повинен володіти навичками ефективної комунікації, щоб інформувати учасників заходів та інших громадян про плани та дії правоохоронних органів, що сприяє підвищенню прозорості та довіри до їх роботи [96].

Четвертий принцип, це принцип щодо застосування засобів примусу, який як правило застосовується у разі не дотримання особами, які приймають участь у масових заходах вимог діючого законодавства. Цей принцип вимагає від правоохоронних органів, чітко знати яким законом прямо передбачено право його застосування, діяти передбачувано, однак рішуче, якщо права і свободи громадян почали грубо порушуватися. Чітко знати підстави, порядок застосування та обмеження детально вписані в спеціальних законах. Наприклад, в Законі України «Про Національну поліцію» як інститут поліцейських засобів примусу.

Таким чином, приходимо до висновків, що:

1. Принцип розрахунку і планування сил і засобів щодо забезпечення масового заходу є первинною спеціальною засадою. Саме від виваженого та всебічного врахування ймовірних проблем залежить можливість передбачити типові небезпечні ситуації, спланувати для їх попередження необхідні сили і засоби. Іншими словами, ще до початку масового заходу максимально попередити ймовірність порушення прав і свобод учасників та інших осіб, забезпечити безпеку самим посадовим особам та публічну безпеку в цілому.

2. Другим принципом є належна підготовка та координація підрозділів та посадових осіб. Це також засада, яка дає на етапі до безпосереднього проведення масового заходу підготувати особовий склад адміністративних та правоохоронних органів до несення служби з охорони громадського порядку та налагодити тісну та організовану взаємодію між ними.

3. Третій принцип діалогу та вчасного застосування превентивних засобів, вимагає від адміністративних та правоохоронних органів здійснювати вчасне втручання в конфліктну ситуацію на момент її

зародження, своєчасно засобами роз'яснення та переконання не дозволити їй перерости в небезпечні дії.

4. Четвертий принцип щодо застосування засобів примусу, вимагає від правоохоронних органів, яким законом прямо передбачено право його застосування, діяти передбачувано, однак рішуче, якщо права і свободи громадян почали грубо порушуватися. Підстави, порядок застосування та обмеження детально вписані в спеціальних законах. Наприклад, в Законі України «Про Національну поліцію» як інститут поліцейських засобів примусу.

5. Принцип технічного, юридичного супроводу та організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних та правоохоронних органів, які беруть участь в забезпеченні громадського порядку в умовах масових заходів, є вагомими засобами попередження протиправних вчинків, своєчасного виявлення та нейтралізації провокаторів та інших осіб, які порушують публічну безпеку, створюють умови для притягнення винних осіб до адміністративної чи іншої юридичної відповідальності та доведення законності діяльності посадових осіб правоохоронних органів чи аналізу допущених ними помилок.

Таким чином, основні засади у сфері адміністративно-правового забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів базуються на фундаментальному принципі української держави та права - верховенстві права та спеціальних принципах. З'ясовано, що принципи верховенства права під час здійснення адміністративними і правоохоронними органами адміністративно-правового забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів використовуються у формі законності. Який в європейському категорійному розумінні має вдалу змістовну назву - зв'язаності суб'єктів владних повноважень законом. Сутністю, якого є те, що: по-перше, найвищою цінністю визнається людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації та інші права, а публічні суб'єкти під час здійснення

масових заходів зобов'язані створити надійні умови для їх гарантій; по-друге, адміністративні та правоохоронні органи, які безпосередньо на місці здійснюють заходи з охорони громадського порядку, зобов'язані здійснювати охоронні заходи, а у випадку виникнення небезпеки на масовому зібранні зобов'язані захистити учасників та інших осіб, які опинилися у секторі проведення заходу; по-третє, всі суб'єкти владних повноважень, які беруть участь в охороні громадського порядку на масовому заході, можуть діяти виключно у порядку і спосіб, прямо встановлений Конституцією та законами України, а всі інші засоби адміністративної діяльності є забороненими.

1.3. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів

Забезпечення громадського порядку та громадської безпеки має важливе значення для функціонування суспільства та захисту прав та інтересів громадян. Воно створює сприятливі умови для вільного розвитку особистості, громадської активності та ефективного функціонування правової держави. Демократичні засади нашого суспільства дозволили більш вільно висловлювати свої права населенню. Але, це відбувається не тільки в межах чинного законодавства, але іноді і виходячи за його рамки. Саме забезпечення громадського порядку та громадської безпеки є основним завданням правоохоронної діяльності будь-якої держави і визначається як одна з основних функцій органів Національної поліції України. Ця діяльність спрямована на створення безпечного середовища для перебування громадян у публічних місцях та забезпечення порядку, який сприяє ефективній реалізації їхніх прав і свобод. Національна поліція здійснює різноманітні заходи та оперативні дії з метою запобігання вчиненню правопорушень, особливо злочинів, забезпечення протидії правопорушенням та вжиття необхідних заходів у разі виникнення небезпеки для громадського порядку та безпеки.

Питанням охорони громадського порядку та публічній безпеці присвячено ряд робіт науковців правників у різних галузях, але свою увагу вони звертали більш широким визначенням поняття публічна безпека та публічний порядок. У своїй науковій роботі С. Пономарьов зосередив увагу на адміністративно-правових аспектах, що регулюють функціонування сектору безпеки та оборони України, акцентуючи на специфіці правовідносин, які формуються в межах цієї сфери. Він підкреслив, що такі відносини мають обов'язковий характер для їх учасників, причому функції суб'єктів та об'єктів чітко визначені та обумовлені нормами права. Ці правовідносини розгортаються у сфері державного управління, спрямованого на забезпечення національної безпеки, і виникають у контексті повсякденної діяльності, відрізняючись ієрархічністю, яка встановлюється нормами адміністративного права. Особливістю адміністративно-правових відносин у сфері безпеки та оборони є наявність державно-владних повноважень, які можуть виникати за ініціативою одного з суб'єктів, без необхідності отримання згоди іншої сторони, що підкреслює їх унікальний характер у системі правового регулювання [91]. Аналогічно науковець Є. Кобко, також звернув свою увагу, адміністративно-правовому механізму забезпечення національної безпеки держави, та зазначав, що в останні роки багатьом проблемним аспектам, пов'язаним із забезпеченням національної безпеки в Україні, приділялась увага фахівцями з різних галузей права, зокрема конституційного та адміністративного, а також інших галузевих дисциплін, як-то: теорія держави і права, теорія управління тощо. Також, ним було відмічено, що науковці зробили вагомий внесок у розвиток відповідного інституту, однак у цьому напрямі залишається чимало недосліджених питань, які, зокрема, пов'язані з функціонуванням адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки української держави. Перспективними, на його думку, є наукові розробки в таких напрямках, як: а) розкриття правових засад забезпечення національної безпеки держави та встановлення місця серед них норм адміністративного права; б) встановлення

рівнів, напрямів та меж забезпечення національної безпеки держави; в) вивчення адміністративно-правових форм та методів забезпечення національної безпеки держави; г) узагальнення зарубіжного досвіду забезпечення національної безпеки держави; г) удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює забезпечення національної безпеки держави [59]. Загальному розумінню громадської безпеки присвятили свої роботи і науковці В. Фатхуддінов «Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки в Україні» (2017 р.) [152] та О. Батраченко «Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку» (2017 р.) [9]. Дещо схожим за назвою були дослідження А. Долинного. «Адміністративно-правове забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів» (2017 р.) [35] але, слід відмітити що на сьогодні виникли нові підходи не тільки до певних визначень, а і механізмів застосування заходів Національною поліцією під час забезпечення публічної безпеки і порядку.

До сьогодні, залишаються юридичні колізії та неузгодженість підходів до одного і того ж визначення у законах, що призводить до певної плутанини. Так, наприклад, у Законі України «Про Національну поліцію» зазначено, що Національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [123]. А, у кодексі України про адміністративні правопорушення глава 14 має назву «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» у статтях мова також йде про громадські місця та громадський порядок.

Наказом МВС України від 10.08.2016 № 773 визначено, публічний і громадський порядок, як одне поняття «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і

порядку» [94]. У нашому дослідженні звернемо увагу адміністративній складовій забезпеченню громадського (публічного) порядку під час проведення масових заходів. Виначаючи зміст необхідно виходити із загально визнаних прав та свобод громадянина.

Конституційні норми України закріплюють гарантії щодо реалізації права громадян на мирні зібрання, які виключають використання зброї та передбачають організацію таких форм публічного висловлення думок, як мітинги, демонстрації, походи та інші масові заходи. При цьому законодавство вимагає попереднього повідомлення відповідних органів виконавчої влади або місцевого самоврядування про плани проведення подібних заходів, що є обов'язковою умовою для їхньої легалізації та забезпечення правопорядку під час їх здійснення [65]. Ці положення до тепер чітко не конкретизовано законодавством, що іноді впливає у порушення громадського порядку саме під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрації тощо. У своїх дослідженнях В. Заросило акцентує увагу на відсутності чітко вибудованої законодавчої системи, яка б регулювала організацію та проведення масових заходів на території України. Наразі регулювання цих питань відбувається переважно через локальні рішення органів місцевої влади, що призводить до суттєвих розбіжностей у підходах та практиці їх реалізації. Подібна ситуація часто стає причиною порушення конституційних принципів, оскільки відсутність єдиного правового механізму сприяє суб'єктивному тлумаченню норм та прийняттю рішень, які не завжди відповідають загальнодержавним стандартам гарантій прав і свобод громадян [45].

Основні принципи щодо свободи мирних зібрань визначені Венеціанською комісією «Керівні принципи щодо свободи мирних зібрань» де підкреслюється, що зібрання – це захід, який має на меті передачу певного повідомлення тій чи іншій особі (особам). Публічні зібрання зазвичай є тимчасовими заходами, проте іноді вони можуть тривати протягом значного проміжку часу і супроводжуватись зведенням напівстаціонарних

конструкцій, які можуть залишатися на місці зібрання протягом декількох місяців [56]. Право на мирні зібрання становить один із ключових елементів у механізмі збереження, розвитку та критичного осмислення культурних і соціальних норм, що формують основу суспільного життя. Воно грає вирішальну роль у забезпеченні можливості меншин зберігати та висловлювати свою ідентичність, а також у підтриманні принципу підзвітності органів влади перед громадськістю. Захист цього права є невід'ємною умовою для формування суспільства, заснованого на толерантності та плюралізмі, де різні соціальні групи можуть взаємодіяти в умовах взаємної поваги. Водночас, проведення масових заходів може супроводжуватися певними суспільними витратами, зокрема порушенням звичного ритму життя, обмеженням доступу до доріг, перешкоджанням транспортному руху, ускладненням пересування пішоходів та тимчасовим впливом на діяльність комерційних структур [96].

Згідно з положеннями статті 39 Конституції України, яка є основним нормативно-правовим актом держави, громадянам гарантовано право на організацію та проведення мирних зібрань, включаючи збори, мітинги, походи та демонстрації, за умови відсутності зброї та попереднього повідомлення відповідних органів виконавчої влади або місцевого самоврядування. Водночас, законодавство передбачає можливість обмеження цього права, однак такі обмеження можуть бути встановлені виключно судовим рішенням, прийнятим у рамках чинного законодавства, і лише за наявності обґрунтованих підстав, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки, охороною громадського порядку, запобіганням масовим заворушенням або кримінальним правопорушенням, а також із метою захисту здоров'я населення чи прав і свобод інших осіб [65; 162]. У листі Комітету Верховної ради з питань проведення соціальної політики зазначається, що на основі конституційних положень частиною третьою статті 24 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що органи місцевого самоврядування та їх посадові особи

діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України, та керуються у своїй діяльності Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, а в Автономній Республіці Крим - також нормативно-правовими актами Верховної Ради і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, прийнятими у межах їхньої компетенції. У згаданому документі окреслено, що питання, пов'язані з організацією та проведенням різноманітних масових заходів, таких як збори, мітинги, маніфестації, демонстрації, спортивні та культурно-масові заходи, а також контроль за дотриманням громадського порядку під час їх проведення, віднесено до компетенції виконавчих органів сільських, селищних та міських рад. Це свідчить про те, що виконавчі органи місцевого самоврядування наділені спеціальними повноваженнями, спрямованими на забезпечення організаційно-правових умов для реалізації масових заходів, а також на підтримання правопорядку в межах своїх територіальних одиниць [162].

Право на мирні зібрання знаходить своє правове підґрунтя також у Цивільному кодексі України, зокрема в статті 315, яка визначає, що фізичні особи наділені правом вільно організовувати та брати участь у мирних зібраннях, включаючи збори, конференції, засідання, фестивалі та інші подібні заходи. Водночас, законодавство передбачає можливість обмеження цього права, однак такі обмеження можуть бути введені виключно на підставі судового рішення, прийнятого у межах чинного правового поля [158].

Проект закону «Про мирні зібрання» встановлює, що під мирним зібранням слід розуміти публічний захід, який організовується за ініціативою фізичних осіб, установ, організацій, підприємств або закладів і має на меті привернення уваги суспільства до певних питань, а також вираження особистої, громадської чи політичної позиції. Такі заходи не повинні мати протиправних цілей і повинні проводитися виключно мирним шляхом, без використання зброї, у таких формах, як збори, мітинги, демонстрації,

пікетування, походи або в інших комбінаціях цих форм, які прямо не заборонені чинним законодавством. Законопроектом «Про мирні зібрання» також детально регулюється статус та функціональні обов'язки організатора такого заходу, який зобов'язаний у письмовій формі повідомити відповідний орган виконавчої влади або місцевого самоврядування про намір проведення мирного зібрання. Такий документ має бути поданий заздалегідь, але не пізніше ніж за чотири робочі дні до запланованого початку заходу. Однак ця вимога не стосується спонтанних мирних зібрань, які виникають стихійно та проводяться виключно за ініціативою громадян у відповідь на події, що мають суттєве значення для суспільства і не могли бути передбачені чи організовані заздалегідь. Повідомлення щодо організації мирного зібрання вважається офіційно поданим з моменту його надходження до відповідного органу виконавчої влади або місцевого самоврядування. Законодавство визначає, що ініціатором такого заходу може виступати як окрема фізична особа, так і об'єднання громадян, а також юридичні особи, включаючи заклади, підприємства, установи та організації. Однак існують обмеження щодо осіб, які не мають права виступати організаторами мирних зібрань. До таких належать особи, які на момент подання повідомлення або проведення заходу не досягли 14-річного віку, визнані судом недієздатними, перебувають під адміністративним арештом, утримуються під вартою або відбувають покарання у місцях позбавлення волі за рішенням суду [136]. Тобто, наголошується саме на мирному проведенні відповідної форми проведення зборів, мітингів, демонстрації, походів, конференцій, зустрічей, проведів урядових делегацій; з'їздів політичних партій та ін.

Згідно з положеннями статті 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, держави зобов'язані вживати заходів для законодавчої заборони будь-яких форм пропаганди війни. Крім того, цей міжнародний документ вимагає забороняти будь-які публічні виступи або дії, які закликають до розпалювання національної, расової чи релігійної ненависті, що є підставою для дискримінації, ворожнечі або насильства. Такі норми

спрямовані на запобігання розповсюдженню ідей, які загрожують міжнародному миру, безпеці та стабільності, а також на захист прав і свобод осіб, які можуть постраждати від наслідків подібних дій [73].

У період дії воєнного стану законодавство України передбачає можливість введення певних обмежень щодо реалізації прав і свобод громадян. Зокрема, частина друга статті 64 Конституції України дозволяє обмеження права на свободу мирних зібрань за умови встановлення чіткого строку дії таких обмежень. Відповідно до положень пункту 8 частини першої статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військово командування, у співпраці з військовими адміністраціями (якщо такі створені), а також за участю органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, має право вживати заходів, спрямованих на тимчасове обмеження конституційних прав і свобод фізичних осіб, а також прав та законних інтересів юридичних осіб. Такі обмеження встановлюються у рамках указу Президента України про введення воєнного стану. Серед цих заходів передбачено заборону на організацію та проведення мирних зібрань, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що відображає необхідність забезпечення національної безпеки та громадського порядку в умовах надзвичайної ситуації [135].

У сучасному законодавстві України відсутнє чітке нормативне визначення таких понять, як збори, демонстрації та інші форми мирних заходів, що створює певні правові прогалини. Проте ці терміни детально розкриваються у проекті Закону України «Про порядок організації і проведення мирних заходів», який спрямований на реалізацію конституційного права громадян на мирні зібрання без використання зброї. Згідно з цим проектом, демонстрація визначається як організований рух групи осіб за попередньо визначеним маршрутом із застосуванням засобів візуальної агітації, таких як плакати чи транспаранти. Збори трактуються як мирний захід, що проводиться у спеціально відведеному місці з метою

колективного обговорення та вирішення певних питань. Поняття мирного заходу охоплює публічне висловлення громадської чи політичної позиції у різних формах, включаючи збори, мітинги, походи, демонстрації, пікетування або їх комбінації. Мітинг визначається як захід, що проводиться у відкритому просторі для підтримки конкретних вимог чи звернень, тоді як пікетування передбачає зібрання біля певних будівель чи об'єктів, де, на думку учасників, можуть бути вирішені їхні вимоги. Похід розглядається як масовий організований рух групи осіб за встановленим маршрутом. Крім того, у проекті закону введено поняття повідомлення про проведення мирного заходу, яке є офіційним документом, що інформує відповідні органи про намір організації такої події [128].

Міжнародна спільнота також приділяє значну увагу питанню порушення громадського порядку під час спортивних подій. Уряди та організатори спортивних заходів співпрацюють з міжнародними організаціями для розробки й впровадження заходів безпеки, спрямованих на запобігання конфліктам і забезпечення захисту учасників та глядачів. Такі дії є ключовим елементом підтримання порядку під час спортивних подій, сприяючи позитивному сприйняттю спорту як джерела розваги й спілкування. Зокрема, Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, особливо футбольних матчів (ETS № 120), підписана державами-членами Ради Європи та іншими учасниками Європейської культурної конвенції, зобов'язує сторони в межах їхніх конституційних положень вживати заходів для запобігання насильству та контролю неналежної поведінки з боку глядачів під час футбольних матчів [42].

Спортивні заходи, зокрема футбольні матчі, які є одними з найпопулярніших масових подій, через свою масштабність та високий рівень емоційного напруження між учасниками часто стають об'єктом підвищеної уваги з боку правоохоронних органів як в Україні, так і на міжнародному рівні. Такі заходи нерідко супроводжуються ризиками порушення

громадського порядку, що може виражатися у конфліктах між вболівальниками різних команд, актах насильства або інших формах неналежної поведінки. Для мінімізації таких ризиків та забезпечення безпеки під час проведення спортивних заходів державні органи та правоохоронні структури розробляють та впроваджують комплексні заходи, спрямовані на підтримання правопорядку. Це включає забезпечення належної кількості ресурсів для охорони громадського порядку, зокрема на території стадіонів, прилеглих ділянок та маршрутів, якими переміщуються глядачі. Важливим елементом є також налагодження ефективної взаємодії між правоохоронними підрозділами різних регіонів, що передбачає оперативний обмін інформацією та координацію дій. Крім того, законодавча база має передбачати відповідні санкції або адміністративні заходи щодо осіб, які вчиняють правопорушення, пов'язані з насильством або порушенням громадського порядку під час таких заходів.

Науковець А. Мартишко акцентує увагу на тому, що оперативна обстановка під час проведення спортивних заходів може значно ускладнюватися під впливом низки факторів. Серед них – втрата контролю над ситуацією з боку органів місцевого самоврядування, що може призводити до хаотичного розвитку подій. Важливим чинником є також чисельність натовпу, його поведінка та наявність осіб, які можуть виступати підбурювачами до порушення порядку. Особливу увагу приділяється присутності антагоністичних груп, які часто мають своїх лідерів, що можуть загострювати конфлікти. Не менш значущим є фактор наявності осіб, які перебувають у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, що значно підвищує ризик агресивної поведінки. Соціальна напруженість у регіоні, де проводиться захід, також може впливати на загальну атмосферу, особливо якщо місцеве населення демонструє готовність приєднатися до натовпу. Криміногенна ситуація в регіоні, випадки загибелі чи травмування людей на початку заходу, а також пошкодження або знищення державного чи приватного майна можуть значно погіршити обстановку. Додатковим

ризиком є наявність зброї або предметів, які можуть бути використані як зброя, що створює загрозу для безпеки учасників. Метеорологічні умови, такі як погодні аномалії, також можуть впливати на поведінку натовпу. Крім того, імовірність участі у заходах осіб, які не є місцевими жителями, може ускладнювати контроль за ситуацією, оскільки такі особи часто не підпорядковуються місцевим нормам поведінки [68]. Повністю погоджуємось та підтримуємо думку науковця. Починаючи з 2012 року державою здійснювались певні кроки, направлені на покращення цього стану.

У своїх наукових дослідженнях проф. В. Галуцько звертає увагу на проблему адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства у контексті проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу. Вона підкреслює, що більшість науковців та представників футбольних організацій вважають необхідним забезпечення Європейської громадянської концепції безпеки під час таких масштабних заходів. Це передбачає комплексне залучення різних сил і засобів, зокрема правоохоронних органів та приватних охоронних структур, які повинні гарантувати безпеку іноземних вболівальників на всіх етапах їх перебування на території України. Проте, незважаючи на важливість цього питання, воно досі залишається невирішеним на законодавчому рівні, що створює значні труднощі у забезпеченні ефективної безпеки під час проведення міжнародних спортивних заходів [28].

В умовах сьогодення особлива увага звернута у першу чергу, національній безпеці у структуру, як складовий необхідний елемент, якої входить і громадський порядок. Державна політика у сферах національної безпеки та оборони формується з метою забезпечення комплексного захисту інтересів людини, суспільства та держави. На першому плані знаходиться захист життя, гідності, конституційних прав і свобод кожної особи, а також створення безпечних умов для її життєдіяльності. Суспільство як колективний суб'єкт потребує захисту своїх демократичних цінностей,

забезпечення добробуту та створення умов для сталого розвитку, що є основою його процвітання. Держава, як інституційна структура, потребує охорони свого конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, що є фундаментом її існування та функціонування. Крім того, важливим елементом державної політики є захист території та навколишнього природного середовища від загроз, пов'язаних із надзвичайними ситуаціями, що може мати значний вплив на екологічну безпеку та стабільність [121]. Міністерство внутрішніх справ України розробило стратегію, яка визначає ключові напрями державної політики у сферах громадської безпеки та цивільного захисту, спрямовані на забезпечення захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави від різноманітних загроз. Ця стратегія включає чітко сформовані цілі, пріоритети та очікувані результати, які мають бути досягнуті в процесі її реалізації. Серед основних пріоритетів виділено утвердження конституційного принципу, згідно з яким життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпека людини визнаються найвищою соціальною цінністю. Важливим елементом стратегії є розбудова України як безпечної держави, де панує принцип верховенства права, а держава виступає гарантом захисту інтересів громадян і суспільства. Також передбачено послідовну реалізацію системних підходів у сфері громадської безпеки та цивільного захисту, що включає впровадження сучасних механізмів запобігання та реагування на загрози. Окрема увага приділяється інтеграції України в європейський та євроатлантичний безпековий простір, що відображає прагнення країни до відповідності міжнародним стандартам безпеки та співпраці з іншими державами у цій сфері [147].

Забезпечення громадської безпеки є комплексним завданням, яке здійснюється через діяльність низки державних інституцій, що виконують відповідні функції відповідно до чинного законодавства. До таких інституцій відносяться органи державної влади, підрозділи Збройних Сил України, військові формування, створені на підставі законодавчих актів,

правоохоронні та розвідувальні структури, а також державні органи, наділені спеціальними правоохоронними повноваженнями. Окрім того, до цієї сфери належать сили цивільного захисту та підприємства оборонно-промислового комплексу, діяльність яких здійснюється в умовах демократичного цивільного контролю та спрямована на захист національних інтересів держави від потенційних загроз. Важливу роль відіграють і громадяни разом із громадськими об'єднаннями, які на добровільних засадах залучаються до процесів гарантування національної безпеки [121].

Тобто виходячи із цього поняття практично всі державні органи здійснюють забезпечення громадської безпеки, однак на нашу думку, саме на органи Національної поліції України покладена важлива роль у захисті, від імені держави, прав та свобод людини і громадянина, сприянню проведенню мирних заходів, дозволяючи вільно висловлювати свої думки та почуття в межах дозволеного законодавством.

Так, до основних завдань поліції віднесено надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку [123]. Але, законодавець не дає чіткого розшифрування ні цьому визначенню, а ні механізму дій працівників поліції та на яку службу конкретно покладені ці завдання.

Визначаючи зміст будь-чого, у нашому випадку адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, слід виходити із самого його визначення так, словник української мови визначає поняття «зміст», як суть, внутрішня особливість чого-небудь; певні властивості, характерні риси, які відрізняють дане явище, предмет від подібних явищ, предметів та розумна основа, мета, призначення чого-небудь [144]. Тобто, виходячи із цього трактування можемо стверджувати, що адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів складається із певних структурних взаємопов'язаних елементів, що характеризують

діяльність в цьому напрямку. У будь-якому випадку нам не обійтись без основ адміністративного публічного управління.

Теоретики адміністративного права визначають публічне адміністрування як специфічну форму реалізації публічної влади, яка проявляється через адміністративну діяльність суб'єктів публічної адміністрації. Ця діяльність є зовнішнім вираженням виконання завдань та функцій, покладених на органи виконавчої влади, і спрямована на задоволення публічного інтересу. Відмінною рисою публічного адміністрування є його відокремленість від інших видів державної діяльності, зокрема законодавчої, судової та політичної, що підкреслює його унікальний характер у системі розподілу влади [3]. Під публічним адмініструванням можна розуміти зовнішньоорієнтовану діяльність широкого кола суб'єктів (насамперед публічної адміністрації), пов'язану з реалізацією політичних рішень та впровадженням у життя Конституції та законів України, що має на меті задоволення публічного інтересу [71].

Саме таку діяльність, як орган виконавчої влади, здійснює Національна поліція України. Так, наказом Міністерства внутрішніх справ України від 24 грудня 2019 року № 1089 встановлено, що організація та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки під час спортивних заходів покладено на військові частини (підрозділи) Національної гвардії України. Ці військові частини працюють спільно з поліцейськими нарядами з метою ефективного здійснення цих функцій. Співпраця між військовими частинами Національної гвардії та поліцейськими нарядами дозволяє забезпечити необхідний рівень безпеки під час спортивних заходів. Військовослужбовці Гвардії допомагають у здійсненні контролю за глядачами, попередженні можливих конфліктів та реагуванні на будь-які порушення громадського порядку. Це спільне зусилля забезпечує безпеку учасників та глядачів спортивних заходів і сприяє створенню позитивного та безпечного середовища для всіх присутніх [108]. Однак, слід зазначити, що законодавець правоохоронні функції покладає на

військові частини, що є зовсім недоречним, оскільки у них дещо інші функції, завдання та повноваження.

Норми чинного законодавства встановлюють обов'язок організаторів масових заходів, власників спортивних споруд, представників Національної поліції України та підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій забезпечити ретельну підготовку та надання необхідної інформації щодо організації заходів і гарантування безпеки всіх присутніх. Для узгодження дій у цій сфері створюються спеціальні робочі комісії, до складу яких входять компетентні представники зацікавлених установ, а також фахівці, відповідальні за контроль за дотриманням заходів безпеки. Саме ці комісії відіграють центральну роль у запобіганні небезпеці під час проведення заходів, здійснюючи перед їх початком перевірку місця проведення, оцінюючи готовність персоналу та аналізуючи дані про кількість квитків і перепусток, зокрема тих, що надають доступ транспортним засобам. Якщо виявляються будь-які недоліки або потенційні загрози, негайно вживаються заходи щодо їх усунення. Офіційним підтвердженням відповідності об'єкта вимогам безпеки є складений за підсумками перевірки протокол, який дозволяє розпочати захід. Однак у разі виявлення факторів, що можуть створювати загрозу громадському порядку або безпеці учасників та глядачів, робочі комісії подають контрольним органам аргументовані висновки, що можуть містити рекомендації щодо повного скасування заходу, обмеження доступу до окремих зон або навіть проведення без глядачів, якщо це є необхідним для мінімізації ризиків. [129].

У разі значного порушення громадського порядку або вчинення правопорушень, що вимагають ретельного розслідування, відповідна інформація зазвичай вноситься до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Після цього розпочинається кримінальне провадження, яке згідно з чинним законодавством України проводять слідчі підрозділи Національної поліції України. Такі дії здійснюються у випадках, коли характер порушення потребує проведення комплексного розслідування, включаючи збирання

доказів, встановлення обставин події, допит свідків, експертні дослідження та прийняття процесуальних рішень щодо відповідальності осіб, які вчинили правопорушення. Зокрема, це стосується ситуацій, коли правопорушення мають резонансний характер або пов'язані із загрозами громадській безпеці та порядку.

Однак, як недолік слід зазначити, що у деяких ситуаціях може виникати проблема недостатньої взаємодії між різними службами при охороні громадської безпеки та правопорядку, що може призвести до затримки або недоліків у розслідуванні кримінальних правопорушень. Недоліки у взаємодії можуть виникати з різних причин, таких як недостатні ресурси, недолік координації між службами або недостатнє розуміння компетенцій кожної з них. Вирішення цих проблем може включати поліпшення механізмів співпраці між Національною поліцією, Національною гвардією та іншими правоохоронними органами. Це може включати в себе проведення спільних навчань, розробку протоколів взаємодії та спільне планування заходів безпеки на спортивних заходах та інших масових подіях. Тільки через такі спільні зусилля можна забезпечити ефективне та швидке реагування на випадки порушень громадського порядку та вчинення злочинів. Відсутність чітко прописаного на законодавчому рівні механізму здійснення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів справді може створювати складнощі та негативно впливати на роботу відповідних органів, а також спричиняти недовіру і негативне ставлення з боку населення.

У науковій дискусії щодо визначення поняття «забезпечення» існують різні підходи та точки зору, що відображають багатогранність цієї категорії. Серед дослідників, які займаються цією проблематикою, виділяється О. Дручек, яка акцентує увагу на тому, що в юридичній науці використовуються різноманітні дефініції правового забезпечення. Зокрема, вона розглядає цей термін у контексті визначення його механізму, що свідчить про спроби систематизувати та уточнити зміст цього поняття. У

контексті адміністративного права та діяльності згадуються механізми забезпечення «захисту», «охорони», «реалізації», «здійснення кантування» та інші. Очевидно, ці поняття не є тотожними, і вони потребують розроблення чітких критеріїв диференціації, уточнення дефініцій та розмежування їх змісту. Розуміння того, що включає в себе поняття «забезпечення», може варіюватися в залежності від контексту та галузі права, яка досліджується. Наприклад, у контексті адміністративного права забезпечення може включати заходи, спрямовані на захист прав та інтересів громадян від недбалості або неправомірних дій органів влади. У контексті прав людини забезпечення може означати створення законодавчої бази та інституційних механізмів для захисту прав та свобод людини. Тобто, цей критерій є важливим для розроблення уточнених дефініцій та чітких критеріїв диференціації понять, пов'язаних із забезпеченням в різних сферах права. Це дозволить уникнути непорозумінь і неоднозначностей у визначенні та застосуванні цих понять, а також сприятиме більш ефективному захисту прав і інтересів людей [38, с. 123–128]. Досліджуючи діяльність слідчих підрозділів в Україні, науковець В. Галуцько підкреслила, що забезпечення слідчих є складною правовою системою, яка базується на нормах адміністративного права. Ця система включає в себе елементи, такі як адміністративно-правові відносини, форми і методи адміністративної діяльності, адміністративні процедури та інші аспекти, які формують комплексний інститут адміністративного права. Одним з ключових завдань цієї системи є створення для слідчих гідних умов для проведення якісного досудового розслідування. Це означає, що слідчі повинні мати певну ступінь практичної незалежності, а також доступ до необхідних ресурсів і засобів для ефективного виконання своїх обов'язків. Забезпечення слідчих включає у себе не лише створення відповідної правової бази, але й забезпечення необхідної інфраструктури та матеріальних ресурсів. Це може включати в себе забезпечення слідчих підрозділів необхідним обладнанням, технічними засобами, а також забезпечення навчання та підтримки для підвищення їхньої

кваліфікації та професійного розвитку [29]. Підтримуємо точку зору, оскільки таке забезпечення стосується всіх без винятку служб Національної поліції України, у тому числі і тих, які здійснюють безпосереднє забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів.

За академічним тлумачним словником української мови, термін «забезпечення» означає не лише постачання чого-небудь у достатній кількості для задоволення потреб або надання достатніх матеріальних засобів для існування. Він також включає створення надійних умов для здійснення певної діяльності або процесу. Забезпечення може виявлятися у гарантуванні чого-небудь, захисті та охороні від різних видів небезпеки. Це може включати в себе забезпечення безпеки осіб, майна, а також процесів чи подій. У ширшому змісті, забезпечення може означати створення не лише фізичних умов, але і правових, соціальних чи інших нормативно-регулятивних механізмів, які гарантують певний рівень захисту, безпеки та функціонування системи чи процесу. Тобто, термін «забезпечення» універсальний і включає в себе різноманітні аспекти, що стосуються забезпечення потреб, безпеки, захисту та створення сприятливих умов для різних сфер життєдіяльності [5]. Виходячи із цих позицій, можна зазначити, що на підрозділи органів Національної поліції України покладається велика відповідальність за забезпечення спочатку створення належних умов щодо охорони громадського порядку та публічної безпеки, а потім і щодо їх охорони. Це досягається шляхом застосування різних адміністративних форм та методів у своїй діяльності.

У сучасній науковій дискусії спостерігається поступова відмова від традиційного терміну «громадський порядок» на користь більш широкого поняття «публічна безпека і порядок». Така зміна термінології відображає розширення функціональних обов'язків та завдань, які покладаються на Національну поліцію в умовах сучасних суспільних викликів. Зокрема, стаття 2 Закону України «Про Національну поліцію» визначає, що до ключових завдань поліції належать забезпечення публічної безпеки і порядку, а також

охорона прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави. Використання терміну «публічна безпека і порядок» підкреслює комплексний характер діяльності поліції, яка включає не лише підтримання порядку у громадських місцях, але й активну роботу щодо захисту правової сфери громадян, суспільства та держави в цілому [123]. Варто зауважити, що у Законі України «Про Національну безпеку» подано визначення понять «громадська безпека і порядок», яке визначає їх як захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина. Забезпечення цих інтересів визначено як пріоритетне завдання діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості. Таке формулювання відображає комплексність підходу до забезпечення публічної безпеки і порядку, враховуючи різноманітні аспекти життя суспільства та інтереси громадян. При цьому відповідальність за забезпечення цих інтересів покладається на різні органи та структури, які спільно здійснюють узгоджені заходи для реалізації та захисту національних інтересів від різних загроз, правове визначення понять «громадська безпека і порядок» в Законі «Про національну безпеку» відображає сучасні виклики і потреби суспільства в забезпеченні безпеки, захисту прав та інтересів громадян, а також враховує роль різних суб'єктів у цьому процесі [121]. Тобто, до забезпечення публічної безпеки і порядку охоплюються всі сфери не тільки суспільства, а і сфера боротьби з природними катаклізмами від яких також значним чином залежить вплив на звичайний устрій людей. Що, як правило, значно негативно впливає на стан правопорядку тощо. На наш погляд, доречним є підхід науковця О. Доценка, який розглядає громадську безпеку через призму її складових елементів, визначаючи її як динамічно стійкий стан, що протистоїть несприятливим впливам. Цей стан підтримується завдяки постійному контролю з боку спеціалізованих державних органів, які забезпечують створення умов для розвитку навичок та реалізації соціально значущих потреб людини, її законних прав і свобод. Крім того, ці органи

спрямовані на збереження та розвиток матеріальних і духовних цінностей суспільства, а також на забезпечення територіальної цілісності, суверенітету та конституційного ладу держави. У такому визначенні враховані всі ключові елементи: об'єкт (людина, суспільство, держава), суб'єкт (спеціально створені органи), обставини загрози (несприятливі впливи) та способи забезпечення (діяльність, спрямована на підтримку динамічної стійкості). Це дозволяє розглядати громадську безпеку як комплексне явище, що охоплює різні аспекти суспільного життя та державного функціонування [37].

Аналізуючи положення закону України, що регламентує особливості гарантування громадської безпеки та підтримання громадського порядку в контексті організації та проведення футбольних матчів, слід звернути увагу на те, що громадська безпека розглядається як стан, за якого життєво важливі інтереси суспільства, втілені в його матеріальних і духовних цінностях, надійно захищені від потенційних загроз як природного, так і техногенного походження. У межах цього підходу забезпечується ефективно запобігання небезпекам, які можуть спричинити шкоду. Водночас громадський порядок визначається як система суспільних відносин, спрямованих на створення і підтримання належних умов для життєдіяльності громадян, а також функціонування підприємств, установ та організацій у період підготовки та безпосереднього проведення футбольних матчів [125].

На наш погляд, найбільш повне розкриття поняття публічного порядку представлено в проекті Закону України від 19 листопада 2018 року № 9300, який був внесений на розгляд Верховної Ради України. У цьому документі публічний порядок визначається як система суспільних відносин, яка регулюється правовими та іншими соціальними нормами і спрямована на забезпечення захисту прав і свобод громадян, їхнього життя та здоров'я, поваги до честі та гідності особи, а також дотримання норм суспільної моралі. До категорії публічних місць належать різноманітні території та об'єкти, доступні для перебування осіб у повсякденному житті, зокрема простори в межах населених пунктів, включаючи міські райони, селища та

інші адміністративно-територіальні одиниці, а також зони загального користування, серед яких державні установи, комерційні підприємства, офісні приміщення, ділянки біля дорожніх шляхів, зупинки громадського транспорту та підземні переходи. До цієї ж категорії відносяться місця, що використовуються для спортивних заходів, такі як стадіони, легкоатлетичні манежі та тренувальні майданчики. Крім того, у цей перелік включаються об'єкти культурного значення, серед яких театральні установи, кінозали, центри творчого розвитку дітей і молоді. Відпочинкові зони, що забезпечують дозвілля та рекреацію громадян, охоплюють парки, сквери, ботанічні сади, алеї, дитячі майданчики та території національних заповідників. Також до таких місць належать частини будь-яких будівель або споруд, які відкриті для відвідування громадян у постійному чи періодичному режимі, незалежно від способу доступу – вільного, за запрошенням або на комерційній основі, включаючи житлові під'їзди, балкони, внутрішньобудинкові території, що не мають обмежень у доступі [137]. Попри те, що законодавчий акт, який би чітко закріплював визначення понять «громадська безпека» та «громадський порядок», досі не був ухвалений парламентом, у період воєнного стану правове регулювання цих категорій здійснюється через положення Закону України «Про національну безпеку України». У ньому громадська безпека та порядок розглядаються як стан гарантованого захисту ключових суспільних і особистих інтересів, що включають основоположні права, свободи та законні інтереси громадян. Забезпечення цього стану є одним із першочергових завдань, покладених на сили безпеки, державні органи та органи місцевого самоврядування, посадові особи яких у взаємодії з громадськістю вживають узгоджених заходів, спрямованих на протидію загрозам і забезпечення стабільності правопорядку в державі [121].

У межах правового регулювання особливих умов функціонування держави законодавством визначено воєнний стан як специфічний правовий режим, що може бути запроваджений як на всій території країни, так і в

окремих її регіонах у випадку реальної загрози військового вторгнення, спроби порушення територіальної цілісності або незалежності України. Введення такого режиму супроводжується розширенням повноважень державних органів, військового командування, органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій, що отримують необхідні юридичні механізми для оперативного реагування на загрози, організації оборони та забезпечення безпеки держави. Одночасно із цим передбачається можливість тимчасового обмеження конституційних прав і свобод громадян, а також прав юридичних осіб, при цьому чітко визначаються часові рамки таких обмежень. Відповідно до положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» реалізація заходів у сфері оборони, безпеки, підтримання правопорядку та забезпечення громадської безпеки покладається на військові адміністрації, що функціонують у населених пунктах, а їх діяльність організовується на основі наказів і розпоряджень керівників обласних військових адміністрацій, які несуть відповідальність за координацію дій у межах своїх повноважень [130].

Наприклад, у разі введення комендантської години на території певного регіону або зміни її тривалості, передбачається заборона на перебування громадян у громадських місцях, включаючи вулиці, а також обмеження на переміщення транспортними засобами або пішки протягом встановленого часу. Паралельно з цим може бути посилено патрулювання території органами Національної поліції України, що включає збільшення кількості патрулів та інтенсифікацію їх діяльності для забезпечення дотримання встановлених обмежень.

З огляду на специфіку сучасних загроз, органи Національної поліції України в умовах воєнного стану діють у тісній координації з підрозділами Збройних Сил України, Національною гвардією, прикордонною службою, спецслужбами та іншими структурами безпекового сектору. В межах такої взаємодії реалізується комплекс заходів, спрямованих на протидію діяльності диверсійно-розвідувальних груп противника, боротьбу з незаконними

воєнізованими формуваннями, діяльність яких суперечить законодавству України. Окрім цього, поліція виконує низку завдань, що раніше не належали до її традиційних функцій, зокрема бере участь у стабілізаційних операціях, здійснює розмінування територій та об'єктів, надає оперативну допомогу цивільному населенню під час та після обстрілів, включаючи медичну та психологічну підтримку постраждалих. Значну увагу приділяють розслідуванню військових злочинів, збору доказової бази для подальшого судового переслідування винних осіб, а також виявленню колаборантів серед місцевого населення, діяльність яких становить загрозу національній безпеці [123]. Таким чином, поліція адаптується до умов воєнного часу, беручи на себе функції, що раніше не були характерними для її компетенції, але стали необхідними для ефективного реагування на нові виклики

Отже, ключовим елементом правового регулювання у досліджуваному напрямку являється саме легітимність адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час організації та проведення масових заходів. При цьому самі масові заходи мають різну юридичну природу, що визначається їх сутністю, метою та класифікаційними ознаками, які впливають на вибір механізмів їх адміністративно-правового забезпечення. У зв'язку з чим у вузькому розумінні адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів являють собою упорядкований комплекс адміністративно-правових заходів, які у своїй переважній більшості мають попереджувальний характер, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами України з метою захисту прав і основоположних свобод людини і громадянина та нормального функціонування держави і суспільства.

Підсумовуючи вищевикладене пропонуємо авторську дефініцію «адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» - *це упорядкована система адміністративно-правових заходів, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами України з метою протидії та запобігання*

порушення громадського порядку під час проведення масових заходів, а також припинення протиправної поведінки та затримання осіб, які сприяють негативному розвитку конфлікту в місцях масового скупчення людей, необхідних для нормального функціонування держави і суспільства.

Висновки до розділу 1

1. Доведено, що громадський порядок у філософських концепціях тісно пов'язаний з поняттям природного права, громадського договору, публічного інтересу та державного примусу, що забезпечує стабільність та розвиток суспільства. Наукові положення щодо громадського порядку підкреслюють важливість збалансування прав і свобод людини з інтересами суспільства та необхідністю забезпечення безпеки та стабільності. Громадський порядок розглядається як необхідна умова для існування суспільства, забезпечення стабільності, безпеки та належного функціонування державних і суспільних інститутів.

2. З'ясовано, що принцип розрахунку і планування сил і засобів щодо забезпечення масового заходу є первинною спеціальною засадою, від виваженого та всебічного врахування ймовірних проблем залежить можливість передбачити типові небезпечні ситуації, спланувати для їх попередження необхідні сили і засоби.

Доведено, що належна підготовка та координація підрозділів та посадових осіб, це засада, яка дає на етапі до безпосереднього проведення масового заходу підготувати особовий склад адміністративних та правоохоронних органів до несення служби з охорони громадського порядку та налагодити тісну та організовану взаємодію між ними.

Принцип діалогу та вчасного застосування превентивних засобів, вимагає від адміністративних та правоохоронних органів здійснювати вчасне втручання в конфліктну ситуацію на момент її зародження, своєчасно засобами роз'яснення та переконання не дозволити їй перерости в небезпечні

дії. У зв'язку з чим принцип щодо застосування засобів примусу, вимагає від правоохоронних органів, яким законом прямо передбачено право його застосування, діяти передбачувано, однак рішуче, якщо права і свободи громадян почали грубо порушуватися. Не мало важливим є й принцип технічного, юридичного супроводу та організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних та правоохоронних органів, які беруть участь в забезпеченні громадського порядку в умовах масових заходів, є вагомими засобами попередження протиправних вчинків, своєчасного виявлення та нейтралізації провокаторів та інших осіб, які порушують публічну безпеку, створюють умови для притягнення винних осіб до адміністративної чи іншої юридичної відповідальності та доведення законності діяльності посадових осіб правоохоронних органів чи аналізу допущених ними помилок.

3. Визначено, що критеріями аналізу змісту адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів є різні за юридичною природою, сутністю та структурою чинники класифікації.

З'ясовано, що за видом юридичної діяльності, які здійснюються в процесі публічного адміністрування - це планування, розпорядчої діяльності (підзаконної правотворчості), надання адміністративних послуг, виконавчої адміністративної діяльності та правоохоронної діяльності. За суб'єктами забезпечення (адміністративними органами): суб'єктами організації масового заходу та їх активістами, працівниками Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Збройних сил України (виключно в умовах воєнного стану, як реакція на незаконні зібрання), муніципальними утвореннями забезпечення громадського порядку та охорони комунального майна, інші громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону. За рівнем легалізації це ті, що проводяться легально та такі, що проводяться без повідомлення, а також ті що проводяться всупереч забороні. За рівнем

заходів публічного реагування адміністративними органами, та які застосовуються виключно фізичною силою в присутності суб'єктів публічного контролю; коли були застосовані превентивні заходи передбачені чинним законодавством; коли були застосовані засоби примусу. За суспільним спрямуванням виділяться: політичні, професійні, національні, культурні, освітні, спортивні, наукові, теологічні (релігійні) тощо. За психологічно-правовим спрямуванням (за метою) стосовно підтримки певних ідей, фактів, явищ; протесту; вираженням позиції; вимоги звільнення (відставки); вираження емоцій на певну подію, явище та ін. За формами проведення це збори, мітинги, демонстрації, походи, конференції, зустрічі, проводи урядових делегацій; з'їзди політичних партій та ін.. За нагодою проведення: відзначення офіційних (державних), професійних, релігійних свят, пам'ятних дат та за ініціативою політичних партій, рухів, громадських об'єднань та інших відповідальних фізичних чи юридичних осіб.

РОЗДІЛ 2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ЩОДО ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

2.1. Суб'єкти охорони громадського порядку під час проведення масових заходів

У контексті розвитку демократичних суспільств ключовим елементом внутрішньої політики є гарантування захисту прав, свобод та законних інтересів особистості, а також протидія правопорушенням, які виникають у різних галузях суспільного життя. Конституція України, зокрема стаття 34, закріплює право кожного громадянина на свободу думки, слова, вільне вираження власних поглядів і переконань, що включає також право на участь у мирних зібраннях, мітингах та інших масових заходах. Це означає, що кожна особа має можливість безперешкодно збиратися, висловлювати свої позиції та демонструвати свої погляди через публічні акції, демонстрації чи інші форми колективного волевиявлення. Проте, незважаючи на безумовну важливість цих прав, вони не є абсолютними і можуть підлягати обмеженням у випадках, коли це необхідно для забезпечення національної безпеки, збереження територіальної цілісності держави, підтримання громадського порядку, запобігання заворушенням або злочинним діям, охорони здоров'я населення, захисту репутації чи прав інших осіб, а також для запобігання розголошенню конфіденційної інформації чи підтримання авторитету та неупередженості правосуддя. Такі обмеження, однак, повинні бути пропорційними, обґрунтованими та спрямованими на захист суспільного добробуту та безпеки, не порушуючи при цьому сутність гарантованих конституційних прав [65]. Порушення правових норм,

особливо в галузі публічної безпеки та підтримання правопорядку, спричиняють серйозні наслідки, які проявляються у дестабілізації суспільного ладу, погіршенні криміногенної обстановки та порушенні гарантованих прав і свобод громадян. Такі явища не лише підривають довіру населення до державної влади, але й дискредитують органи, які покликані забезпечувати дотримання законності та захищати інтереси суспільства. Особливої уваги вимагає діяльність суб'єктів, відповідальних за підтримання публічної безпеки та правопорядку під час організації та проведення масових заходів, оскільки їх невчасна або неефективна реакція може призвести до ескалації напруженості та переростання мирних зібрань у масові безлади. Такі ситуації створюють загрозу не лише для внутрішньої стабільності, але й можуть бути використані ворожими силами для дестабілізації ситуації, що набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, коли ризики зовнішнього втручання та внутрішніх конфліктів значно зростають.

Правозастосовна діяльність, зокрема у сфері підтримання публічного правопорядку під час організації та проведення масових заходів, основним завданням якої є впровадження комплексу заходів, спрямованих на забезпечення дотримання встановлених норм поведінки, запобігання порушенням прав та свобод як окремих громадян, так і суспільства в цілому. Аналізуючи поняття «забезпечення», звертаємося до визначення, наведеного у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, де воно розглядається як процес створення надійних умов для реалізації певних цілей, що включає гарантування безпеки, захист від потенційних загроз та охорону інтересів особистості чи суспільства [12]. У рамках лінгвістичного аналізу поняття «забезпечення», відповідно до академічного словника української мови, можна виокремити кілька ключових аспектів його значення. Воно передбачає постачання чогось у необхідній кількості для повного задоволення певних потреб, що стосується як матеріальних, так і нематеріальних ресурсів. Крім того, це поняття включає надання особам або інституціям достатніх засобів для існування або функціонування, що є

важливим елементом соціальної стабільності. На більш глибокому рівні «забезпечення» також означає створення надійних умов, які дозволяють реалізувати певні цілі або завдання, що вимагає комплексного підходу до організації процесів. Важливим компонентом є гарантування безпеки, яке передбачає захист індивідів, груп чи інституцій від потенційних загроз, що робить це поняття ключовим у контексті правового регулювання, соціального забезпечення та управління ризиками [5]. У науковій дискусії щодо тлумачення певних понять часто спостерігається різноманітність підходів та визначень, що відображає багатогранність їх змісту. Зокрема, академічний словник пропонує більш широке розуміння терміну «забезпечення», яке виходить за межі вузьких рамок і включає в себе як надання ресурсів, так і створення умов для їх ефективного використання. Важливо зазначити, що жоден процес, пов'язаний із забезпеченням, не може бути реалізований без участі відповідних суб'єктів, які є носіями цієї діяльності. У сучасних умовах соціокультурного розвитку організація та підтримання громадського порядку під час проведення масових заходів набуває особливого значення, оскільки вимагає комплексного підходу та узгодженої взаємодії різних інституцій та структур. Такі заходи, як публічні заходи, культурні чи спортивні події, а також суспільні акції, є важливими елементами сучасного суспільного життя, що вимагають ретельного планування та координації для забезпечення безпеки, стабільності та ефективного функціонування всіх учасників.

Суб'єкти, що беруть участь у забезпеченні громадського порядку, представляють різні рівні та структури влади, починаючи від правоохоронних органів та закінчуючи організаторами та учасниками масових заходів. Національна поліція, яка відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки та порядку, співпрацює з органами місцевого самоврядування, охороною, службами екстреної допомоги та іншими структурами для забезпечення координованої та ефективної діяльності.

У рамках адміністративного права поняття «суб'єкт» розглядається через призму його участі у правових відносинах, що виникають у сфері державного управління. Перш за все, суб'єктами визнаються реальні учасники адміністративно-правових відносин, які мають визначений правовий статус і беруть активну участь у процесах організації та реалізації державного управління. Крім того, суб'єкт виступає як одна із сторін публічно-управлінської діяльності, яка наділена спеціальними повноваженнями та компетенціями, що закріплені на законодавчому рівні. Ці повноваження дозволяють їй здійснювати управлінські функції та впливати на суспільні відносини. Важливо також зазначити, що суб'єкти адміністративно-правових відносин можуть бути як фізичними особами (громадянами), так і посадовими особами, які вступають у такі відносини або за власним бажанням, або в силу виконання покладених на них обов'язків [6].

У науковій літературі та лексикографічних джерелах поняття «суб'єкт» отримує різноманітні трактування, що відображає його багатогранність. Згідно з тлумачними словниками, суб'єкт розуміється як особа, група осіб або організація, які відіграють активну роль у певному процесі чи дії. Етимологічно термін походить від латинських слів «sub» (під) та «jасіо» (кидаю, закладаю основу), або ж «subjectus» (той, що лежить в основі), що вказує на його фундаментальний характер. Суб'єкт також визначається як істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об'єктивної дійсності та цілеспрямованої діяльності. У правовому контексті суб'єкт розглядається як носій певних прав та обов'язків, що може бути як фізичною особою, так і юридичною структурою. Крім того, у філософському та психологічному аспектах суб'єкт виступає як людина, яка володіє унікальними фізичними та психічними якостями і є об'єктом наукового дослідження. Згідно з Тлумачним словником української мови, суб'єкт визначається як особа або організація, яка є носієм визначених прав та обов'язків, що підкреслює його значення у правовій та соціальній сферах. Таким чином, поняття «суб'єкт»

охоплює широкий спектр значень, від філософських до правових, що робить його ключовим елементом у розумінні активності, відповідальності та функціонування в різних контекстах [144, 16, 51].

Згідно з теорією адміністративного права, суб'єктами можуть бути органи влади, які здійснюють певні функції та повноваження відповідно до законодавства. При забезпеченні громадського порядку під час масових заходів важливу роль відіграють органи виконавчої влади, які мають на меті забезпечення порядку та безпеки на території, де проводяться масові заходи. Суб'єкти місцевого самоврядування, які мають відповідальність за збереження громадського порядку на місцевому рівні та можуть залучатися до організації та координації заходів з безпеки. Суб'єкти делегованих повноважень, які отримали відповідні повноваження від вищих органів влади для забезпечення порядку та безпеки на масових заходах.

Як зазначають вчені-адміністративісти В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, С. Стеценко та інші, суб'єкт публічної адміністрації - це суб'єкт, що має повноваження у сфері влади та здійснює різноманітні адміністративні функції. Це може бути орган або посадова особа, які виконують роль у владних структурах та надають адміністративні послуги або виконавчо-розпорядчу діяльність. Головними суб'єктами публічної адміністрації є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, для яких адміністрування громадських справ є основною сферою діяльності. Суб'єкти публічної адміністрації є неодмінною частиною єдиної державної влади, розділеної на відповідні гілки, спрямовані на втілення цінностей, цілей та потреб суспільства та його окремих членів як користувачів послуг адміністративних структур. Загальні ознаки суб'єктів публічної адміністрації включають: перше, щодо їх юридичної природи - вони є зобов'язаними перед приватними особами та повинні максимально задовольняти їхні права, свободи та законні інтереси, а також публічний інтерес загалом; друге, їхню адміністративну діяльність обмежує принцип «зв'язаності правом», що означає, що вони можуть діяти лише в рамках, визначених Конституцією та

законами України; третє, їхня первинна компетенція полягає в адміністративних обов'язках, а вторинна - у адміністративних правах, які надаються суб'єкту у мінімальному обсязі для ефективного виконання обов'язків; четверте, їм властива адміністративна правоздатність - потенційна здатність мати адміністративні обов'язки і права у сфері публічного адміністрування, а також адміністративна дієздатність - здатність виконувати адміністративні обов'язки та реалізувати свої права у сфері публічного адміністрування, що формує основу їх адміністративно-правового статусу [3].

Крім того, слід відзначити, що певні особи також можуть мати значний вплив на забезпечення громадського порядку, зокрема Президент України, який може вносити до Верховної Ради подання про призначення керівників важливих державних органів, таких як Міністр оборони, Міністр закордонних справ, Голова Служби безпеки України та інші. Їхні рішення та призначення можуть мати вирішальне значення у забезпеченні безпеки та порядку на масових заходах.

Наприклад, у Законі України щодо урегулювання питань, пов'язаних із забезпеченням громадського порядку та безпеки в контексті організації та проведення футбольних змагань, надається спеціальним державним органам значні повноваження по забезпеченню безпеки та порядку під час таких подій. Зокрема, Міністерство внутрішніх справ України та Міністерство надзвичайних ситуацій України відповідають за розробку та реалізацію заходів, спрямованих на збереження громадського порядку та забезпечення безпеки під час підготовки та проведення футбольних матчів. Ці державні органи мають повноваження упроваджувати необхідні стратегії та дії для забезпечення безпеки великих масових заходів, які можуть включати розглядання питань щодо контролю над потенційно небезпечними ситуаціями, підготовку відповідних ресурсів та координацію з іншими відповідальними структурами для ефективного реагування на будь-які випадки порушення громадського порядку [126]. У сучасному правовому

полі України відсутнє чітке нормативне визначення кола суб'єктів, які несуть відповідальність за забезпечення публічної безпеки та підтримання правопорядку під час організації та проведення масових заходів. До суб'єктів, які беруть участь у забезпеченні громадського порядку під час проведення масових заходів, можна віднести широкий спектр організацій та інституцій.

Так, постановою кабінету Міністрів України припинення масових заворошень покладається на Національну гвардію. Згідно зі статтею 2 Закону «Про Національну гвардію України», однією з її основних функцій є участь у забезпеченні громадської безпеки та збереженні громадського порядку під час різноманітних масових заходів, таких як збори, мітинги, походи, демонстрації та інші події, які можуть створювати потенційну небезпеку для життя та здоров'я громадян. Національна гвардія відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та порядку під час таких заходів шляхом здійснення відповідних заходів з організації, контролю та втручання у ситуації, якщо це необхідно. Співпрацює з іншими правоохоронними органами та місцевими владними структурами для забезпечення максимального рівня безпеки та захисту прав індивідуальних та громадських інтересів під час проведення таких масових заходів. Національна гвардія бере на себе відповідальність у разі залучення за надання захисту учасникам та відвідувачам масових заходів, а також за збереження порядку та запобігання потенційним порушенням громадського порядку. Дії Національної гвардії можуть включати патрулювання території, забезпечення охорони місць проведення заходів, контроль за веденням учасників, а також реагування на будь-які потенційні конфлікти чи інциденти. Національна гвардія здійснює попередню аналітику та оцінку ризиків, пов'язаних з проведенням масових заходів. Це включає вивчення потенційних загроз безпеці, розробку стратегій безпеки та планів втручання у випадку екстрених ситуацій. Під час проведення масових заходів Національна гвардія здійснює постійний моніторинг ситуації та реагує на будь-які потенційні загрози чи інциденти, а також здійснює заходи для запобігання конфліктам та збереження

громадського порядку під час масових заходів. Їх присутність і вплив сприяють створенню безпечного та спокійного середовища для всіх учасників події [122]. Таким чином, Національна гвардія виступає ключовим суб'єктом забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів. Її фаховість, високий професіоналізм та готовність реагувати на потенційні загрози дозволяють забезпечити безпеку та порядок під час таких подій. Національна гвардія здійснює комплексні заходи від планування та координації до моніторингу та реагування на ситуації, що виникають під час заходів. Її присутність і дії сприяють створенню безпечного та спокійного середовища для учасників та відвідувачів масових заходів, що є надзвичайно важливим для забезпечення громадської безпеки та уникнення можливих інцидентів.

До інших суб'єктів з припинення масових заворушень віднесено Національну поліцію, Держприкордонслужбу, СБУ, Військову службу правопорядку у Збройних Силах, ДСНС, місцеві держадміністрації та органи місцевого самоврядування. Для припинення масових заворушень залучаються необхідні сили і засоби та забезпечують їх ефективне використання. Суб'єкти з припинення масових заворушень у поточній діяльності проводять розрахунок сил і засобів, які можуть залучатися до припинення масових заворушень [115].

У рамках чинного законодавства передбачено, що у разі отримання інформації про потенційні порушення громадського порядку під час проведення масових заходів, таких як збори, мітинги, демонстрації чи інші публічні акції, а також у випадках вчинення учасниками таких заходів протиправних дій, що становлять загрозу громадській безпеці, керівник територіального органу Національної поліції України в Автономній Республіці Крим, м. Севастополі, областях чи м. Києві (або особа, яка тимчасово виконує його обов'язки) має право ухвалити письмове рішення про створення оперативного штабу. До складу такого штабу входять керівник, його заступник та інші призначені члени, які відповідають за

координацію дій щодо запобігання та реагування на порушення правопорядку. Цей механізм є частиною функціональної підсистеми, яка забезпечує охорону громадського порядку та організацію безпеки дорожнього руху в рамках єдиної державної системи цивільного захисту. До цієї підсистеми входять заздалегідь визначені сили та засоби, включаючи Національну поліцію України, Національну гвардію України, органи управління цивільного захисту та підпорядковані їм структури, а також суб'єкти господарювання, які виконують завдання у сфері цивільного захисту [112]. У період дії правового режиму воєнного стану до реалізації заходів, спрямованих на забезпечення публічної безпеки та підтримання правопорядку, можуть залучатися особи, які є здобувачами вищої освіти у закладах, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України та мають специфічні умови навчання, передбачені законодавством. Такі особи, які володіють спеціальними званнями поліції, можуть бути залучені до виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням громадського порядку, у межах своєї компетенції та правового статусу [102].

Законодавчий акт України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» визначає широкий спектр завдань, покладених на відповідні структури, які включають охорону військових об'єктів, підтримання громадського порядку та військової дисципліни серед особового складу у місцях розташування військових частин, військових містечок, а також на територіях, що прилягають до них, включаючи вулиці та громадські місця. До компетенції цих структур також входить забезпечення безпеки дорожнього руху військових транспортних засобів, що передбачає контроль за дотриманням правил експлуатації та пересування спеціальної техніки. Крім того, вони беруть активну участь у проведенні гарнізонних заходів, спрямованих на підтримання високого рівня організованості та дисципліни серед військовослужбовців, що є важливим елементом забезпечення стабільності та функціонування Збройних Сил України у цілому [100].

Згідно з положеннями статті 7 Закону України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів», визначено коло суб'єктів, які несуть відповідальність за забезпечення відповідного рівня безпеки під час організації та проведення футбольних змагань. До таких суб'єктів належать оператори спортивних споруд, які забезпечують технічну та організаційну підтримку проведення заходів, організатори футбольних матчів, які відповідають за загальну координацію процесу, а також спеціальні суб'єкти, покликані забезпечувати громадський порядок та безпеку. Окрім цього, до цього кола включені футбольні клуби, які беруть участь у змаганнях, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, які відіграють ключову роль у забезпеченні інфраструктурних та організаційних умов. Серед спеціальних суб'єктів законодавець виділяє Національну поліцію та центральний орган виконавчої влади, який відповідає за реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту. Ці структури, через свої органи чи підрозділи, діючи в межах встановленої компетенції та відповідно до законодавчих норм, забезпечують підтримання громадського порядку та безпеки під час підготовки та проведення футбольних матчів, що є важливим елементом загальної системи забезпечення безпеки під час масових заходів [125].

Постанова Кабінету Міністрів України, яка затверджує Порядок організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів, деталізує та конкретизує повноваження суб'єктів, відповідальних за ці процеси. Місцеві державні адміністрації, діючи в межах своїх повноважень, здійснюють державний нагляд за дотриманням громадського порядку під час підготовки та проведення футбольних матчів, а також забезпечують фінансування заходів, спрямованих на охорону правопорядку. Крім того, вони реалізують інші законодавчо закріплені функції, зокрема сприяють діяльності аварійно-рятувальних служб. Органи місцевого самоврядування, у свою чергу,

відповідають за забезпечення законності та правопорядку, здійснюючи контроль за підтриманням громадського порядку під час футбольних матчів і вживаючи необхідних заходів для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Організатори футбольних матчів, оператори спортивних споруд та футбольні клуби несуть відповідальність за забезпечення громадського порядку та безпеки на території споруд, включаючи трибуни та прилеглі зони. Національна поліція відповідає за підтримання порядку на прилеглих до спортивних об'єктів територіях, шляхах евакуації глядачів та у громадських місцях населених пунктів, де проводяться матчі, якщо специфіка заходу або розвиток подій не вимагають іншого підходу. Територіальні органи та підрозділи ДСНС здійснюють нагляд за дотриманням пожежної та техногенної безпеки, контролюють стан шляхів евакуації під час планових і позапланових перевірок, а також організують евакуацію постраждалих у разі виникнення надзвичайних ситуацій або пожеж на спортивних спорудах та прилеглих територіях, беруть участь у ліквідації таких ситуацій та їх наслідків. Додатково для виконання допоміжних функцій можуть залучатися обслуговуючий персонал спортивних споруд, включаючи волонтерів, стюардів і контролерів, працівники ліцензованих охоронних структур, а також члени громадських формувань, які займаються охороною громадського порядку та державного кордону [116]. Таким чином, ми бачимо, що Національну поліцію України віднесено лише до спеціальних суб'єктів забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час футбольних матчів. Однак, Національна поліція займає ключове та основне місце у забезпеченні публічної безпеки і правопорядку під час проведення масових заходів.

Згідно з чинним законодавством, Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, покликаним виконувати функції, що сприяють забезпеченню прав і свобод громадян, боротьбі зі злочинністю, а також підтриманню громадського порядку та безпеки. Однією з її основних задач є забезпечення стабільності та порядку в суспільстві, а також охорона

прав і свобод людини. Крім того, важливим аспектом її діяльності є захист інтересів як окремих осіб, так і держави в цілому [123].

Аналізуючи організаційну структуру Національної поліції України, можна зробити висновок, що забезпечення публічної безпеки та підтримання правопорядку під час проведення масових заходів є однією з ключових функцій, яка покладається на більшість її структурних підрозділів.

Згідно з Інструкцією з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення, адміністративні порушення або події, а також оперативного інформування в органах та підрозділах Національної поліції України, затвердженої наказом МВС від 27 квітня 2020 року № 357, до складу нарядів поліції входять групи реагування патрульної поліції (ГРПП), патрульні наряди, підрозділи поліції охорони, спеціальні підрозділи поліції, слідчо-оперативні групи, дільничні офіцери поліції та інші сформовані підрозділи, включаючи спільні наряди, що складаються з представників різних підрозділів. Такі наряди, зазвичай включають не менше двох поліцейських, діють у межах зони оперативного реагування, виконуючи завдання, пов'язані з підтриманням громадського порядку, взаємодією з населенням, забезпеченням безпеки дорожнього руху, запобіганням правопорушенням або подіям, їх оперативним припиненням та реагуванням на них. Це свідчить про комплексний підхід до організації роботи поліції, що дозволяє ефективно забезпечувати публічну безпеку та правопорядок під час масових заходів, враховуючи різноманітні аспекти їх проведення [106]. Згідно з Положенням про патрульну службу Міністерства внутрішніх справ, основним завданням цієї служби є підтримка публічного порядку та забезпечення громадської безпеки, а також гарантування безпеки громадян шляхом захисту їхніх прав, свобод та законних інтересів. Крім того, вона сприяє створенню умов для безпеки та стабільності в суспільстві, що включає охорону життєво важливих інтересів як на матеріальному, так і на духовному рівнях, забезпечуючи нормальні умови для функціонування як окремих осіб, так і колективних структур, зокрема підприємств та організацій

[111]. Саме патрульна поліція займається загальним патрулюванням та забезпеченням громадського порядку на вулицях та в громадських місцях під час заходів. На інший структурний підрозділ Національної поліції, Загон спеціального призначення (ЗСП), покладено певні повноваження та вони мають спеціальні навички і технічні засоби для реагування на складні ситуації, такі як терористичні загрози або масові заворушення. Наприклад; Департамент «Корпус оперативно-раптової дії» (у складі поліції особливого призначення); підрозділ поліції з охорони громадського порядку «ТОР». Неможливо оминати, у нашому випадку, структурний підрозділ Національної поліції України - кінологічний відділ, який використовується для пошуку вибухових речовин та наркотиків на території проведення масових заходів.

Поліція охорони, як один із підрозділів Національної поліції України, виконує низку завдань, пов'язаних не лише з організацією охорони різних об'єктів, а й з підтримкою громадської безпеки та порядку в межах закріплених територій, таких як пости та охоронні маршрути. До її функцій також належить участь у забезпеченні державної охорони, проведенні профілактичних заходів і спеціальних операцій, а також в оперативному плануванні [124].

З метою встановлення тісної взаємодії між органами поліції, місцевими органами влади та громадянами, дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громад мають обов'язок організовувати публічні заходи, такі як відкриті зустрічі та гласні виступи. Ці заходи спрямовані на інформування населення про стан законності, ефективність боротьби зі злочинністю, охорону громадського порядку та підсумки діяльності поліції на відповідних територіях, що знаходяться в їхній юрисдикції [104].

Національна поліція України, у межах своїх повноважень, здійснює забезпечення публічної безпеки та правопорядку через комплекс заходів, які включають визначення підстав та порядку застосування відповідних методів і засобів. Це передбачає, зокрема, оформлення протоколів про

адміністративні правопорушення та інших документів, що фіксують порушення закону. Крім того, поліція встановлює пріоритетність та послідовність застосування конкретних поліцейських заходів, таких як затримання транспортних засобів, тимчасове вилучення водійських посвідчень чи інші дії, спрямовані на запобігання або припинення правопорушень. Важливим аспектом діяльності поліції є охорона спеціальних об'єктів, включаючи майно державної, приватної та комунальної власності, що вимагає визначення особливих порядків та процедур для забезпечення їх безпеки. Також Національна поліція реалізує свої функції у сфері публічної безпеки та правопорядку у формах, чітко визначених законодавством, що забезпечує дотримання правових норм та ефективне виконання покладених на неї завдань [88].

З вищевикладеного випливає, що Національна поліція України є одним із головних, а не спеціальних, суб'єктів забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів, яка спрямована безпосередньо на охорону громадського порядку під час масових заворушень, застереження, інформування про наслідки, тощо.

Іншим важливим суб'єктом, у нашому дослідженні, виступає Служба безпеки України, яка здійснює аналіз інформації щодо можливих загроз безпеці та надають рекомендації щодо заходів забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів. Її функції та обов'язки включають аналіз інформації щодо можливих загроз безпеці під час масових заходів, таких як мітинги, демонстрації, фестивалі та інші події громадського значення. СБУ проводить систематичний аналіз інформації з різних джерел щодо можливих загроз безпеці під час масових заходів, який включає оцінку потенційних ризиків та ідентифікацію осіб або груп, які можуть спробувати спровокувати конфлікти чи порушення громадського порядку. На основі проведеного аналізу СБУ надає рекомендації щодо заходів забезпечення безпеки під час масових заходів. Проводить координацію з іншими відомствами та органами влади, зокрема з правоохоронними органами, щоб

забезпечити комплексний підхід до забезпечення безпеки на масових заходах, який включає спільне планування заходів безпеки, обмін інформацією та ресурсами, а також координацію дій у разі виникнення непередбачених ситуацій. Крім того, СБУ може здійснювати контроль за потенційно небезпечними особами чи групами, які можуть використовувати масові заходи для своїх цілей, таких як провокації, дестабілізація ситуації чи терористичні акти. Шляхом моніторингу та розвідки СБУ може вчасно виявляти потенційні загрози та приймати необхідні заходи для їх запобігання. Крім того, СБУ може проводити профілактичну роботу серед населення, наприклад, надавати рекомендації щодо уникнення небезпеки під час участі в масових заходах, повідомляти про можливі загрози та надавати поради щодо заходів безпеки тощо [133].

Особливу роль в Україні відведено Державній службі України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), як ще одному із важливих суб'єктів забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів. ДСНС забезпечує координацію та виконання заходів з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій, чи інші непередбачені події, які можуть виникнути під час масових заходів. ДСНС бере активну участь у плануванні та впровадженні заходів безпеки під час масових заходів, співпрацює з органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами та іншими відповідальними структурами. Вона забезпечує вчасну реакцію на будь-які загрози безпеці під час таких заходів, координує роботу рятувальних служб та забезпечує необхідну допомогу та підтримку населенню у разі надзвичайних ситуацій. Здійснює постійний моніторинг ситуації під час масових заходів, щоб оперативно реагувати на будь-які можливі загрози та ризики. Співпрацює з іншими відомствами, такими як поліція, медичні служби та пожежна охорона, для координації дій у разі надзвичайних ситуацій. Проводить навчальні та інформаційні заходи для громадськості щодо правил поведінки та безпеки під час масових заходів, що сприяє підвищенню свідомості та готовності населення до можливих небезпек.

Важливою складовою роботи ДСНС є також оперативна комунікація з організаторами заходів, щоб вони могли швидко повідомляти про будь-які виявлені загрози та отримувати рекомендації щодо заходів безпеки. ДСНС активно співпрацює з місцевими органами влади та громадськістю для підготовки до масових заходів. Здійснює інспекції місць проведення масових заходів на предмет дотримання вимог безпеки та вжиття необхідних заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, організовує навчальні тренування та семінари для роботи зі службами порятунку та іншими структурами, що беруть участь у забезпеченні безпеки під час масових заходів. Крім того, ДСНС здійснює реагування у разі виникнення надзвичайних ситуацій під час проведення масових заходів, координує роботу рятувальних та ліквідаційних підрозділів, забезпечуючи оперативне втручання та надання допомоги учасникам заходу [110]. Так, доречним прикладом виступає велопробіг «Захід-Схід», який був проведений 16.07.2015 року, в якому прийняли участь бійці, які виконували завдання в антитерористичній операції на території Донецької та Луганської областях, під час якого діяла комплексна система забезпечення громадського порядку, в яку входила і ДСНС, яка співпрацювала з місцевими органами влади, поліцією та організаторами заходу для забезпечення безпеки учасників та гостей заходу. Надавали консультації та рекомендації щодо виконання вимог безпеки в подібних ситуаціях. Урочистий мітинг та прес-конференція також були організовані з урахуванням вимог безпеки та громадського порядку, за участю представників поліції для забезпечення громадської безпеки та уникнення інцидентів. ДСНС виконувала роль в облаштуванні безпечних місць для проведення таких заходів та надавала необхідну допомогу у випадку надзвичайних ситуацій [151].

Також, особливої уваги потребує для нашого дослідження, ефективний суб'єкт забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів, як громадські організації які можуть брати активну участь у співпраці з органами влади та правоохоронними органами для забезпечення

безпеки та порядку під час заходів громадського значення, таких як мітинги, демонстрації, фестивалі, спортивні змагання та інші події.

Відповідно положення першої статті Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», громадяни мають право засновувати громадські об'єднання, які будуть залучені до забезпечення громадської безпеки та охорони державного кордону. Вони можуть активно співпрацювати з органами місцевої влади, правоохоронними структурами, Державною прикордонною службою та іншими державними органами, а також з посадовими особами для запобігання і припинення правопорушень, як адміністративних, так і кримінальних. Крім того, вони беруть участь у захисті прав, здоров'я та життя громадян, охороні інтересів суспільства і держави від правопорушень, а також допомагають у рятуванні людей та майна під час надзвичайних ситуацій, таких як стихійні лиха [134]. Вони можуть мобілізувати волонтерів, організувати навчання з питань безпеки, а також сприяти в обміні інформацією та координації дій. Крім того, сама громадськість також є важливим суб'єктом у забезпеченні громадського порядку. Активна участь громадян у виявленні та повідомленні про потенційні загрози, дотримання правил поведінки під час заходу та допомога потерпілим може вирішально вплинути на загальний рівень безпеки та комфорту під час проведення заходів. Забезпечення громадського порядку під час масових заходів - це комплексна задача, яка потребує спільних зусиль владних структур, громадських організацій, медіа та самої громадськості. Громадські організації можуть виступати в ролі посередника між органами влади та громадою, сприяючи взаєморозумінню та спільним зусиллям у забезпеченні безпеки. Вони можуть організувати навчання та інформаційні кампанії щодо правил поведінки на масових заходах, а також мобілізувати волонтерів для надання підтримки в організації та контролі за порядком. Таким чином, громадські організації відіграють важливу роль у забезпеченні громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів, сприяючи позитивній динаміці та гармонії у суспільстві [125].

Також, важливою складовою у структурі суб'єктів є медіа, де журналісти та репортери відіграють важливу роль у висвітленні ситуації та розповсюдженні інформації про правила безпеки, потенційні загрози та інструкції в разі надзвичайних ситуацій під час масових заходів. Вони мають великий вплив на громадську думку та можуть виконувати різноманітні функції, сприяючи збереженню порядку та безпеці під час громадських заходів. Перш за все, медіа інформують громадськість про правила поведінки на масових заходах, про можливі загрози та ризики, а також про заходи безпеки, щоб уникнути конфліктів та небезпеки. Відображають актуальну інформацію про ситуацію на заході який проводиться та розповсюджують повідомлення в разі виникнення надзвичайних ситуацій або потреби у допомозі. Крім того, медіа виконують функцію контролю за дотриманням правил та законів під час масових заходів, публікуючи інформацію про події, що відбуваються, та реагуючи на можливі порушення громадського порядку. Їх присутність може також допомогти запобігти конфліктам та вирішити потенційні проблеми шляхом публічного обговорення та взаємодії з учасниками заходу, тобто вони також є важливими суб'єктами забезпечення громадського порядку під час масових заходів, сприяючи інформуванню, контролю та підтримці безпеки та порядку в суспільстві [120].

Доречним прикладом, є співпраця ЗМІ та учасників масового заходу і поліцією, яка висвітлена у статті в «Українській правді». Так, керівництво Штабу національного спротиву повідомило про можливу провокацію, коли група «тітушок» бажала напасти на приміщення КМДА з метою спровокувати конфлікт. ЗМІ, зокрема «Українська правда», отримали інформацію від достовірних джерел, опублікували цю інформацію, сприяючи розкриттю потенційної загрози та попередженню можливих конфліктів під час масових заходів. Таким чином, засіб масової інформації виступив як важливий фактор в забезпеченні безпеки та громадського порядку під час подій громадського значення, своєчасно застерігли громадськість про можливу провокацію та сприяли забезпеченню безпеки під час масових

заходів. Публікація інформації про потенційну загрозу дозволила громадянам бути обізнаними з можливими ризиками та прийняти відповідні заходи для запобігання можливих конфліктів. Такий вчасний та об'єктивний підхід ЗМІ сприяв стабілізації ситуації та зміцненню громадської довіри до владних інституцій [13].

Всі громадяни України мають гарантію доступу до інформації, що охоплює право на її вільне отримання, використання, розповсюдження, збереження та захист, що є необхідним для здійснення їхніх прав, свобод і законних інтересів. Це означає, що учасники мітингів та масових зібрань мають право на доступ до інформації про події, що відбуваються, права та обов'язки, що стосуються їхньої участі в цих заходах, а також на розповсюдження цієї інформації серед інших громадян. Однак реалізація права на інформацію не повинна порушувати права та законні інтереси інших громадян або юридичних осіб. Таким чином, під час мітингів та масових зібрань необхідно дотримуватися принципу взаємоповаги та не втручатися у права та свободи інших осіб [119]. Окрім того, суб'єкти публічного адміністрування можуть активно використовувати засоби масової інформації для забезпечення своїх цілей, згідно із Законом України «Про Рекламу», суб'єкти, які відповідають за забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів, можуть використовувати соціальну рекламу. Цей вид реклами, спрямований на поширення суспільно корисної інформації з метою сприяння розвитку особистості та суспільства, популяризації загальнолюдських цінностей, заохочення здорового способу життя, підтримки інклюзивного суспільства, збереження природних ресурсів та запобігання екологічним кризам. Соціальна реклама може включати інформацію про державні програми, спрямовані на захист державності, збереження громадського порядку та підвищення обороноздатності держави. Важливо відзначити, що цей вид реклами не має на меті отримання прибутку та/або не спонукає виборців голосувати за або проти певного суб'єкта виборчого процесу. Таким чином, соціальна реклама використовується з

метою соціальної мобілізації та сприяння громадському благу [131]. Позитивним є приклад соціальної реклами Національної поліції України з назвою «Ми не можемо бути всюди, але можемо бути там, де потрібні». Ця ініціатива створена для підвищення обізнаності громадськості щодо важливості співпраці з поліцією в запобіганні злочинності на вулицях, боротьбі з побутовим насильством та забезпеченні безпеки на дорогах. Ця кампанія є спробою залучити громадськість до спільної діяльності з поліцією на мітингах та масових зібраннях, зокрема, з метою попередження злочинності та забезпечення безпеки під час подій громадського значення [89].

Отже, під час проведення масових заходів, таких як мітинги, фестивалі, спортивні змагання та інші великі заходи, безпека та громадський порядок є найважливішими аспектами, які потребують великої уваги та дбайливого планування. Різні суб'єкти забезпечення громадського порядку, такі як поліція, служби цивільної оборони, Національна гвардія та інші, виконують важливі ролі у забезпеченні безпеки та порядку під час цих подій. Так:

1) Національна гвардія виступає ключовим суб'єктом забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів, здійснює комплексні заходи від планування та координації до моніторингу та реагування на ситуації, що виникають під час заходів.

2) Поліція, як основний правоохоронний орган, відповідає за запобігання порушень громадського порядку, розслідування злочинів та забезпечення громадської безпеки. Мають великий досвід у взаємодії з громадськістю та іншими суб'єктами, що дозволяє ефективно керувати ситуаціями та забезпечувати порядок;

3) Спеціалізовані служби та рятувальні служби забезпечують координацію та допомогу у випадках надзвичайних ситуацій, що можуть виникнути під час масових заходів;

4) Національна гвардія відповідає за забезпечення безпеки та порядку під час масових заходів та зберігання громадської безпеки в умовах, коли існує потенційна загроза для життя та здоров'я громадян;

5) ЗМІ відіграють ключову роль у забезпеченні громадського порядку на масових заходах, інформують громадськість про події та потенційні ризики, закликають до відповідальної поведінки, здійснюють моніторинг та репортажі з місця події, та поширюють контактну інформацію до органів правопорядку.

Кожен з цих суб'єктів відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та порядку під час масових заходів, і їх спільна робота та координація дозволяють забезпечити ефективний та безпечний хід подій. Кожен із суб'єктів забезпечення громадського порядку має свої унікальні функції та обов'язки, але їх спільна мета полягає в забезпеченні безпеки та порядку під час масових заходів для забезпечення комфортного та безпечного середовища для всіх учасників та учасниць.

Таким чином, на основі аналізу чинного законодавства, до суб'єктів забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів відноситься велика кількість структурних підрозділів, які мають специфічні повноваження, різне підпорядкування та використовуються не за призначенням. Аналізуючи організаційну структуру Національної поліції України та її функціональні завдання, можна зробити висновок, що забезпечення публічної безпеки та підтримання правопорядку під час проведення масових заходів є однією з ключових функцій, яка покладається на більшість її структурних підрозділів. Ці підрозділи, враховуючи специфіку методів і засобів, що використовуються для підтримання громадського порядку, визначають правові підстави та порядок їх застосування, що включає, зокрема, оформлення адміністративних протоколів та інших документів, пов'язаних із порушеннями закону. Крім того, вони встановлюють пріоритетність та послідовність застосування конкретних поліцейських заходів, таких як затримання транспортних засобів, тимчасове

вилучення документів чи інші дії, спрямовані на запобігання або припинення правопорушень. Важливим аспектом є охорона спеціальних об'єктів, що передбачає визначення особливих порядків та процедур для забезпечення їх безпеки, включаючи майно державної, приватної та комунальної власності. Також поліція здійснює свою діяльність у сфері публічної безпеки та правопорядку у формах, чітко визначених законодавством, що забезпечує дотримання правових норм та ефективне виконання покладених на неї завдань.

Отже, адміністративно-правовий статус адміністративних (правоохоронних) органів при забезпеченні громадського порядку, пов'язаного з проведенням масових заходів – це система суб'єктів публічної адміністрації з різною юридичною природою, об'єднаних однією місією гарантування прав і свобод громадян та публічного порядку в місцях організованого скупчення людей, яка визначається на основі норм адміністративного права, правових звичаїв Українського народу, судової практики, у формі завдань, адміністративних обов'язків та прав (компетенції). До головного адміністративного органу віднесено організаторів. Доведено, що поліцейські та в цілому органи Національної поліції України при забезпеченні громадського порядку можуть здійснювати як адміністративно-сервісні, так і правоохоронні функції, військовослужбовці Національної гвардії України – виключно правоохоронну. Місцеві органи виконавчої влади відіграють провідну роль щодо легалізації місця (території), часу та кількості потенційних учасників, мають компетенцію на основі підзаконних нормативно-правових актів деталізувати обов'язки для організаторів та учасників, обмеження та заборони щодо планування та проведення масових заходів, наділені монопольним адміністративним правом з обґрунтуванням не погодження проведення масового заходу.

2.2. Інструменти публічного адміністрування (форми і методи) охорони громадського порядку під час проведення масових заходів

Державно-управлінські функції, які реалізуються від імені держави, покладаються на суб'єктів публічної адміністрації, що наділені відповідними повноваженнями та компетенціями, закріпленими на законодавчому рівні. Державне управління, як специфічний вид діяльності, полягає у здійсненні організуючого впливу на різні сфери та галузі суспільного життя, що потребують регулювання з боку держави через механізми виконавчої влади. Цей процес передбачає активне втручання держави з метою забезпечення стабільності, порядку та розвитку суспільства. Державне управління як складова система включає три ключові елементи: суб'єкти управління, якими є органи виконавчої влади; об'єкти управління, що охоплюють різні сфери суспільного життя, які підлягають регулюванню; та власне управлінську діяльність, яка являє собою сукупність суспільних відносин, через які здійснюються прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами та об'єктами управління [92,с. 96.].

Згідно з визначенням в енциклопедичному словнику з державного управління, публічне управління розглядається як система теоретичних та практичних підходів, що базуються на впровадженні адміністративних процедур через публічну діяльність. Це включає використання інструментів демократичного управління, організацію суспільних процесів та надання адміністративних послуг, що є необхідним для забезпечення реалізації прав і свобод громадян [40]. Адміністративно-правове регулювання, на думку теоретиків в галузі адміністративного права, полягає в систематичному впливі норм цього правового поля на суспільні відносини, зокрема з метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також підтримання стабільного функціонування як громадянського суспільства, так і державних інститутів. Для досягнення цієї мети використовуються адміністративно-правові засоби, що сприяють належному

функціонуванню правопорядку [26]. З точки зору права, термін «правове регулювання» походить від латинського слова *regulare*, що означає «упорядковувати» або «направляти», і виступає як один із основних механізмів впливу держави на суспільні відносини, спрямованих на їх організацію в інтересах особи, суспільства та держави. Це є специфічним видом соціального регулювання, яке охоплює широкий спектр суспільних відносин, включаючи правові, політичні, економічні та інші, упорядкування яких вимагає застосування норм права [161]. Визначаючи будь-який зміст публічного адміністрування, необхідно виходити із основних правових елементів: об'єкту, суб'єкту, правових інструментів тощо.

До тепер відсутній єдиний підхід щодо визначення поняття публічна адміністрація. Так, визначення «публічна адміністрація», як зазначає І. Кравчук, більше застосовується Європейським Союзом та має вузьке і широке значення. Під публічною адміністрацією (вузьке значення) розуміють регіональні, місцеві та інші органи публічної влади, центральні уряди та публічну службу. Органи публічної влади включають інституції регіонального, місцевого та іншого рівнів, діяльність яких регулюється нормами публічного права або міжнародними угодами держав-учасниць. До цієї категорії також належать структури, які, хоча формально не входять до адміністративного апарату держави, наділені суверенними повноваженнями, визначеними на законодавчому рівні. У ширшому сенсі поняття публічної адміністрації охоплює не лише органи, що безпосередньо входять до її складу, але й ті, які виконують делеговані їм функції, навіть якщо організаційно вони не є її частиною. Публічна адміністрація, або так званий «*acquis communautaire*» (з французької), являє собою сукупність правових норм і вимог, розроблених у рамках Європейського Союзу, включаючи договори, постанови, директиви та інші нормативні акти. У науковій літературі публічне адміністрування розглядається як форма реалізації юридичної діяльності виконавчої влади, яка виражається через адміністративну діяльність суб'єктів публічної адміністрації. Ця діяльність

спрямована на виконання функцій виконавчої влади з метою задоволення публічного інтересу та чітко відрізняється від законодавчої, судової та політичної діяльності, що підкреслює її унікальний характер у системі державного управління [4; 66; 48]. О. Бойко у своїх дослідженнях акцентує увагу на тому, що публічне адміністрування може бути розглянуте як система, яка складається з двох взаємопов'язаних підсистем. Традиційна підсистема публічного адміністрування ґрунтується на пріоритеті прямих зв'язків, де основним фокусом є односторонній управлінський вплив, що реалізується через жорсткі механізми контролю та регулювання. У такій моделі недостатньо уваги приділяється взаємодії між підсистемами, що обмежує розуміння управлінського процесу як динамічного та двостороннього. Проте суспільство, як складна соціальна система, має власний внутрішній механізм саморегулювання та саморозвитку, що вимагає врахування зворотних зв'язків та адаптивних підходів у процесі управління [11, с. 151-163].

Ю. Фомін у своїх наукових працях визначає публічну адміністрацію як систему, що включає органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, їх посадових осіб, а також інших юридичних осіб публічного права, які об'єднані спільним завданням, пов'язаним із реалізацією публічного управління. Ці суб'єкти виконують публічні обов'язки, які поділяються на виконавчо-розпорядчі та публічно-сервісні функції, діючи в межах, визначених законодавством. Основною метою їх діяльності є забезпечення інтересів держави та суспільства, а також належне дотримання прав і свобод людини та громадянина. Таким чином, публічна адміністрація виступає як інструмент реалізації державної політики, спрямований на задоволення публічних потреб та забезпечення стабільності суспільного розвитку [154].

Форми правоохоронних заходів та їх адаптація до специфічних умов масових заходів залишаються важливим предметом наукових досліджень. Згідно з тлумаченням у словнику української мови, термін «форма» позначає тип, структуру та спосіб організації певного явища, а також його зовнішній

вияв, який тісно пов'язаний із сутністю та змістом. У контексті діяльності публічної адміністрації форми є зовнішнім вираженням однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій, які здійснюються суб'єктами публічної адміністрації у межах законності та компетенції. Метою таких дій є публічне забезпечення прав і свобод людини та громадянина, а також нормальне функціонування громадянського суспільства та держави. За своїм характером і правовою формою діяльність суб'єктів публічної адміністрації поділяється на кілька видів: видання індивідуальних адміністративних актів, прийняття підзаконних нормативно-правових актів, укладання адміністративних договорів, вчинення інших юридично значущих адміністративних дій та здійснення матеріально-технічних операцій. Ці форми діяльності спрямовані на ефективне виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням правопорядку та публічної безпеки, особливо в умовах масових заходів, де необхідно враховувати специфіку ситуації та забезпечувати адаптацію заходів до конкретних обставин [27; 39]. Професор В. Галунько, зазначила, що під формами діяльності слід розуміти врегульований нормами права зовнішній вияв упорядкувальних дій уповноважених органів, що спрямовані на розв'язання основних завдань і досягнення мети такої діяльності [29].

Форма Національної поліції України в контексті охорони громадського порядку охоплює багатоаспектну проблематику, починаючи від її організаційної структури та завершуючи способами взаємодії з громадськістю під час різноманітних заходів. Структура Національної поліції України також грає важливу роль у забезпеченні громадського порядку. Різні відділи та підрозділи мають визначені функції, спрямовані на реагування на різноманітні ситуації: від розслідування злочинів до здійснення патрулювання на вулицях. Організаційна структура забезпечує координацію дій та ефективне виконання завдань, пов'язаних із збереженням громадського порядку. Способи взаємодії Національної поліції України з громадськістю розглядаються в контексті формування позитивного

сприйняття та активної участі громади у забезпеченні безпеки. Відкритість до співпраці, проведення інформаційних кампаній та участь у громадських заходах сприяють підтримці взаєморозуміння між правоохоронцями та громадою. Національна поліція використовує різноманітні методи та підходи для забезпечення безпеки та порядку під час проведення різних заходів, включаючи масові заходи, публічні події та спеціальні операції. Це може включати планування маршрутів, розташування сил, використання технічних засобів та взаємодію з іншими правоохоронними органами чи службами безпеки.

Дуже важливим для нашого дослідження є діалог, у формі активного спілкування з організаторами і учасниками масових заходів на всіх етапах, попередження конфліктів, роз'яснення правових наслідків і підведення підсумків після заходів. Концепція застосування діалогу як методу для адаптації принципів «Community Policing» у громадах ґрунтується на спільних рисах між базовими характеристиками та компонентами «Community Policing» і можливостями, які надає діалог. Згідно з визначенням української експертної діалогової спільноти, діалог (або фасилітований діалог) є спеціально організованим груповим процесом, який проводиться за участю ведучого-фасилітатора і має на меті покращення взаєморозуміння та стосунків між учасниками, а також сприяння прийняттю спільних рішень або вирішенню конфліктів. Цей процес забезпечує рівні можливості для всіх учасників висловлювати свої думки, що відрізняє його від авторитарного підходу, де влада зосереджена виключно в руках осіб із повноваженнями. Діалог виступає інструментом, який дозволяє залучити всі зацікавлені сторони до вирішення конфліктів, покращення взаємин або прийняття рішень, що є особливо важливим для інклюзивного підходу. Ключовим аспектом є залучення до діалогу представників різних груп населення, включаючи вразливі та дискриміновані категорії, такі як національні меншини, жінки, неповнолітні, особи з альтернативними політичними поглядами тощо. Це забезпечує врахування різноманітних перспектив та

досвіду, що сприяє більш ефективному вирішенню суперечностей та досягненню консенсусу у рамках реалізації принципів «Community Policing» [24].

Для забезпечення громадського порядку залучаються спеціалізовані підрозділи поліції діалогу, які функціонують у структурі відділу превентивної комунікації. Їх формування стало можливим після адаптації в українській правоохоронній системі скандинавського підходу до комунікації з населенням. До складу цих підрозділів входять співробітники, які мають глибокі знання у сфері психології та здатні ефективно налагоджувати контакт із громадянами, що сприяє зниженню конфліктності під час масових заходів. Поліцейські діалогу екіпіровані у світловідбивні жилети, що забезпечують їхню помітність на значній відстані, а також наділені заходами безпеки, необхідними для виконання службових обов'язків. Вони патрулюють місця проведення масових подій, активно взаємодіють з організаторами та учасниками, уважно аналізуючи потенційні загрози для запобігання конфліктним ситуаціям. Така діяльність суттєво зміцнює рівень довіри населення як до окремих поліцейських, так і до правоохоронної системи в цілому. В якості успішного прикладу можна навести ситуацію, що склалася в Одеській області у другій половині 2022 року, коли було відновлено діяльність консультативних та діалогових груп у громадах. Ці зустрічі, що проходять на регулярній основі, об'єднують представників поліції, місцевої влади, громадських активістів, лікарів, освітян та підприємців для спільного обговорення актуальних питань і вироблення шляхів їх вирішення [24].

Таким чином, формою правоохоронної діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів організаційною структурою, але й ефективністю взаємодії з громадськістю та використанням сучасних методів для забезпечення безпеки та порядку в суспільстві.

У своїй діяльності іноді під час проведення масових заходів та порушень які виникають під час їх проведення працівниками Національної

поліції України застосовуються певні поліцейські заходи що призводять до обмежень прав і свобод громадян. Так, до поліцейських заходів примусу віднесено фізичний вплив (сила); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї. Слід зазначити, що застосування фізичного примусу не має абсолютного характеру, однак повноваження поліцейського закінчиться там де починається право особи, визначене, але не обмежене Конституцією та законами. Поліцейський для забезпечення публічної безпеки і порядку застосовує спеціальні засоби, чітко передбачені діючим законодавством. До таких заходів належать дії, спрямовані на контроль за поведінкою осіб та транспортних засобів, включаючи можливість їх зупинки, перевірку документів, проведення поверхневого огляду, встановлення обмежень щодо доступу до певної території або вимогу покинути визначене місце. Також до превентивних заходів належить можливість опитування громадян, тимчасове обмеження свободи пересування осіб або використання транспортного засобу, здійснення перевірок щодо наявності дозвільних документів, передбачених чинним законодавством. У разі необхідності допускається проникнення до житлових або інших приміщень, що перебувають у володінні осіб, якщо це обумовлено законними підставами. Важливим інструментом є застосування спеціальних технічних засобів, що дозволяють здійснювати фото- та відеофіксацію, що особливо актуально для контролю за дотриманням встановлених обмежень щодо осіб, які перебувають під адміністративним наглядом або належать до інших категорій, визначених законом. Крім того, серед заходів превентивного характеру виокремлюється поліцейське піклування, що передбачає втручання у випадках, коли необхідно забезпечити захист прав, свобод або законних інтересів особи, яка опинилася у ситуації, що загрожує її безпеці.

Поліцейські зобов'язані демонструвати високий рівень професійної компетентності під час реалізації превентивних заходів та застосування примусових методів впливу, при цьому їм категорично забороняється завдавати ударів спеціальними засобами, зокрема гумовими або

пластиковими кийками, в зони, які можуть спричинити критичні ушкодження, такі як голова, шия, ділянка ключиці, попереk, куприк, живіт і статеві органи. Також суворо регламентовано використання засобів несмертельної дії, зокрема патронів із гумовими або подібними за характеристиками снарядами, оскільки порушення допустимих технічних параметрів дистанції та прицільного напрямку може призвести до непоправних наслідків. Додатково передбачені обмеження щодо застосування водометів при низькій температурі повітря, а саме нижче +10°C, що зумовлено ризиками для здоров'я осіб, на яких спрямовані такі заходи. Використання кайданків також має чіткі часові межі: їх неперервне застосування не повинно перевищувати двох годин, а в разі більш тривалого обмеження свободи рухів має бути забезпечене періодичне послаблення тиску. Окремо підкреслюється, що вогнепальна зброя може бути застосована виключно для заподіяння мінімально необхідної шкоди, достатньої для негайного припинення або запобігання збройному нападу, що виключає можливість перевищення меж необхідної самооборони або застосування зброї у спосіб, що виходить за межі обґрунтованої необхідності [123].

З метою належного функціонування правоохоронної системи необхідно впроваджувати структуровані та результативні механізми, які дозволять не лише мінімізувати ризики виникнення конфліктних ситуацій, а й гарантуватимуть безпеку всіх осіб, залучених до суспільних процесів, а також забезпечуватимуть оперативне реагування на можливі загрози та їх ефективне врегулювання.

Так, науковці С. Кавун і А. Долинний визначають поліцейський захід як дію або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права та свободи людини. Такі заходи застосовуються поліцією відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на неї повноважень. Важливо відзначити, що обрані поліцейські заходи є необхідними, коли застосування інших заходів стає неможливим чи неефективним, при цьому завдаючи мінімальної шкоди особі та іншим

особам. У дослідженні методів переконання, профілактики та запобігання порушенням під час масових заходів, автори визначають превентивні поліцейські заходи, передбачені законодавством. Серед них: перевірка документів особи, опитування, поверхнева перевірка та огляд, зупинення транспортного засобу, обмеження доступу до території, обмеження пересування особи чи транспортного засобу, застосування технічних приладів для фото- та відеозапису. Науковці зазначають, що важливо враховувати, що під час застосування таких методів у забезпеченні громадського порядку під час масових заходів, поліція зобов'язана повідомити особу про причини застосування превентивних заходів та нормативно-правові акти, на підставі яких вони застосовуються. Це надає процесу прозорості та дотримання законності, що є важливим аспектом у взаємодії правоохоронних органів та громадськості [53]. У сучасних умовах функціонування суспільства правоохоронні органи, зокрема Національна поліція України, виконують ключову роль у підтриманні правопорядку під час проведення масових заходів, застосовуючи при цьому різноманітні тактичні та організаційні методи. Відповідно до чинних нормативно-правових актів, поліція зобов'язана здійснювати комплекс превентивних і оперативних заходів, спрямованих на забезпечення публічної безпеки та дотримання правопорядку в місцях масового перебування громадян, серед яких вуличні простори, площі, парки, транспортні вузли, спортивні арени, вокзали, аеропорти, морські й річкові порти, а також інші території загального користування, що потребують особливої уваги з боку правоохоронців [123].

Забезпечення належного рівня громадського порядку та безпеки під час масових заходів потребує впровадження цілеспрямованих механізмів впливу на поведінку осіб, що сприяють мінімізації потенційних загроз і підтриманню стабільності в суспільстві. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз та системне дослідження стратегій, які застосовує Національна поліція, зокрема превентивних, комунікативних і примусових заходів, що

дозволяють ефективно реагувати на виклики, пов'язані з масовими зібраннями.

Підходи, що застосовує Національна поліція України для підтримання громадського порядку під час масових зібрань, становлять невід'ємний елемент комплексної системи забезпечення суспільної безпеки та ефективного управління публічними заходами. Методи правоохоронної діяльності на масових заходах включають в себе координацію і співпрацю різних служб, взаємодію із зацікавленими сторонами, а також використання передових технологій. Дослідження цих методів сприяє вдосконаленню системи безпеки під час масових заходів, а також розширює можливості взаємодії правоохоронців із громадою. Вивчення принципів, форм і методів правоохоронної діяльності Національної поліції України в контексті масових заходів визначається бажанням створити сучасну та ефективну систему забезпечення громадського порядку, що ґрунтується на законах, прозорості та взаємодії із громадськістю.

Термін «метод» походить від грецького слова, що означає «шлях досягнення», і в контексті діяльності правоохоронних органів визначає структурований підхід до виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням правопорядку. У сфері діяльності Національної поліції України механізми підтримання громадської безпеки під час масових заходів відіграють ключову роль у комплексній системі врегулювання суспільних процесів. Для ефективного контролю за дотриманням правопорядку застосовується широкий спектр інструментів, що дозволяють прогнозувати можливі ризики, здійснювати координацію дій та оперативно реагувати на загрози, пов'язані з потенційними правопорушеннями [20].

У межах цього дослідження акцент буде зроблено на специфічних аспектах функціонування органів Національної поліції України, які залишаються недостатньо висвітленими в наукових працях, особливо в контексті їх ролі у забезпеченні громадського порядку під час проведення масових заходів. Наприклад, такий превентивний захід, як попередження.

Слід зазначити, що у даному випадку дієвим є використання інформаційного простору. Так, розміщення попереджувальних афіш, аудіо- та відеозаписів на офіційних засобах масової інформації для потенційних учасників заходу щодо правил поведінки та можливих наслідків порушень. Інформування громади є ключовим елементом стратегії підвищення свідомості та забезпечення громадської безпеки. Розміщення попереджувальних афіш на публічних місцях, включаючи підходи до будівель обласних та місцевих установ, що сприяє широкому поширенню інформації про правила поведінки та можливі наслідки порушень. Ефективність аудіо- та відеозаписів, щодо комунікативності, дотримання правил та наслідків порушень, відіграє важливу роль у підвищенні розуміння цих аспектів серед потенційних учасників. Використання наочних прикладів та сценаріїв допомагає створити реалістичне уявлення про те, як дотримання правил сприяє безпеці та збереженню громадського порядку. Широке охоплення засобами масової інформації, такими як телебачення, радіо та онлайн-платформи, підвищує аудиторію, яка отримує цю інформацію. Залучення ЗМІ може бути здійснено через спеціальні програми, розмови з експертами та інші формати, що привертають увагу глядачів та слухачів.

Взаємодія з громадськістю, включаючи їх у процес створення та поширення попереджувальних матеріалів, може значно поліпшити їх прийняття громадою. У своїх наукових працях С. Медведенко підкреслював, що взаємодія Національної поліції України з громадянами у сфері правоохоронної діяльності має соціальну зумовленість і відзначається узгодженістю дій, що реалізується через співпрацю між учасниками цього процесу. Вона передбачає застосування відповідних механізмів та інструментів, які сприяють досягненню спільної мети щодо забезпечення правопорядку та громадської безпеки [69].

Враховання думок та позицій представників громадськості дозволяє більш точно визначати потреби та очікування суспільства, що є ключовим елементом у контексті постійно змінюваних умов та вимог громади.

Актуалізація інформації, оновлення правил та акцент на конкретних аспектах безпеки під час організації різноманітних заходів є невід'ємною частиною такого підходу. Це сприяє ефективному інформуванню громадськості та забезпеченню високого рівня публічної безпеки. Яскравим прикладом успішного застосування такого підходу є подія, яка відбулася 20 листопада 2018 року поблизу міста Рівне під час акції протесту. Правоохоронці продемонстрували високий рівень професіоналізму, систематично інформуючи громадськість про розвиток подій. У ході протесту виник конфлікт між учасниками мітингу та представниками поліції, що призвело до травмування осіб та затримань. Національна поліція України оперативно відреагувала на ситуацію, забезпечивши інформаційну прозорість та відкритість, що дозволило мінімізувати наслідки та підтримати довіру громадськості до правоохоронних органів. Згідно з попередньою інформацією, під час заходів із регулювання дорожнього руху один із учасників протесту порушив вказівки правоохоронців, проявивши агресивну поведінку та здійснивши фізичний напад на поліцейських. Національна поліція не обмежилася лише інформуванням громадськості про самі події, але й звернула увагу на дії протестувальників, які порушили встановлені правила та вчинили напад на представників правоохоронних органів. Використовуючи конкретні приклади, такі як вимога покинути проїзну частину та напад на поліцейського із зриванням радіостанції, поліція прагнула надати об'єктивну та всебічну картину подій. У процесі інформування про інцидент було підкреслено важливість дотримання закону та необхідність реагування на порушення з боку громадян. Такий підхід сприяв формуванню у суспільстві чіткого розуміння ситуації та акцентував увагу на значенні збереження громадського порядку під час проведення масових заходів [90].

Необхідно відзначити, що розповсюдження неправдивої інформації може серйозно вразити репутацію не тільки Національної поліції України, а і правової системи України в цілому, насамперед через шкідливі наслідки

таких випадків, особливо в умовах воєнного стану. Зокрема, такі неправдиві заяви, як «Росіяни поширюють фейк, мовляв, Нацполіції видали наказ стріляти в мітингувальників», можуть викликати значний рівень недовіри до правоохоронних органів та загальної правової системи України серед населення.

У зв'язку з цим, Національна поліція України та ЗМІ повинні активно та чітко інформувати населення про правильну інформацію та дійсні події. Важливо висвітлювати факти та докази, які спростовують неправдиві звинувачення та створювати ефективні механізми для виявлення та припинення розповсюдження дезінформації. Забезпечення прозорості та доступності інформації може включати регулярні брифінги, офіційні заяви та взаємодію з громадськістю через різноманітні платформи. Особливу увагу слід звертати на роз'яснення дій правоохоронців під час масових заходів та надавання точної інформації щодо протидії можливим загрозам громадського порядку. Також може бути корисним встановлення системи реагування на штучно розповсюджену дезінформацію, що дозволить ефективно та оперативно втручатися та коригувати спотворену інформацію перед тим, як вона завдасть значної шкоди громадській думці. Усе це сприятиме підвищенню рівня довіри громадян до правової системи та підтримці прозорості в її діяльності [77].

Відповідно з положенням Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення, адміністративні порушення або події, а також оперативного інформування в органах та підрозділах Національної поліції України, затвердженої наказом МВС від 27 квітня 2020 року № 357, встановлено обов'язок інформування громадськості про проведення певних заходів та розгортання поліцейських патрулів на території їх проведення. Цей підхід передбачає ефективне розміщення патрулів у зонах масових заходів з метою запобігання потенційним конфліктам та оперативного реагування на порушення громадського порядку. Наявність поліцейських у ключових точках проведення заходів

забезпечує підвищення рівня безпеки та спокою, особливо в умовах підвищеного ризику виникнення суперечностей або порушень. Така стратегія дозволяє правоохоронним органам бути присутніми у місцях зосередження громадськості, що сприяє впровадженню превентивних заходів та оперативному втручанню у разі виникнення непередбачуваних ситуацій [106].

Важливим аспектом діяльності посадових осіб органів Національної поліції України є їх обов'язок реагувати на правопорушення або події незалежно від джерела інформації. Вони зобов'язані негайно прибути на місце події та вжити всіх необхідних заходів, спрямованих на захист прав і свобод людини, що гарантовано Конституцією України, національним законодавством та міжнародними договорами. Основне завдання полягає у підтримці постійної готовності сил і засобів поліції до оперативного реагування, що включає орієнтацію на усунення правопорушень, забезпечення безпеки громадян, виявлення та затримання осіб, які вчинили порушення, а також ліквідацію наслідків правопорушень або подій.

Необхідність координації є одним з ключових аспектів стратегії діяльності Національної поліції України, особливо у контексті забезпечення громадського порядку під час масових заходів. Цей метод передбачає активну співпрацю не лише з організаторами, але й з іншими органами, що забезпечують безпеку, для належного узгодження дій і обміну інформацією. Спільна робота з організаторами подій полягає в установленні тісних контактів, де визначаються можливі ризики, розробляються заходи для їх запобігання, а також уточнюються деталі проведення заходу, що дозволяє поліції адаптувати свої стратегії до конкретних умов і вимог події. Крім того, важливим елементом координації є взаємодія з різними службами, такими як медичні бригади, пожежники, транспортні компанії та інші служби, які разом з поліцією працюють на забезпечення безпеки та готовності до миттєвого реагування на непередбачувані ситуації [88]. Такий комплексний підхід до координації не лише забезпечує ефективний контроль над ситуацією під час

масових заходів, але й сприяє високому рівню безпеки для учасників та глядачів. Всі ці заходи спрямовані на збереження громадського порядку та запобігання можливим конфліктам чи інцидентам, що можуть призвести до тяжких наслідків.

Одним із важливих аспектів діяльності Національної поліції України у контексті забезпечення громадського порядку під час масових заходів є планування, яке виступає основою для ефективного здійснення всіх заходів безпеки. Цей процес передбачає врахування безлічі різноманітних факторів, що можуть вплинути на хід події та загальний розвиток ситуації. Планування дозволяє системно підготуватися до виконання завдань, передбачаючи потенційні виклики та розробляючи стратегії для їх подолання, що, в свою чергу, формує сприятливі умови для ефективної реалізації поліцейських заходів у процесі охорони громадського порядку [86]. Одним з найбільш значущих етапів у процесі забезпечення громадського порядку під час масових заходів є ретельне розроблення плану заходів, що є невід'ємною частиною правоохоронної діяльності Національної поліції України. На цьому етапі здійснюється детальний аналіз усіх аспектів майбутньої події, при цьому особливу увагу приділяють виявленню можливих загроз і ризиків, що можуть виникнути. Окрім того, поліція визначає найбільш ефективний розподіл своїх ресурсів для підтримки належного рівня безпеки, зокрема, проводиться планування місць для розташування сил правопорядку та спеціального обладнання. Важливим є також розроблення планів взаємодії з іншими відповідними службами та організаторами заходу, що дозволяє забезпечити високий рівень координації дій у разі виникнення непередбачених ситуацій.

Під час проведення масових заходів Національна поліція України застосовує різноманітні методи, що залежать від конкретних умов і обставин, щоб забезпечити належний рівень громадського порядку. Одним із основних підходів є оперативне реагування, яке здійснюється через швидкореагуючі патрулі та спеціалізовані оперативні групи, здатні ефективно контролювати

ситуацію та запобігати її ескалації. Крім того, поліція розробляє стратегії для управління великими скупченнями людей, орієнтуючись на запобігання конфліктам та мінімізацію ризиків для безпеки учасників заходу.

Важливою складовою є також активна взаємодія з громадськістю, зокрема з організаторами та учасниками, що дозволяє ефективно вирішувати потенційні конфліктні ситуації і спільно забезпечувати безпеку. Застосування сучасних технічних засобів, зокрема відеоспостереження та інших технологій, надає поліції можливість швидко виявляти порушення і оперативно на них реагувати. Ці різноманітні заходи у сукупності спрямовані на створення безпечних умов для учасників і глядачів під час масових заходів.

Одним із ключових інструментів, що застосовуються Національною поліцією України для підтримання громадського порядку під час організації масових заходів, є механізм блокування, який дозволяє ефективно контролювати ситуацію та запобігати можливим порушенням. Цей підхід передбачає комплексний набір заходів, включаючи впровадження периметрального контролю, що полягає у встановленні спеціальних бар'єрів, блокпостів та інших фізичних обмежень для регулювання руху учасників заходу. У випадках, коли виникає необхідність швидкого реагування на потенційні загрози, поліція має право залучати силові структури для ізоляції небезпечних зон. Крім того, систематичний моніторинг та інспекційні перевірки дозволяють оперативно виявляти та нейтралізувати можливі ризики. Значну роль у цьому процесі відіграє використання сучасних технічних засобів, зокрема системи відеоспостереження та інші інноваційні рішення у сфері безпеки, які забезпечують своєчасне виявлення та попередження небезпечних ситуацій. Такі методи, незважаючи на їх дещо авторитарну природу, демонструють високу ефективність у забезпеченні безпеки під час масових заходів, оскільки дозволяють оперативно реагувати на загрози та мінімізувати ризики виникнення непередбачуваних інцидентів. Проте для досягнення оптимального результату важливо поєднувати ці

заходи з іншими підходами, що сприяють створенню збалансованого та безпечного середовища під час проведення масових заходів.

Арешт, на наш погляд, є крайньою мірою, який застосовується лише у ситуаціях, коли інші методи виявляються недостатніми для підтримання порядку. Це захід, при якому поліція вживає необхідні дії для затримання осіб, що порушують громадський порядок під час масових заходів. Процес арешту передбачає не тільки затримання порушників, але й подальше утримання їх під вартою. Важливо підкреслити, що арешт застосовується виключно у випадках серйозних порушень, які створюють реальну загрозу громадському порядку, коли інші способи контролю не дають бажаних результатів. Це надзвичайний захід, що вимагає обґрунтованості та відповідності вимогам чинного законодавства. З огляду на принципи пропорційності та правопорядку, Національна поліція України вдається до арешту лише як до останнього засобу для забезпечення безпеки під час масових заходів. Однак важливо акцентувати увагу на необхідності пріоритету запобіжних заходів і своєчасного реагування на потенційно небезпечні ситуації, що дозволяє мінімізувати конфлікти та забезпечити належний рівень безпеки для всіх учасників подій.

Також, Національна поліція України у забезпеченні громадського порядку під час проведення масових заходів у своїй діяльності застосовує, так звані методи відповідно до методички «Стандартні операційні процедури» для поліцейських патрульної поліції (ч.1): а саме: метод патрулювання, при якому патрулюється територія, де проводяться масові заходи, з метою виявлення можливих загроз безпеці та порушень громадського порядку. Вони мають на меті попередження конфліктів та вчасну реакцію на будь-які небезпечні ситуації; метод контролю за порядком при якому поліцейські встановлюють та підтримують громадський порядок на масових заходах, реагуючи на будь-які порушення закону або порядку. Вони можуть застосовувати необхідні заходи для забезпечення безпеки учасників та відвідувачів заходу; і метод реагування на конфліктні ситуації,

який забезпечують поліцейські, які мають навички медіації та реагування на конфліктні ситуації, що можуть виникнути під час масових заходів [145].

Таким чином, в своїй діяльності Національна поліція України застосовує різноманітні організаційні заходи, що включають широкий набір методів, серед яких важливе місце займають превентивні заходи, інформування громадськості, а також тісна співпраця з іншими органами, що забезпечують безпеку, що в сукупності дозволяє ефективно мінімізувати потенційні конфлікти. Методика правоохоронної діяльності охоплює різні аспекти, починаючи від застосування технічних засобів, зокрема систем відеоспостереження, і до активної взаємодії з громадянами, включаючи необхідність застосування силових структур у випадках загрози громадському порядку. Важливими елементами в забезпеченні ефективного підтримання громадського порядку є детальне планування заходів, контроль за масовими скупченнями людей і використання сучасних технічних рішень, що є основою для реалізації стратегії безпеки на практиці.

Отже, при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів адміністративними та правоохоронними органами доцільно використовувати систему інструментів публічного адміністрування: планування, як ретельний попередній аналіз ситуації, визначення розташування сил, розробка сценаріїв дій і співпраця з організаторами заходів; взаємодію, як тісну співпрацю з організаторами, іншими службами та громадськістю, забезпечення прозорості дій і обміну інформацією; діалог, у формі активного спілкування з організаторами і учасниками заходів на всіх етапах, попередження конфліктів, роз'яснення правових наслідків і підведення підсумків після заходів; технічні засоби, щодо використання відеоспостереження та інших технологій для оперативного виявлення і фіксації правопорушень, а також застосування інформаційних матеріалів для попередження конфліктів; превентивні заходи м'якої дії, як у формі розміщення попереджувальних афіш, інформування населення про заплановані заходи і можливі обмеження, залучення громадськості до превентивних дій. Доведено, що фізичний вплив

і спеціальні засоби можуть бути використані працівниками поліції, виключно у крайніх випадках, що загрожують життю і здоров'ю громадян, коли допускається застосування фізичної сили, водометів та інших спеціальних засобів, проте застосування вогнепальної зброї є неприпустимим при проведенні масових заходів.

2.3. Взаємодія органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами та підрозділами щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів

В сучасних умовах забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів є одним із пріоритетних завдань правоохоронних органів в Україні. Масові заходи, включаючи мирні зібрання, спортивні події, концерти та інші публічні акції, супроводжуються великою кількістю учасників та глядачів, що потребує особливої уваги з боку поліції для запобігання правопорушенням та забезпечення безпеки громадян. Взаємодія Національної поліції України з іншими правоохоронними підрозділами, такими як Національна гвардія України, Служба безпеки України та інші спеціалізовані служби, є ключовим елементом ефективного контролю за дотриманням громадського порядку під час таких заходів. Важливим аспектом цієї взаємодії є координація дій, обмін інформацією та оперативне реагування на можливі загрози, що дозволяє забезпечити максимальну безпеку та захист прав і свобод громадян. Акцент на прозорості, законності та взаємодії із громадою формує основу дослідження цього важливого аспекту правозахисної діяльності.

У період воєнного стану повноваження Національної поліції України зазнають значних змін, охоплюючи як сектор безпеки та оборони, так і конкретні завдання, пов'язані із забезпеченням публічного порядку та безпеки в країні. Цей контекст вимагає від правоохоронних органів підвищеного професіоналізму, швидкості реагування та тісної співпраці з

іншими силовими структурами. Одним із основних аспектів роботи поліції в умовах воєнного стану є забезпечення прав і свобод громадян, що залишається пріоритетним, навіть в умовах надзвичайних ситуацій. Як зазначено в Конституції України, життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканність та безпека людини визнаються найвищими соціальними цінностями, що визначає межі застосування повноважень органів поліції під час виконання їхніх функцій [65]. Ця конституційна норма є основоположною і визначає напрямок діяльності всіх державних інституцій, включаючи правоохоронні органи, в тому числі Національну поліцію. Особливо важливим стає захист прав і свобод людини, адже загроза збройних конфліктів та надзвичайних ситуацій може спричинити збільшення випадків порушення прав громадян. Національна поліція в таких умовах повинна діяти з урахуванням норм міжнародного права та національного законодавства, забезпечуючи баланс між необхідністю дотримання громадського порядку та захистом прав людини. Національна поліція активно співпрацює з іншими правоохоронними та оборонними структурами, такими як Національна гвардія України, Служба безпеки України, Збройні Сили України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій та інші. Ця співпраця включає координацію дій, спільне проведення оперативних заходів, обмін інформацією та забезпечення готовності до реагування на загрози різного характеру.

Забезпечення безпеки є фундаментальним принципом, який гарантує дотримання прав і свобод громадян, запобігаючи проявам агресії, тероризму та злочинності в суспільстві. Пошук оптимальних і компромісних шляхів для боротьби з цими явищами є важливим аспектом діяльності не лише Національної поліції України, але й інших правоохоронних структур. Хоча проблема взаємодії правоохоронців в умовах надзвичайних ситуацій була об'єктом уваги багатьох дослідників, в цілому ці питання досліджуються на загальному рівні, залишаючи багато аспектів, пов'язаних з особливостями

функціонування органів правопорядку під час воєнного стану, недостатньо вивченими.

Питання ефективної взаємодії органів правопорядку є надзвичайно важливими і вимагають узгодження на нормативному рівні, оскільки відсутність єдиного порядку визначення необхідності та координації дій у цьому контексті вимагає звернення до ряду нормативних актів, таких як накази Міністерства внутрішніх справ України. Наприклад, наказ МВС України від 07.07.2017 № 577, який встановлює порядок взаємодії поліцейських органів під час організації заходів з фізичної охорони об'єктів, та наказ МВС України від 10.08.2016 № 773, що затверджує порядок взаємодії Національної поліції України і Національної гвардії України в сфері забезпечення публічної безпеки, є ключовими документами, що регулюють координацію діяльності цих двох основних правоохоронних структур у підтриманні громадського порядку. Цей наказ визначає чіткий порядок організації співпраці між Національною гвардією України (НГУ) та Національною поліцією України (НПУ), що є критично важливим в умовах підвищеної загрози безпеці та необхідності оперативного реагування на різні ситуації. Важливо зазначити, що Наказ № 773 деталізує процедури, відповідно до яких Національна гвардія та Національна поліція мають взаємодіяти під час виконання своїх обов'язків. Ці положення включають: координацію дій: встановлення механізмів для ефективної координації дій між підрозділами, зокрема через створення спільних оперативних штабів та використання єдиних комунікаційних каналів; обмін інформацією: забезпечення оперативного обміну інформацією між структурами щодо поточної ситуації в регіонах, де плануються або вже відбуваються масові заходи; спільне планування: розробка та узгодження спільних планів дій, що включають розподіл завдань та відповідальності між підрозділами НГУ та НПУ під час забезпечення громадського порядку; оперативне реагування: встановлення процедур для швидкого та ефективного реагування на надзвичайні ситуації, включаючи можливі загрози терористичного характеру,

масові заворушення чи інші порушення громадського порядку; тренування та навчання: проведення спільних тренувань та навчань для підвищення рівня готовності особового складу обох структур до взаємодії в реальних умовах, тощо [94], наказ МВС від 15.11.2022 №740 «Про затвердження Порядку організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму» є важливим нормативним документом, який регулює взаємодію двох ключових правоохоронних структур у сфері забезпечення безпеки на державному кордоні. Цей наказ визначає основні принципи, порядок та механізми співпраці між Державною прикордонною службою України та Національною поліцією України з метою ефективного контролю та охорони державного кордону, а також дотримання прикордонного режиму [113].

Аналізуючи Закон України «Про Національну поліцію» відповідно до статті 2 одним із ключових завдань поліції є охорона публічного порядку та безпеки. Ця стаття підкреслює важливість забезпечення громадського порядку, захисту прав і свобод громадян, їхнього життя та здоров'я, а також боротьби з правопорушеннями. Попри відсутність точного визначення терміну «взаємодія» в законодавстві, цей елемент діяльності поліції отримує значну увагу в контексті статті 11, яка акцентує, що ефективне виконання завдань поліції неможливе без активної співпраці з громадянами, місцевими громадами та громадськими організаціями. Така співпраця має ґрунтуватися на принципах партнерства і повинна бути спрямована на задоволення потреб населення. Це передбачає, що поліція повинна діяти не як окрема інституція, а в постійній взаємодії з населенням, створюючи ефективний зворотний зв'язок і враховуючи його потреби та думки. Додатково, в 2022 році були внесені зміни до статті 23, зокрема, пункту 34, згідно з яким Національна поліція здійснює свої повноваження у тісній співпраці з іншими силовими структурами, такими як Збройні Сили України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Державна спеціальна служба

транспорту та Служба безпеки України, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами та незаконними воєнізованими формуваннями. Крім того, пункт 44 цього ж акту регулює організацію взаємодії між правоохоронними та іншими державними органами України з міжнародними установами, зокрема з Інтерполом і Європолем, а також відповідними органами інших держав, у питаннях, що належать до їхньої компетенції [123].

У Законі України «Про національну безпеку України» також не міститься чіткого визначення даного терміну, однак цей нормативно-правовий акт окреслює роль Національної гвардії України як військового формування, яке виконує правоохоронні функції та призначене для виконання завдань, пов'язаних із захистом та охороною прав, свобод і законних інтересів громадян, а також із забезпеченням безпеки суспільства та держави. Зокрема, вона спрямована на боротьбу зі злочинністю та іншими протиправними діями, охорону громадського порядку, забезпечення громадської безпеки та взаємодію з іншими органами для реалізації заходів щодо захисту державної безпеки, охорони державного кордону, припинення терористичної діяльності, боротьби з незаконними воєнізованими і збройними формуваннями, а також із організованими злочинними угрупованнями та організаціями [121].

У наказі Міністерства внутрішніх справ України від 10 серпня 2016 року № 773 зазначено, що для забезпечення публічної безпеки та підтримання порядку залучаються відповідні підрозділи різних силових структур. Зокрема, Національна гвардія України залучає військові частини, що мають завдання охорони громадського порядку, а Національна поліція України відповідає за територіальні органи поліції в різних адміністративних одиницях, включаючи Автономну Республіку Крим та місто Севастополь. Їхня співпраця реалізується через спільне патрулювання вулиць, площ, парків, вокзалів, аеропортів, морських і річкових портів та інших громадських місць. Крім того, передбачається забезпечення публічної

безпеки під час проведення масових заходів, таких як мітинги, демонстрації та спортивні події, а також у випадках державної охорони осіб, що перебувають у публічних місцях. Взаємодія між цими структурами передбачає також організацію спільних заходів для стабілізації ситуації, особливо в разі загострення оперативної обстановки на рівні адміністративних одиниць, а також сприяння у вирішенні питань, пов'язаних з припиненням масових заворушень [114].

У жодному з нормативних актів, що регулюють питання взаємодії, немає чіткого визначення цього терміну. Однак для з'ясування сутності поняття «взаємодія» можна звернутись до філософських джерел, де це поняття трактують як різновид взаємозв'язку, що характеризується обопільним впливом різних об'єктів один на одного, а також змінами, які виникають в результаті такого взаємного впливу [153]. У контексті енциклопедії практичної філософії поняття «взаємодія» розглядається як процес взаємного впливу між різними об'єктами чи суб'єктами, а в умовах взаємодії людей це виражається у вигляді спільної діяльності, що передбачає певну координацію дій та обмін впливами [41]. Велика українська енциклопедія визначає поняття взаємодії як категорію, що описує процес обміну інформацією або взаємозв'язку між різноманітними суб'єктами, зокрема людьми, тваринами, рослинами та іншими об'єктами природи. Крім того, це поняття застосовують для характеристик різноманітних соціальних явищ, таких як зміни в політичних, економічних та правових структурах, а також трансформації міжнародних відносин. Взаємодія в широкому сенсі виступає як загальнонаукове філософське поняття, яке втілює реальність через взаємозв'язок, рух та розвиток, що охоплює весь процес існування і перетворення матерії, живої та неживої [15]. Згідно зі словником української мови, взаємодія розглядається як процес взаємного зв'язку та скоординованих дій між різними об'єктами чи індивідами. У контексті правоохоронної діяльності це поняття набуває особливого значення, адже взаємодія між людьми, які здійснюють охорону громадського порядку, є

важливою складовою під час організації та проведення масових заходів. Така взаємодія виступає як багатогранне явище, що включає не лише координацію дій правоохоронців, а й необхідність ефективної комунікації та взаємної підтримки для досягнення спільної мети [144].

У науковому середовищі не існує єдиного визначення щодо специфіки взаємодії між органами Національної поліції України та іншими правоохоронними структурами, особливо в умовах воєнного стану, що потребує окремого підходу до цієї проблематики. Так, дослідниця С. Кожушко трактує взаємодію (інтерацію) як основну та універсальну категорію, яка охоплює процеси взаємного впливу між суб'єктами, їх взаємну залежність та взаємодію. Це поняття відображає взаємозв'язок соціальних явищ як на рівні суспільства в цілому, так і на рівні функціонування окремих груп та індивідів [61].

На думку І. Андрощук, взаємодія – це загальний термін, що позначає сумісну дію кількох об'єктів або суб'єктів, при якій результат дії одного з них впливає на інші. Вона охоплює всі види соціальних процесів і людської діяльності (працю, пізнання, спілкування, виховання, навчання тощо), вказуючи на взаємний зв'язок соціальних явищ як на рівні суспільства в цілому, так і на рівні функціонування окремих груп та індивідів. Однак кожна наукова галузь вносить свою специфіку в поняття «взаємодія». Наприклад, у педагогічній психології процес взаємодії розглядається як цілеспрямований взаємообмін та взаємозбагачення змістом діяльності, досвідом, емоціями, установками, різними позиціями [7, с. 15-19].

К. Ібрагімова вважає, що взаємодія – це, насамперед, якісний процес безпосередньої дії людей один на одного, що породжує їх взаємний зв'язок. Науковиця підкреслює, що соціальна взаємодія сприяє не лише вирішенню суто утилітарних завдань, але й духовному взаємозбагаченню учасників, оскільки саме в процесі спільної діяльності та спілкування найбільш рельєфно виявляється як професійна, так і соціальна дієздатність кожної конкретної людини. Будь-яка діяльність передбачає здійснення взаємодії між

людьми, включаючи діяльність в організації, розробку заходів щодо забезпечення режиму праці, підвищення ефективності робіт, емоційного спокою, раціонального використання всіх видів ресурсів [47, с. 289-293].

Науковець А. Подоляка, розглядає взаємодію державних органів в охороні громадського порядку як важливою характеристикою взаємодії, де є визначення кількісних і якісних показників суб'єктів взаємодії, узгодженість їхніх функцій і дій, всебічне забезпечення спільного використання ресурсів і засобів, а також адекватність використання методів і форм діяльності для ефективного і раціонального виконання завдань. Основні вимоги до необхідного рівня взаємодії включають надійність і раціональність взаємодії; ефективність; чіткість і оперативність дій; об'єднання єдиноначальності керівника з ініціативою виконавця; збереження організаційної структури взаємодіючих суб'єктів [87, с. 338-344].

Таким чином, взаємодія Національної поліції України з правоохоронними підрозділами по охороні громадського порядку під час проведення масових заходів в Україні - це взаємний зв'язок та погоджена спільна дія між Національною поліцією та іншими правоохоронними органами з метою забезпечення безпеки та порядку під час масових заходів.

Окрім того, не слід забувати, що згідно з демократичними основами поліцейської діяльності поліція повинна бути і вважати себе підзвітною громадянам, їх представникам, державі і закону. Діяльність поліції, в тому числі поведінка поліцейських, стратегії операцій, процедури призначення на посади та управління бюджетом, повинна бути відкритою для ретельної перевірки з боку різних наглядових установ. Крім цього, однією з основних характеристик демократичної поліцейської діяльності є розуміння того, що поліція повинна мати згоду суспільства на свої дії. Необхідними передумовами для здобуття громадської підтримки є забезпечення прозорості поліцейської діяльності і розвиток комунікації та взаєморозуміння з людьми, яким поліція служить і яких вона. Право на мирні зібрання є важливим компонентом збереження, розвитку та критичної оцінки культурних і

соціальних норм і цінностей. Це право є необхідним для збереження й вираження ідентичності меншин, а також для забезпечення підзвітності влади. Захист права на мирні зібрання має вирішальне значення для створення толерантного і плюралістичного суспільства, в якому можуть мирно співіснувати різні групи [96].

Масові заходи є невід'ємною частиною суспільного життя, які часто потребують втручання правоохоронних органів для забезпечення громадського порядку та безпеки учасників. Різноманітність таких заходів може бути різною - від культурних заходів та спортивних подій до масштабних політичних демонстрацій та громадських заходів. У цьому контексті важливо розглянути різні типи масових заходів, які вимагають ефективної взаємодії між Національною поліцією та іншими правоохоронними органами.

Відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 11 травня 2010 року № 170 «Про затвердження Інструкції про дії органів і підрозділів внутрішніх справ щодо організації й забезпечення охорони громадського порядку», який втратив юридичну силу, масові заходи - це великі події громадського, політичного, релігійного, спортивного або культурного характеру, які залучають значну кількість учасників. Вони можуть бути проведені з нагоди офіційних або професійних свят, пам'ятних подій, а також ініціативою політичних, громадських, релігійних або спортивних організацій, закладів культури чи окремих осіб [107]. Тобто, це події, які збирають велику кількість людей і вимагають взаємодії Національної поліції України з іншими правоохоронними органами для забезпечення публічної безпеки, приклади таких заходів: мітинги (масові збори з найбільш злободенних питань, здебільшого політичного характеру, які проводяться, як правило, на вулицях, майданах, стадіонах, парках); вуличні походи і демонстрації (громадсько-політичні заходи, які вимагають великої кількості людей і взаємодії з правоохоронними органами); маївки, масові збори, страйки (також громадсько-політичні заходи, які вимагають

взаємодії з правоохоронними органами); вибори в місцеві ради народних депутатів (важливі політичні події, які вимагають високого рівня безпеки і взаємодії з правоохоронними органами); тощо.

В умовах воєнного стану в Україні продовжують відбуватися різноманітні масові заходи, зокрема страйки. Наприклад, 1 лютого 2024 року о 12:00 громадський рух «Маніфест 42» організував попереджувальну акцію протесту, спрямовану проти зловживань тилкових силовиків. У межах цієї акції було заплановано тимчасове, на одну годину, припинення роботи підприємств, без порушення виконання оборонних завдань [150].

Забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів передбачає участь не лише працівників Національної поліції України, а й інших силових структур. Ключовими елементами ефективної взаємодії між усіма підрозділами є злагодженість, взаємозаміщення та чітка координація. Такі принципи є основою для підтримки правопорядку та безпеки в ході проведення публічних подій. Погоджуючись із думкою В. Фатхутдінова, важливо зазначити, що для удосконалення взаємодії Національної поліції України з недержавними суб'єктами необхідно на постійній основі здійснювати низку важливих заходів: формувати сприйняття поліції як партнера громадян, підвищувати кваліфікацію поліцейських для позитивного впливу на громадську думку, активізувати співпрацю з органами місцевого самоврядування, залучати населення та громадські організації до запобігання правопорушень, а також розвивати «громадські консультації» для забезпечення інформованості громадян щодо пріоритетних завдань правоохоронної діяльності та актуальних проблем [152]. На нашу думку, це стосується не тільки недержавних суб'єктів, а і правоохоронних структур.

Особливої уваги, на нашу думку, потребують питання взаємодії між Національною поліцією і громадськими формуваннями з охорони громадського порядку, які мають певну історичну віху та значні напрацювання у цьому напрямку.

Відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» надається визначення трьом складовим, а саме громадському об'єднанню, громадській організації та громадській спілці. Згідно з законодавством, громадське об'єднання є формою добровільного об'єднання фізичних або юридичних осіб приватного права, яке спрямоване на здійснення та захист прав і свобод, а також задоволення суспільних інтересів, таких як економічні, соціальні, культурні та екологічні. В юридичному контексті громадське об'єднання може набувати організаційно-правових форм, таких як громадська організація або громадська спілка. Громадська організація передбачає участь фізичних осіб як засновників та членів, у той час як громадська спілка є об'єднанням юридичних осіб приватного права, при цьому її членами можуть бути як юридичні особи, так і фізичні особи. Важливо зазначити, що такі організації можуть діяти як з юридичним статусом, так і без нього, причому громадські об'єднання, які мають статус юридичної особи, є невідприємницькими товариствами, основною метою яких не є отримання прибутку. Законодавець розрізняє такі категорії громадських об'єднань, як політичні партії, релігійні організації, невідприємницькі товариства, які утворюються актами органів державної влади або місцевого самоврядування, асоціації органів місцевого самоврядування та їх об'єднання, саморегулювні організації, а також організації, що займаються професійним самоврядуванням, і невідприємницькі товариства, що утворюються згідно з іншими законами [101].

Створення та діяльність громадських об'єднань, чия мета або дії спрямовані на порушення основних засад державної незалежності України, зміни конституційного устрою насильницьким шляхом, а також на загрозу суверенітету і територіальній цілісності держави, можуть призводити до серйозних порушень її безпеки. Це включає спроби незаконного захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової та релігійної ворожнечі, а також посягання на основні права людини, здоров'я населення та національну безпеку. Забороняються дії, які

пропагують російську імперську політику, символіку тоталітарних режимів, таких як комуністичний або націонал-соціалістичний, а також будь-які форми дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, політичних або релігійних переконань, статі, етнічної приналежності, соціального походження, майнового стану або місця проживання. Поширення інформації, що виправдовує або заперечує агресію Російської Федерації проти України, а також зображення цієї агресії як внутрішнього конфлікту чи громадянської війни, також є забороненим. Згідно з законом, громадські об'єднання не мають права створювати воєнізовані формування та не можуть отримувати повноваження, що належать органам державної влади, за винятком випадків, прямо передбачених законодавством [101].

Відповідно Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», громадяни мають право організувати громадські об'єднання, що діятимуть відповідно до Конституції України, з метою участі в забезпеченні громадського порядку та охорони державного кордону. Це включає їх сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі та іншим органам виконавчої влади, а також допомогу посадовим особам у попередженні та припиненні правопорушень, захисті прав громадян, інтересів суспільства та держави від незаконних посягань. Окрім того, громадські формування з охорони громадського порядку можуть бути залучені до рятувальних робіт під час надзвичайних ситуацій, стихійних лих чи інших кризових подій. Такі формування, що базуються на засадах громадської самодіяльності, можуть включати як об'єднані загони, так і спеціалізовані групи, які підтримують діяльність Національної поліції України та Державної прикордонної служби України, або асоціації громадських формувань [134].

Згідно з нормативними актами, громадські формування, що займаються охороною громадського порядку та державного кордону, створюються та функціонують у тісній співпраці з органами правопорядку, Державною

прикордонною службою України, органами виконавчої влади і місцевого самоврядування, дотримуючись основних принципів законності, гуманізму, добровільності, гласності, а також забезпечення прав і свобод громадян та юридичних осіб. Члени таких формувань повинні користуватися рівними правами і обов'язками. Координація їх діяльності здійснюється відповідними місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування, а щоденний контроль і спрямування операційної діяльності покладаються на підрозділи Національної поліції України та Державної прикордонної служби. Окрім того, громадські формування не мають права займатися підприємницькою діяльністю чи будь-якою іншою діяльністю, спрямованою на отримання прибутку. Крім того, закон забороняє використання цих формувань для виконання завдань, не передбачених законодавством [134].

Процедура створення та реєстрації громадських формувань для охорони громадського порядку і державного кордону включає певні етапи погодження, зокрема необхідно отримати підтримку відповідного органу Національної поліції України чи підрозділу Державної прикордонної служби України, а також затвердити склад керівного органу і визначити перелік членів формування. До складу таких формувань можуть бути включені особи, які досягли 18 років, успішно пройшли спеціальну правову та професійну підготовку в органах Національної поліції України або підрозділах Державної прикордонної служби України, і мають на руках посвідчення члена громадського формування та нарукавну пов'язку, видану органом місцевого самоврядування.

Громадські формування, що займаються охороною громадського порядку та державного кордону, виконують низку важливих завдань, які включають надання допомоги правоохоронним органам, зокрема Національній поліції, у забезпеченні громадської безпеки та порядку, запобіганні злочинам, інформуванні про вчинені або потенційно можливі правопорушення, а також сприяння у виявленні та розслідуванні

кримінальних злочинів. Вони беруть участь у забезпеченні дорожньої безпеки та протидії дитячій бездоглядності. Окрім того, ці формування сприяють органам охорони кордону, допомагаючи виявляти та затримувати порушників державного кордону, здійснювати контроль за режимом кордону і підтримувати порядок на пропускних пунктах. Важливою частиною їх роботи є участь у профілактиці порушень і злочинної діяльності на кордоні, а також спостереження за ситуацією в прикордонних районах. У разі надзвичайних ситуацій ці формування надають невідкладну допомогу потерпілим, беруть участь у рятувальних операціях та сприяють відновленню громадського порядку під час стихійних лих і інших надзвичайних обставин. [143]. Члени громадських формувань, які працюють у сфері охорони громадського порядку та державного кордону, спільно з представниками правоохоронних органів, такими як поліцейські та прикордонники, виконують ряд функцій, що включають патрулювання в різних місцях, таких як вулиці, майдани, вокзали, аеропорти, морські та річкові порти, а також у зонах, де проживають громадяни чи знаходяться підприємства, установи та організації. Їх діяльність також охоплює навчальні заклади та місця, де можуть з'являтися порушники кордону, особливо в межах районів, що контролюються Державною прикордонною службою України. Крім того, вони займаються охороною під час масових заходів, спільно з прикордонниками проводять огляд транспортних засобів, місць можливих укриттів порушників, а також здійснюють контроль над місцевістю поблизу державного кордону. Ці формування активно сприяють виявленню причин і умов, що можуть призвести до порушень законодавства, а також беруть участь у боротьбі з різними правопорушеннями. Під час виконання обов'язків, пов'язаних із забезпеченням охорони громадського порядку та державного кордону, члени громадських формувань, після пред'явлення посвідчення, мають право вимагати від громадян дотримання встановлених правил, припинення адміністративних правопорушень та злочинів, а також дотримання режиму державного кордону, зокрема на територіях, що

межують з кордоном, де не встановлені прикордонні смуги. Крім того, у разі підозри в скоєнні адміністративних порушень чи злочинів, вони можуть перевіряти у осіб документи, що підтверджують їх особу. Спільно з поліцейськими та представниками Державної прикордонної служби України вони мають право затримувати порушників і доставляти їх до відповідних органів, таких як органи Національної поліції України або підрозділи прикордонної служби, а також до штабу громадського формування чи пункту охорони порядку. Крім того, члени таких формувань мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення.

У 2017 році в місті Запоріжжі було зареєстроване громадське формування «Міська варта», яке виникло як добровільне об'єднання з метою надання підтримки місцевим органам влади, правоохоронним органам та посадовим особам у забезпеченні охорони громадського порядку. Головними завданнями цього формування є сприяння у боротьбі з кримінальними та адміністративними правопорушеннями, захист прав і свобод громадян, а також інтересів держави та суспільства від незаконних посягань. Крім того, організація активно займається профілактикою правопорушень серед неповнолітніх, що є важливою частиною її діяльності [146]. У рамках Летичівської селищної ради було утворене громадське формування «Вовк», основною метою якого є надання допомоги органам місцевого самоврядування, територіальному підрозділу Національної поліції України, а також органам виконавчої влади та посадовим особам у забезпеченні правопорядку, попередженні й припиненні правопорушень, захисті прав і свобод громадян та інтересів держави від неправомірних посягань. Окрім того, члени формування активно залучаються до заходів з рятування людей та майна в умовах стихійних лих і інших надзвичайних ситуацій. Проте важливо відзначити, що офіційні звіти про результати їх діяльності відсутні, що є певним недоліком у прозорості функціонування цього формування [81].

Нововведенням у контексті взаємодії Національної поліції України з іншими підрозділами, що забезпечують громадський порядок під час масових

заходів, є вимога, закріплена в статті 88 Закону України «Про Національну поліцію», яка передбачає, що керівники регіональних підрозділів поліції зобов'язані регулярно, хоча б раз на два місяці, організовувати відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування різних рівнів - від обласних до сільських. Метою таких зустрічей є зміцнення співпраці між поліцією, органами місцевої влади та громадянами. У ході цих зборів розглядаються питання діяльності поліції, визначаються актуальні проблеми та шукаються оптимальні способи їх вирішення. Додатково, для підвищення рівня довіри до поліції, її керівники регулярно інформують громадськість про стан правопорядку та заходи, що здійснюються для запобігання правопорушенням. Крім того, існує можливість вираження недовіри до керівника Національної поліції України [123].

Наразі в Україні активно впроваджуються міжнародні ініціативи, зокрема програма Community Policing, що пропонує підхід до роботи правоохоронців, заснований на постійній комунікації з громадою. Важливим аспектом цієї програми є створення спільної відповідальності поліції та місцевих мешканців за забезпечення безпеки, де поліція орієнтується на потреби і вимоги населення, що визначаються громадою. Така взаємодія та комунікація між поліцією та громадянами повинна бути результативною та ефективною, а також спрямованою на вирішення місцевих проблем через індивідуальний підхід. Крім того, програма передбачає співпрацю, спрямовану на запобігання правопорушенням, за допомогою спільного плану превентивної діяльності, що базується на врахуванні думок населення з питань безпеки для подальшого формування місцевих програм по підвищенню рівня безпеки.

В Україні також успішно реалізується програма ПОЛіС, що здійснюється за підтримки міжнародної організації IREX, де організуються тематичні зустрічі поліцейських із членами громади на базі бібліотек та інших установ. Ці зустрічі сприяють кращому розумінню громадою ролі поліції та дають можливість ставити питання, навіть ті, що не стосуються

безпосередньо їх служби. Це сприяє посиленню зв'язку між місцевими громадами та поліцейськими підрозділами.

Як приклад ефективної взаємодії можна згадати впровадження в Одеській області проекту «Сусідська правоохоронна діяльність», а також поширення програми превентивних заходів «Сусідська взаємодопомога», яка включає навчання громадян наданню першої допомоги у різних ситуаціях, організацію громадських патрулів, а також збір інформації мешканцями про криміногенні зони та інші проблеми. Окрім того, з серпня 2022 року в рамках експерименту було реалізовано проект «Вихователь безпеки», який став результатом співпраці між Головним управлінням Національної поліції України в Одеській області, Головним управлінням Державної служби з надзвичайних ситуацій в Одеській області, Департаментом освіти та науки Одеської обласної державної адміністрації, Савранською та Вигодянською селищними радами. Цей проект, ініційований під час форуму в минулому році, є важливим кроком до забезпечення безпеки в місцевих громадах та розвитку співпраці між державними органами і населенням [19].

Проект «Безпечна громада» заслуговує на особливу увагу, оскільки його реалізація є результатом співпраці кількох важливих державних та міжнародних організацій, серед яких Міністерство внутрішніх справ, Національна поліція, Державна служба з надзвичайних ситуацій, Міністерство освіти, Міністерство розвитку громад та територій, освітній омбудсмен, Асоціація міст України, Асоціація об'єднаних територіальних громад, ЮНІСЕФ, а також місцеві громади. В рамках цього проекту було запроваджено нову посаду вихователя безпеки, головним завданням якого є виявлення та запобігання правопорушенням у межах освітніх установ, а також участь у превентивних заходах. Крім того, вихователь безпеки пропонує шляхи покращення умов для створення безпечного навчального середовища. Проект має на меті поліпшити партнерські відносини та комунікацію між поліцією, рятувальними службами, освітніми установами,

громадою, батьками та учнями для забезпечення безпечного середовища для дітей, вільного від насильства, наркотиків і булінгу [24].

Таким чином, доведено, що взаємодія Національної поліції України з іншими адміністративними і правоохоронними органами є ключовим елементом забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів в Україні. Така співпраця дозволяє ефективно координувати дії, оперативно реагувати на можливі загрози, обмінюватися інформацією та забезпечувати захист прав і свобод громадян. Акцент на прозорості, законності та взаємодії із громадою є основою правозахисної діяльності в умовах воєнного стану, що вимагає високого рівня професіоналізму і оперативності. З'ясовано, що громадські формування відіграють важливу роль у наданні допомоги поліції, інформуванні про правопорушення та сприянні у їх розкритті. Накази МВС України регулюють цю взаємодію, встановлюючи механізми для ефективної координації та реагування на надзвичайні ситуації.

Висновки до розділу 2

1. Доведено, що до адміністративних органів, які здійснюють забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів, відносяться суб'єкти публічної адміністрації з різною юридичною природою. Вони мають як спільні риси, так і специфічні повноваження.

З'ясовано, що адміністративно-правовий статус поліцейських Національної поліції України (в першу чергу, це патрульна поліція, превентивна поліція та поліція діалогу) при забезпеченні громадського порядку на масових заходах, з погляду теорії адміністративного права та в залежності від того, який обов'язок вони безпосередньо виконують, відносяться до адміністративних органів (як виконання загальної сервісної функції забезпечення громадської безпеки), так і до правоохоронних, наприклад, при застосуванні засобів поліцейського примусу.

2. Доведено, що первинним способом забезпечення громадської безпеки при проведенні масових заходів, є «діалог», як спеціальний інструмент публічного адміністрування. Він показав високу ефективність в адміністративній діяльності поліції діалогу Національної поліції України.

Невід'ємним початковим етапом забезпечення громадської безпеки при проведенні масових заходів є діалог. Воно включає ретельне вивчення та розробку розстановки сил і засобів, визначення варіативності адміністративної та правоохоронної діяльності в залежності від небезпечності факторів, визначення ключових точок розташування обладнання та спеціальних засобів, а також розробку способів взаємодії з організаторами. Інститут планування, таким чином, є частиною успішного проведення масових заходів і забезпечення громадської безпеки.

Узагальнено, що в умовах інформаційного суспільства при проведенні масових заходів широко та ефективно застосовуються технічні засоби, в першу чергу через відеоспостереження та використання інших технологій для оперативного виявлення та фіксації правопорушень. Які доповнюються превентивними заходами м'якої дії у формі використання попереджувальних афіш та інформаційних матеріалів, оповіщення населення про заплановані заходи та можливі обмеження, залучення громадськості до попереджувальних заходів через співпрацю з місцевими організаціями та активістами.

3. З'ясовано, що Національна поліція активно співпрацює з іншими правоохоронними та оборонними структурами, такими як Національна гвардія України, Служба безпеки України, Збройні Сили України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій та інші. Ця співпраця включає координацію дій, спільне проведення оперативних заходів, обмін інформацією та забезпечення готовності до реагування на загрози різного характеру.

Взаємодія з громадськими формуваннями відбувається у відповідності до спеціального Закону України «Про участь громадян в охороні

громадського порядку і державного кордону», громадяни мають право створювати громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку. Громадські формування діють у взаємодії з правоохоронними органами, Державною прикордонною службою України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, додержуючись принципів гуманізму, законності, гласності, добровільності, додержання прав та свобод людини.

РОЗДІЛ 3.

УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

3.1. Міжнародний досвід охорони громадського порядку під час проведення масових заходів

Згідно з чинним законодавством, державні органи мають право здійснювати контроль за правопорядком під час різноманітних масових заходів. Однак останнім часом спостерігається зростання випадків порушень законодавства під час проведення демонстрацій, мітингів, вуличних ходів, спортивних подій та інших подібних заходів. На сьогодні в Україні вивчено лише обмежену частину питань, що стосуються забезпечення охорони громадського порядку під час футбольних матчів, тоді як загальний порядок організації безпеки на масових заходах потребує значних удосконалень. Тому надзвичайно важливо, враховуючи міжнародний досвід у цій сфері, відібрати найбільш ефективні практики забезпечення правопорядку під час проведення масових заходів і впроваджувати їх в Україні.

Забезпечення громадського порядку та безпеки під час масових заходів є важливим аспектом функціонування суспільства та елементом державного управління. Адміністративно-правовий механізм, що регулює охорону громадського порядку в таких ситуаціях, займає ключове місце в загальній системі управлінських відносин. Виконуючи свої функції, відповідні органи державної влади спрямовують основні зусилля на забезпечення прав і свобод громадян, при цьому особливу роль у забезпеченні безпеки під час масових заходів відіграють Національна поліція України та Національна гвардія, які мають відповідні повноваження у цій сфері. В Україні в якості орієнтиру для організації охорони громадського порядку обрано європейську модель, згідно

з якою основну відповідальність за безпеку населення на місцевому рівні несуть органи місцевого самоврядування. Як зазначав О. Проневич у своїх дослідженнях, європейська модель передбачає чітко регламентовані законодавчі норми щодо правового статусу поліції та органів місцевої влади в умовах централізованого управління національною поліцією, а муніципальна поліція зосереджується на охороні громадського порядку та наданні соціальних послуг громадянам [138]. Досвід держав-членів Європейського Союзу є надзвичайно важливим для України у контексті розвитку поліцейської співпраці та зміцнення внутрішньої політики безпеки і правосуддя. Для країн, які прагнуть досягти високого рівня надійності в цих сферах, аналіз і запозичення передового досвіду ЄС є не лише корисним, а й необхідним. Зокрема, впровадження європейських підходів до організації поліцейської діяльності, методів боротьби з транснаціональною злочинністю та правових норм, що регулюють міжнародну співпрацю у правоохоронній сфері, може значно підвищити ефективність українських правоохоронних органів. Також варто звернути увагу на розвиток інфраструктури для обміну інформацією, використання сучасних технологій та підвищення кваліфікації кадрів, що сприятиме створенню більш безпечного та стабільного суспільства. Дослідження міжнародної поліцейської співпраці та правового регулювання в Європейському Союзі є актуальним і важливим завданням для України. Це дозволяє вивчити передовий досвід і кращі практики, адаптувати їх до національних умов та вдосконалити власну систему забезпечення правопорядку. У зв'язку з цим, аналіз правових механізмів, інституційних структур та оперативних процедур, які використовуються в ЄС, має стати пріоритетом для науковців та практиків, що працюють у сфері правопорядку і безпеки. Загалом, інтеграція України до європейського простору безпеки та правосуддя через вивчення і впровадження кращих європейських практик сприятиме підвищенню рівня захисту прав і свобод громадян, а також зміцненню суспільної довіри до правоохоронних органів [157, с.325-328].

Особливої уваги для нашого дослідження потребує діяльність Європейського поліцейського офісу (Європол), який відіграє ключову роль у сприянні співпраці між державами-членами Європейського Союзу у сфері правоохоронної діяльності. Європол виступає як центральний орган, що сприяє обміну інформацією між національними поліцейськими службами та іншими компетентними органами держав-членів. Це включає в себе не лише збір і аналіз інформації, а й координацію оперативно-розшукових дій, спрямованих на боротьбу з організованою злочинністю, тероризмом, кіберзлочинністю та іншими серйозними загрозами громадській безпеці. Завдяки сучасним технологіям та розвиненій інформаційній інфраструктурі, Європол забезпечує швидкий і ефективний обмін даними між правоохоронними органами різних країн, що дозволяє більш оперативно реагувати на транснаціональні загрози. Важливим аспектом діяльності Європолу є також надання експертної підтримки та консультацій національним органам, що сприяє підвищенню їх професійного рівня та ефективності в боротьбі зі злочинністю, Європол є невід'ємною частиною загальноєвропейської системи забезпечення громадського порядку та безпеки, яка сприяє зміцненню правопорядку на континенті та захисту громадян ЄС від різноманітних злочинних загроз [171].

Говорячи за європейські стандарти слід зазначити, що у створеній Міжнародній асоціації начальників поліції (International Association of Chiefs of Police), особлива роль приділяється питанню формуванню майбутньої професії поліцейського, де одним із перших стандартів є саме робота поліції із вміння працювати із громадянами, їх залучення до співпраці, особливо при охороні громадської безпеки та порядку. Аналогічні аспекти здійснюються і правоохоронними органами, особливо Національною поліцією України, де останнім часом все більше звернено уваги на роботу з громадськістю, а саме у забезпеченні охорони громадської безпеки та порядку. Так, ОБСЄ в Україні підтримує навчальні заклади зі специфічними умовами навчання, які направлені у першу чергу на сферу громадської безпеки.

На теренах України, за участі міжнародних товариств, діють ряд міжнародних програм, направлених на підтримання публічної безпеки та порядку. Так, наприклад, програма «Підтримка реформ у галузі верховенства права в Україні у сферах діяльності поліції, прокуратури та належного врядування» (ПРАВО-Поліція), що реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу зусиллями Управління ООН з обслуговування проєктів (ЮНОПС) в координації з Консультативною місією ЄС в Україні (КМЄС). В першу чергу програма «ПРАВО-Поліція» надає підтримку правоохоронним органам у процесі реформування системи охорони публічного порядку, впровадження моделей поліцейської діяльності, що базується на зборі та аналізі даних та взаємодії поліції з громадою, створення дієвої системи захисту свідків, посилення співпраці поліції з Інтерполом та Європолом, а також вдосконалення програм підготовки та підвищення кваліфікації поліцейських [43].

Спільно з міжнародними партнерами та громадськими організаціями у Національній поліції України запроваджено сервісно-орієнтований підхід управління процесами для зменшення навантаження на поліцейських, що дасть їм змогу належно виконувати роботу із затриманими або відвідувачами підрозділу поліції, а саме введено інформаційну підсистему «Custody Records», для гарантування безпеки прав затриманих та поліцейських шляхом електронної фіксації інформації про всі дії щодо осіб, які перебувають під контролем поліції з моменту фактичного затримання і до поміщення до слідчого ізолятора або звільнення з-під варті [83]. Окрім того, з метою належного дотримання громадського порядку у співпраці з міжнародними партнерами впроваджено в державі проєкт «Поліцейський офіцер громади», систему відеостріму, інформаційну підсистему «Гарпун» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України».

Так, поліцейський офіцер громади несе службу у сільській місцевості та невеликих містах, де має особисто знати жителів та їхні проблеми,

надавати якісні поліцейські послуги для створення спільного безпечного середовища. Саме запроваджені системи відеостріму (онлайн трансляції до ситуаційних центрів з місць проведення резонансних подій) та інформаційна підсистема «Гарпун» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», дозволить, у тому числі і поліцейському офіцеру громади, швидко обробляти відомості про транспортні засоби усіх типів та номерні знаки транспортних засобів. Окрім того, на сьогодні міжнародні спільноти допомагають удосконалювати матеріально-технічну базу Національної поліції України, Національної гвардії України тощо. А також, в Україні організовано співпрацю з Об'єднаною оперативно-тактичною групою Збройних сил Канади в Україні (операція UNIFIER) щодо надання дорадчої допомоги в організації навчального процесу та вдосконалення навчальних програм щодо підготовки поліцейських [10].

У нашому дослідженні проаналізуємо досвід Європейського Союзу та здобутки, які Україною можуть бути застосовані при забезпеченні охорони громадської безпеки та порядку.

З урахуванням міжнародної практики, зокрема, орієнтації на скандинавську модель, було прийнято рішення запровадити відповідні зміни в діяльність органів і підрозділів Національної поліції України. Це стало можливим завдяки затвердженню наказу Міністерства внутрішніх справ України від 23 серпня 2018 року № 706, яким було ухвалено «Концепцію впровадження скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час масових заходів». Очікувалося, що реалізація цієї моделі сприятиме значному підвищенню ефективності Національної поліції України в наданні поліцейських послуг у відповідних сферах, забезпечуючи своєчасну та адекватну реакцію на сучасні виклики, спираючись на кращі міжнародні практики та глобальні тенденції [109]. Скандинавська модель, що ґрунтується на принципах діалогу, передбачає вирішення проблем, що виникають під час масових заходів, шляхом прямої комунікації з учасниками,

без необхідності залучення інших підрозділів поліції. Така стратегія була розроблена для впровадження в першу чергу в малих містах України, адже дозволяє забезпечити порядок через взаємодію без застосування силових методів. Враховуючи досвід Данії, Швеція адаптувала власну концепцію, що отримала схвалення міжнародних експертів, зокрема радника КМЄС з питань охорони громадського порядку П. Йохансена, який підкреслював важливість надання чітких сигналів від правоохоронців під час заходів. Так, використання поліцейськими спеціальних жилетів, що відбивають світло, і м'яких головних уборів дозволяє учасникам заходів відчувати спокійну атмосферу, на відміну від випадків, коли поліцейські одягаються в каски та використовують дубинки, що створює зовсім інший сигнал для громадськості. Одним із ключових аспектів скандинавської моделі є застосування «диференційованого підходу», що полягає у коригуванні чисельності поліцейських залежно від ситуації під час проведення масових заходів, що в свою чергу сприяє підвищенню ефективності роботи поліції. Однак для ефективного впровадження цієї моделі важливо забезпечити тісну співпрацю між різними підрозділами поліції, що сприятиме успішній реалізації стратегії [132].

У контексті адаптації скандинавської моделі, для України важливим кроком стало створення в структурі Національної поліції України нового підрозділу, зокрема поліції діалогу, що сприяє більш конструктивному спілкуванню між правоохоронцями та громадянами. Однак варто зазначити, що низький рівень правосвідомості в Україні не дозволяє в повній мірі ефективно реалізувати цей підхід. Іншим обмеженням є те, що охорона громадського порядку під час масових заходів значною мірою покладається на спеціалізовані підрозділи, що займаються протидією правопорушенням, і між цими підрозділами та поліцією діалогу не існує достатньо відпрацьованого механізму взаємодії, що іноді призводить до негативних наслідків. Враховуючи досвід Німеччини, де подібні функції виконуються відповідними підрозділами, слід зазначити, що існують

перспективи для вдосконалення співпраці в Україні. Важливим кроком у цьому напрямку стало підписання нової Угоди між Україною та Німеччиною в лютому 2024 року в Берліні, яка передбачає розвиток співпраці в сфері правосуддя, верховенства права, боротьби з корупцією, децентралізації та зміцнення сектору безпеки, що, безумовно, матиме позитивний вплив на охорону громадського порядку в Україні [149]. Так, Федеральним Законом «Про зібрання і походи» (Über Versammlungen und Abreisen) (1978 р.), визначено основні поняття. Статтею 8 цього закону чітко зазначається, що необхідно обов'язково організатору окреслювати мету заходу, як правило зазначається, що громадяни можуть збиратися по політичним мотивам, якщо вони не задоволені роботою держави. Дається визначення, що мирне зібрання – це зібрання, яке не є насильницьким чи бунтарським, тобто на якому немає насильства чи агресивних спалахів проти людей чи речей, які неминучі або вже відбуваються [172]. В Німеччині свобода зібрань також пов'язана з певними зобов'язаннями, так згідно зі статтею 14 Закону про збори, організатор відкритого публічного зібрання зобов'язаний зареєструвати його у відповідному органі за 48 годин до проведення, а також про його проведення повідомити поліцейську дільницю на території якої буде проходити захід. Мета реєстрації полягає в тому, щоб забезпечити необхідний захист зустрічі, наприклад, від контрдемонстрантів. Своєчасна реєстрація також повинна дозволити органам компенсувати можливі наслідки для третіх сторін, наприклад, водіям через обмеження правил дорожнього руху. На, так звані, спонтанні зустрічі реєструватися не потрібно, оскільки пункт 1 статті 8 Основного Закону також захищає право на спонтанні зібрання. Як правило, немає вимоги реєструватися на зустрічі в закритих приміщеннях. Це пояснюється тим, що вуличні заходи становлять більшу загрозу громадській безпеці та порядку, ніж заходи у приміщенні через необмежену кількість учасників. Якщо існує безпосередня загроза громадській безпеці, відповідно до розділу 15 Закону про збори, збори можуть бути заборонені до їх початку або розпущені після початку заходу.

Однак заборона або розпуск є крайнім заходом. Якщо обмеження є достатніми для запобігання небезпеці, вони повинні встановлюватися з пріоритетом. Порушення заборон або зобов'язань згідно із законом про зібрання можуть каратися як кримінальний так і адміністративний проступок (§§ 21–29а Закону про зібрання) [182]. Охорона громадської безпеки та підтримка правопорядку в Німеччині здійснюється спеціалізованими підрозділами, що належать до структури Федерального відомства Міністерства внутрішніх справ, які виконують численні функції, що стосуються правоохоронної діяльності. У Німеччині налічується 16 поліцейських відомств, по одному в кожній федеральній землі, які здійснюють координацію з федеральними структурами, такими як Федеральна поліція та Федеральне управління кримінальної поліції. Поліцейські в цих структурах використовують зелену або синю форму. На місцевому рівні функція забезпечення публічної безпеки та порядку покладена на патрульну службу та поліцію готовності, при цьому в разі виникнення загрози або надзвичайної ситуації федеральний уряд має право підпорядковувати ці підрозділи своїм безпосереднім вказівкам, включаючи можливість використання поліцейських сил з кількох земель [54, с.7]. Так, до поліції громадського порядку (Schutzpolizei) відноситься три структурні підрозділи, це дорожня поліція (Verkehrspolizei); поліція швидкого реагування (Bereitschaftspolizei) та превентивна поліція (Gefahrenabwehr). Поряд з цим, існує спеціальна поліція, до якої відносяться підрозділи поліції спеціального призначення (Spezialeinsatzkommandos); мобільні оперативні групи (Mobile Einsatzkommandos); мотоциклетне відділення (Krad-Staffel); поліція безпеки на воді (Wasserschutzpolizei); вертолітна ескадрилья (Hubschrauberstaffel); кінологічна служба (Diensthundestaffel) та кінна поліція (Reiterstaffel) [143].

Так, як і в Україні, після завершення первинної підготовки, однак вона значно більша і має 2 роки 6 місяців, поліцейські проходять службу в поліції охорони громадського порядку (дорожня поліція, сержанти, поліція

швидкого реагування), де вони здійснюють патрулювання в рамках забезпечення охорони громадського порядку і чергування. Практично такі ж самі функції здійснюють і українські поліцейські на відповідних посадах.

Слід зазначити, що позитивним для України, прикладом Німеччини є активне залучання органами поліції громадян для охорони громадського порядку, де державою розроблено ряд програм, направлених на активне їх приєднання та прийняття участі в таких заходах.

У контексті аналізу досвіду сусідніх держав, зокрема Польщі, варто звернути увагу на функціонування різноманітних державних та місцевих неурядових служб, які забезпечують публічний порядок та безпеку. У Польщі існує чітке розмежування між державною поліцією (Policja), яка відповідає за загальну безпеку громадян, збереження майна та підтримання громадського порядку, та муніципальними структурами, такими як служба охорони порядку (Straż miejska). Остання є місцевою установою, що створюється міськими радами та зосереджена на забезпеченні дотримання громадського порядку у межах конкретного муніципалітету. Хоча муніципальна охорона має певні повноваження, аналогічні до державної поліції, їхні функції є більш обмеженими, що відображає спеціалізацію на локальних завданнях та потребу взаємодії з централізованими правоохоронними органами [127]. Сучасна система міської варти в Польщі бере свій початок з 1991 року, коли було започатковано формування, яке до 1997 року функціонувало під різними назвами. Законодавче оформлення цієї структури відбулося у 1997 році з прийняттям Закону від 29 серпня «Про муніципальну варту», який визначив правові основи діяльності цього органу. Відповідно до цього закону, міська (або гмінна) рада отримала повноваження створювати уніформовані підрозділи, основним завданням яких стало забезпечення охорони громадського порядку на території міста чи гміни.

На законодавчому рівні по всій території Польщі було встановлено єдині стандарти щодо зовнішнього вигляду муніципальних сил охорони порядку, що включають як форму гвардійців, так і дизайн транспортних

засобів відповідних підрозділів. Зокрема, кожен охоронець зобов'язаний носити кашкет з характерною жовто-чорною смужкою, а транспортні засоби мають бути сріблястого відтінку з відмітною смугою, що нагадує трирядну шахову дошку з жовто-синьою палітрою. Ці підрозділи покликані забезпечувати безпеку у громадських місцях, охороняти об'єкти комунального господарства та здійснювати контроль за дорожнім рухом у межах, встановлених правилами, які значно обмежують їх повноваження порівняно з повноваженнями державної поліції. Вони також взаємодіють з відповідними суб'єктами для збереження життя та здоров'я громадян, надаючи допомогу у вирішенні технічних несправностей та усуненні наслідків стихійних лих і локальних загроз, а до прибуття спеціалізованих служб виконують охоронні заходи на місцях правопорушень або катастроф. Ці підрозділи часто співпрацюють з організаторами та іншими службами під час масових зібрань, а також мають право транспортувати осіб, що перебувають у стані алкогольного сп'яніння, до витверезників або за місцем проживання, якщо їхня поведінка створює суспільний розлад або становить загрозу їхньому чи чужому життю та здоров'ю. Крім того, муніципальна варта регулярно інформує місцеву громаду про поточний стан загроз, бере участь у профілактичних заходах, спрямованих на запобігання вчиненню злочинів та правопорушень, і здійснює тісну співпрацю з органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськими організаціями. У своїй компетенції ця служба також передбачає виписування штрафів за порушення правил паркування, утворення сміття, утворення заторів або надшвидку їзду на велосипедах і скутерах по тротуарах, а для оперативного зв'язку громадськість може звертатися за безкоштовною допомогою за екстреним номером 986. Однак, ряд міст Польщі, скасували муніципальну варту (Хшанув, Мендзижець-Подляський, Тшебіня, Щирк, Закшивим, Жори, Стальова Воля, Яроцін, Шидловец) оскільки у своїй більшості вони дублюють поліцейські завдання та економічно не вигідно місту [178].

Питанням охорони громадського порядку приділено і при навчанні поліцейських. Так, для отримання освіти у Польщі працюють 4 поліцейських школи та одна Поліцейська академія (м. Щитно), яка є єдиним вищим навчальним закладом, діяльність якого координує безпосередньо Міністерство внутрішніх справ. Курс первинної підготовки триває 6 місяців. Цей курс є обов'язковим для всіх цивільних осіб, які вступають до органів поліції. Неможливо вступити до навчального закладу поліції Польщі, не пройшовши курсу первинної підготовки. Окрім того є Департамент внутрішньої безпеки, до складу якого входить Інститут громадського порядку та безпеки, який займається, зокрема, такими освітніми питаннями, як базові повноваження поліції, запобігання злочинам, безпека громадського спілкування, безпека дорожнього руху, інформаційні технології, системи зв'язку, управління кризовими ситуаціями, охорона громадян, майна, об'єктів і приміщень, самозахист та перша медична допомога [143].

Таким чином, в Польщі муніципальна служба має широкі повноваження в рамках визначених територій та виконує широке коло завдань, як пов'язаних із охороною порядку під час масових зібрань та заходів, так і доставкою до витверезника, або за місцем проживання осіб у стані алкогольного сп'яніння, якщо ці особи своєю поведінкою спричиняють скандал у громадському місці, перебувають в обставинах, що загрожують їхньому здоров'ю чи життю чи іншим особам. На нашу думку, для України є гарним досвід, щодо підпорядкування служби міським радам та введення єдиної уніформи, що дозволить у стислі строки вирішувати проблемні питання щодо охорони громадського порядку, особливо під час проведення масових заходів. Як позитивний приклад, слід зазначити, що в м.Одеса комунальна установа «Муніципальна варта» здійснює контроль за станом дотримання громадського порядку в містах найбільшого скупчення населення, а саме в паркових зонах, де за надшвидку їзду на велосипеді чи скутері по так званій доріжці здоров'я запроваджено штрафні санкції.

Також, на нашу думку, певної уваги, заслуговує забезпечення публічної безпеки та порядку Фінляндії. Структурно та політично поліція Нідерландів підпорядковується Міністерству юстиції і поділяється на 25 регіональних підрозділів та Агентство національної поліції Нідерландів (АНПН), яке має різні спеціалізовані й допоміжні департаменти. Регіональна поліція несе відповідальність за поліцейську діяльність на певній території – «поліцейському районі» [143]. Поліція Фінляндії складається з трьох національних відділів, які діють під керівництвом Департаменту поліції Міністерства внутрішніх справ, а саме: Національного бюро розслідувань; Національної дорожньої поліції та поліції охорони. Саме, Національна дорожня поліція здійснює підтримку громадського порядку та безпеки, контролю та нагляду за дорожнім рухом, покращенні безпеки дорожнього руху, попередженні злочинів та розслідуванні злочинів та інших подій, що загрожують громадському порядку та безпеці. Окрім того, у Фінляндії існують управління провінційної поліції, які розбиваються на поліцейські департаменти провінційних офісів штату та діють як провінційні поліцейські командування, плануючи, керуючи та розвиваючи поліцейські операції у своїх відповідних провінціях. Командування поліції провінцій також відповідає за співпрацю між місцевою поліцією, Національним бюро розслідувань і Національною поліцією дорожнього руху в межах своїх провінцій, вирішуючи, які обов'язки виконувати, спільні завдання та якою створюється єдина структура командування в таких випадках. Що стосується місцевої поліції то у Фінляндії є 90 районних відділень поліції з приблизно 280 пунктами обслуговування. Основною функцією кожного районного відділу поліції є охорона громадського порядку, запобігання та розслідування злочинів та інших подій, що загрожують громадському порядку та безпеці, здійснення контролю та нагляду за дорожнім рухом, сприяння безпеці дорожнього руху та виконання всіх інших обов'язків, передбачених законом або іншим чином покладених на нього. Департамент поліції Гельсінкі відрізняється від інших підрозділів місцевої поліції тим, що він діє

безпосередньо під управлінням Департаменту поліції Міністерства внутрішніх справ [174]. Поліція відповідає за підтримання громадського порядку та безпеки шляхом патрулювання, виконання обов'язків у надзвичайних ситуаціях, надання порад і вказівок, а також запобігання протиправній діяльності. Важливою частиною цієї роботи є забезпечення безпеки руху.

Так як і в Україні, основні завдання визначені Законом про поліцію. Окрім того, поліція активно працює в соцмережах, яка на їх думку, охоплює інформативно велику кількість населення та забезпечує зворотній зв'язок. Превентивну діяльність у Фінляндії здійснює, як і у більшості держав ЄС, громадська поліція, в тісному контакті з мешканцями. Особлива увага приділена забезпеченню безпеки руху. Розробленою та прийнятою Міністерством транспорту та зв'язку стратегією «Vision Zero» до 2050 року, основною задачею є скорочення кількості смертельних випадків на дорогах до нуля. Поліцією спільно з іншими органами складаються, так звані, регіональні та місцеві плани безпеки. Планування місцевої безпеки спрямоване на запобігання та припинення нещасних випадків, злочинів і заворушень, а також на посилення почуття безпеки у людей, а також інформування мешканців про те, як покращиться їхня безпека. План безпеки також є каналом, через який жителі можуть впливати на прийняття рішень з питань безпеки. Муніципалітети можуть розробити план безпеки самостійно або в партнерстві з кількома іншими муніципалітетами [183]. Освіту поліцейські отримують в поліцейській академії (Politieacademie). Академія відповідає за первинну і спеціалізовану підготовку та освіту поліцейських. Первинна підготовка має подвійну структуру: курсанти проходять не лише теоретичну, а й практичну підготовку. Виконавча рада та наглядова рада здійснюють управління діяльністю Поліцейської академії [143]. Всього в Фінляндії існує 8 навчальних закладів для офіцерів поліції: 5 – для первинної підготовки і 3 – для спеціалізованої підготовки.

Таким чином, в Фінляндії існує широке розгалуження муніципальних відділів поліції основною задачею якого є охорона громадського порядку, запобігання та розслідування злочинів та інших подій, що загрожують громадському порядку та безпеці, здійснення контролю та нагляду за дорожнім рухом, сприяння безпеці дорожнього руху та виконання всіх інших обов'язків, передбачених законом.

Схожа структура діє і в Чехії, де основними завданнями поліції є контроль громадського порядку, забезпечення безпеки людей та майна та запобігання злочинній діяльності. Основна роль приділяється муніципальній поліції (міська поліція), яка діє лише на території муніципалітету. У період з 22:00 до 06:00 в Чехії діє режим нічної тиші. При порушенні, наприклад, гучної музики, гучних розмов в громадських місцях поліція може накласти штраф до 5000 крон безпосередньо на місці, а до 10 000 крон в адміністративному провадженні [98]. У Чехії запроваджується багато соціальних програм направлених на забезпечення публічної безпеки і порядку. Так позитивним прикладом можемо навести співробітництво поліції з приватними броварнями, які підтримали проект, метою якого було обмежити вживання алкоголю за кермом і водіння у стані сп'яніння. Такі проекти дуже часто використовуються і у Великій Британії, в Україні жодної такої програми запроваджено не було.

У рамках цього проекту правоохоронці, у співпраці з громадськими експертами та за підтримки власника броварні, розробили інформаційні матеріали, що містять рекомендації та попередження про правові наслідки для водія, який сідатиме за кермо після вживання алкоголю, при цьому власник підприємства отримав можливість просувати свій заклад і новинку – безалкогольне пиво; зазначена акція проводилася протягом декількох послідовних років [177]. Чеська Республіка активно підтримує превентивний підхід до забезпечення безпеки та правопорядку, впроваджуючи модель SARA, що базується на послідовному зборі, аналізі, відповіді та оцінці інформації, і, використовуючи різні підходи до ефективного управління

безпекою, надає перевагу як інтелектуальному підходу, який спрямований на усунення корінних причин проблем за допомогою аналізу інформації замість покарання за наслідки, так і орієнтованому на проблему підходу, що передбачає глибоке розуміння специфічних викликів, наприклад, злочинності, з акцентом на їх причинно-наслідкові зв'язки, а також методу, заснованого на доказах, який спирається на емпіричну обробку даних та оцінку ефективності вже застосованих заходів для пошуку функціональних рішень [159]. Розповсюджена в Чехії і так звана соціальна програма «сусідська взаємодопомога», під час якої самі мешканці контролюють та виявляють проблемні питання., а також здійснюють патрулювання вулиць свого району.

Таким чином, позитивним досвідом Чехії є запровадження та активне використання поліцією у першу чергу, різних соціальних програм направлених на забезпечення публічної безпеки і порядку.

Цікавим для України є досвід щодо охорони громадського порядку Хорватії. Так, Хорватська поліція (Hrvatska policija) є загальнонаціональною поліцією. Керує поліцією Хорватії Міністерство внутрішніх справ через Генеральну дирекцію поліції (Ravnateljstvo policije), «Головне управління поліції»). Генеральний директорат поліції є державною службою у складі Міністерства внутрішніх справ. Управління його діяльністю здійснює Генеральний директор поліції до складу якого входить окремо поліція охорони громадського порядку. Поліцейським необхідно пройти спеціалізовані курси, що забезпечують необхідні знання та дозвіл на роботу за однією з поліцейських спеціальностей (поліція охорони громадського порядку, прикордонна поліція, кримінальна поліція) і вони тривають від декількох днів – до 6 місяців залежно від складності завдань [143]. В Хорватії діє Закон «Про правопорушення проти громадського порядку та миру» (Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira) у якому визначаються, що є правопорушеннями проти громадського порядку та спокою. Визначається поняття громадського місця, де зазначається, що вони залежать від більших

чи менших можливостей доступу до громадськості, і відповідно, громадські місця поділяються на реальні та фіктивні. Реальними є ті, які за своїм призначенням призначені для громадськості, а фіктивними – ті, які за своїм призначенням не є громадськими місцями, але за певних обставин дії та наслідки вчинених у цих місцях відображаються на громадськості [180]. Як і в інших досліджуваних нами державах в Хорватії особлива увага приділяється громаді. Діє так званий Community policing, де поліцейськими запроваджено партнерство між громадою та неурядовим сектором, при яких, громади активно залучаються до охорони громадського порядку. Активно діє проект «Зв'яжіться з поліцейськими» (Projekt 'Kontakt policajci'), де так званий «контактний офіцер поліції» вирішує на місцях проблемні питання, що виникають в громаді на певній територіальній одиниці. На місцях працюють близько 700 контактних поліцейських та близько 50 поліцейських профілактичної роботи. Основною метою комунальної превенції є покращення співпраці між поліцією та місцевою владою, громадськими організаціями, приватним та громадським секторами, запобігання асоціальної поведінці, насамперед злочинності. У зв'язку з цим на місцевому рівні створено понад 150 рад профілактики [176]. Для отримання певного дозвілу на роботу за однією з поліцейських спеціальностей (поліція охорони громадського порядку, прикордонна поліція, кримінальна поліція) особи проходять спеціалізовані курси. Які тривають від декількох днів – до 6 місяців [143]. Таким чином, переймаючи досвід Хорватії слід звернути увагу на комунальну превенцію, яка направлена на покращення співпраці між поліцією та місцевою владою, громадськими організаціями, приватним та громадським секторами.

Проаналізувавши певний міжнародний досвід, щодо охорони громадського порядку та проводячи аналогію з Україною слід зазначити, що у питання муніципальної варті також розглядалися, навіть в першому читанні було прийнято законопроект «Про муніципальну варту», яка мала виконувати контролюючі адміністративні функції із забезпечення охорони

громадського порядку, але законодавчий акт так і не був прийнятий [80]. У подальшому в м.Києві, Вінниці та Одесі місцевими виконавчими комітетами, як пілотні проекти були створені аналогічні громадські об'єднання. У місті Одеса функціонує комунальна установа під назвою «Муніципальна варта», яка відповідно до свого статуту виконує низку ключових завдань, спрямованих на забезпечення безпеки та правопорядку на території міста. До її обов'язків належить охорона будівель, де розташовані органи Одеської міської ради, її виконавчі структури, а також комунальні підприємства та установи. Крім того, муніципальна варта займається профілактикою правопорушень, контролює дотримання пропускнуго та внутрішньооб'єктового режимів у зазначених будівлях, а також забезпечує правопорядок під час проведення засідань міської ради, її виконавчого комітету, постійних комісій та робочих груп, створених за розпорядженням міського голови.

Важливим аспектом діяльності муніципальної варти є сприяння виконанню рішень міської ради та її виконавчих органів, зокрема у сферах благоустрою території, контролю за дотриманням санітарних норм, чистоти вулиць, парків, скверів та прибудинкових територій. Також до її компетенції входить охорона пам'яток історії, культури, архітектури, містобудування, палацово-паркових, паркових та садибних комплексів. Муніципальна варта активно взаємодіє з підрозділами поліції для забезпечення публічного порядку на території міста, а також надає послуги з охорони майна фізичних і юридичних осіб, а також охорони громадян, що підкреслює її роль як важливого елемента системи забезпечення безпеки на місцевому рівні [67]. Як недолік, слід зазначити, що, на сьогодні незрозуміло чим в реальності займається цей підрозділ, оскільки жодної звітності своєї роботи вони не надали.

Аналогічне комунальне підприємство «Муніципальна варта» створено ВМР у м.Вінниця з метою забезпечення у межах визначених законодавством прав членів територіальної громади в сфері благоустрою, формування у

мешканців Вінницької міської територіальної громади активної громадської позиції щодо збереження довкілля, об'єктів та елементів благоустрою, забезпечення чіткого виконання суб'єктами господарювання та громадянами обов'язків в сфері благоустрою, дотримання публічної безпеки і порядку. Однак, основним завданням у них визначено, що Муніципальна варта забезпечує підтримання публічного порядку під час проведення виставок, святкових, розважальних та інших масових заходів на території Вінницької міської територіальної громади а також в приміщеннях органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і комунальних підприємств, закладів міста [79]. Але, як в м.Одеса звіти даної організації відсутні. На нашу думку, прийняття закону «Про муніципальну варту» дозволить чітко визначити завдання підрозділів, їх контроль та відповідальність.

Отже, із врахуванням вищевикладеного приходимо до висновків, що

- враховуючи скандинавську модель, позитивним моментом, для України стало те що в структурі Національної поліції України було створено нову службу - поліцію діалогу. Але, як недолік слід зазначити, що відсутність належної правосвідомості українців не дозволила у повному обсязі цю модель застосовувати. Іншим моментом, є те, що певні функції щодо забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів покладається на спеціальні підрозділи протидії масовим заворушенням і між ними та поліцією діалогу не зовсім відпрацьований механізм взаємодії, що призводить до певного роду негативних наслідків;

- позитивним для України, прикладом Німеччини є активне залучання органами поліції громадян для охорони громадського порядку, де державою розроблено ряд програм направлених на активне їх приєднання та прийняття участі в таких заходах;

- в Польщі муніципальна служба має широкі повноваження в рамках визначених територій та виконує широке коло завдань, як пов'язаних із охороною порядку під час масових зібрань та заходів так і доставкою до

витверезника або за місцем проживання осіб у стані алкогольного сп'яніння, якщо ці особи своєю поведінкою спричиняють скандал у громадському місці, перебувають в обставинах, що загрожують їхньому здоров'ю чи життю чи іншим особам. На нашу думку, для України є гарним досвід, щодо підпорядкування служби міським радам та введення єдиної уніформи, що дозволить у стислі строки вирішувати проблемні питання щодо охорони громадського порядку, особливо під час проведення масових заходів;

- в Фінляндії існує широке розгалуження муніципальних відділів поліції основною задачею якого є охорона громадського порядку, запобігання та розслідування злочинів та інших подій, що загрожують громадському порядку та безпеці, здійснення контролю та нагляду за дорожнім рухом, сприяння безпеці дорожнього руху та виконання всіх інших обов'язків, передбачених законом;

- позитивним досвідом Чехії є запровадження та активне використання поліцією у першу чергу, різних соціальних програм направлених на забезпечення публічної безпеки і порядку;

- переймаючи досвід Хорватії, слід звернути увагу на комунальну превенцію, яка направлена на покращення співпраці між поліцією та місцевою владою, громадськими організаціями, приватним та громадським секторами.

Отже, переймаючи та застосовуючи в Україні міжнародні напрацювання щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів необхідно внести відповідні зміни до чинного законодавства. У практичну складову поліцейської діяльності з урахуванням висновків і рекомендацій Ради Європи, власних напрацювань від пілотних проектів, запровадити найбільш дієві для нашого суспільства заходи по охороні громадського порядку під час проведення масових заходів забезпечивши рівень гарантій та захисту прав і свобод громадян.

Таким чином, виявлено та узагальнено, що забезпечення права свободи мирних зібрань у ЄС регулюється Хартією основних прав Європейського

Союзу та Європейською конвенцією з прав людини. Ці Європейські засадничі нормативно-правові акти гарантують право на свободу мирних зібрань та асоціацій, обмеження яких можуть бути введені лише за умов, передбачених законом і необхідних у демократичному суспільстві. Обмеження мають бути пропорційними та обґрунтованими. Положення Хартії поширюються на всі рівні, включаючи європейський і національний. У різних країнах ЄС існують певні особливості (підходи) до забезпечення порядку під час масових заходів: від діалогу поліції зі спільнотою в Скандинавії до активного залучення громадян в Німеччині, широкого використання муніципальної поліції в Польщі та Фінляндії, а також соціальних програм і партнерств в Чехії та Хорватії. Ці підходи сприяють ефективному забезпеченню громадського порядку та безпеки під час мирних зібрань.

3.2. Особливості забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні

В умовах воєнного стану завдання забезпечення громадського порядку та безпеки стають ще більш складними, вимагаючи нових підходів та стратегій. Тільки через тісну, скоординовану діяльність усіх державних інститутів можна досягти ефективного забезпечення публічної безпеки та порядку на територіях, що перебувають під загрозою. У цьому контексті Національна поліція України займає центральне місце, відіграючи ключову роль у реалізації цих завдань, забезпечуючи стабільність і захист суспільства в умовах надзвичайної ситуації.

Сучасні підходи до аналізу воєнного стану орієнтуються на його законодавче визначення, в якому закріплено конституційні положення щодо основ національної безпеки. Основою для введення воєнного стану є військова агресія, що свідчить про тимчасову передачу загального публічного управління органам військової влади з наданням їм надзвичайних

повноважень. У рамках правового регулювання, законодавцем встановлено, що воєнний стан виступає специфічним правовим режимом, який може бути запроваджений на території України або в окремих її регіонах у випадках виникнення збройної агресії, загрози нападу або інших ризиків, що становлять небезпеку для державної незалежності та територіальної цілісності країни. Даний режим передбачає надання спеціальних повноважень органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування, спрямованих на протидію зовнішнім загрозам, нейтралізацію збройної агресії та забезпечення національної безпеки. Крім того, у разі запровадження воєнного стану можливе тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян, а також прав та законних інтересів юридичних осіб, що обумовлено необхідністю реагування на наявну загрозу. Такі обмеження мають чітко визначений часовий період дії, що забезпечує дотримання балансу між заходами безпеки та захистом правових гарантій особистості та суб'єктів господарювання [130], передбачено, що на військові адміністрації населених пунктів, покладається виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки, а також підтримання публічної безпеки та порядку.

Воєнний стан, як особливий вид адміністративно-правового режиму, визначається науковцями О. Остапенко, О. Баїк, через теоретико-правові підходи. Вони зазначали, що будучи специфічним адміністративно-правовим режимом, він включає низку обмежень, заборон та обов'язків, що є невід'ємними частинами цього режиму. Сучасний аналіз цього правового інструменту зосереджений на його законодавчому визначенні, яке закріплює основи національної безпеки та правові засади його застосування. Воєнний стан може бути введений внаслідок військової агресії іншої держави, що включає застосування збройних сил чи інших аналогічних формувань. В умовах воєнного стану відбувається тимчасова передача функцій публічного управління органам військової влади, що надає їм особливі повноваження для забезпечення громадської та державної безпеки, а також введення

додаткових обов'язків для громадян, необхідних для ефективного функціонування економіки, відновлення стратегічних об'єктів та підвищення обороноздатності держави [84, с. 134-142].

Так як використання вище згаданих заходів які полягають у забезпеченні масових порядків та захисту здоров'я і життя громадян, завершення зазначеного завдання можливе через видання наказів або розпоряджень, що здійснюються керівником обласної військової адміністрації. Формування військових адміністрацій на рівні населених пунктів здійснюється з військовослужбовців, які належать до військових формувань, утворених згідно з нормативно-правовими актами України, а також з осіб рядового та начальницького складу правоохоронних органів і служби цивільного захисту. Вони відправляються в зазначені адміністрації відповідно до встановлених законодавчих норм для виконання завдань, які сприяють зміцненню обороноздатності держави та забезпеченню її безпеки, при цьому залишаючись на військовій службі або в рядах правоохоронних органів чи цивільного захисту без виключення з особового складу. Додатково, до складу можуть входити працівники, що уклали трудові договори з обласними військовими адміністраціями, або в разі їх відсутності - з Генеральним штабом Збройних Сил України [130]. У разі запровадження воєнного стану Президент України приймає відповідний Указ, який містить детальне обґрунтування необхідності введення цього режиму, визначаючи при цьому конкретні територіальні межі його дії, точний час набрання чинності та тривалість дії. Указ також встановлює перелік завдань, покладених на військове командування, військові адміністрації, органи державної влади та місцевого самоврядування, які повинні вжити заходів для реалізації правового режиму воєнного стану. Крім того, документ передбачає завдання для суб'єктів, відповідальних за цивільний захист, з метою приведення єдиної державної системи цивільного захисту та її структурних підрозділів у стан готовності до функціонування в умовах особливого періоду. Указ також містить вичерпний перелік конституційних прав і свобод

громадян, які підлягають тимчасовому обмеженню, із зазначенням строку дії таких обмежень, а також аналогічні обмеження щодо прав та законних інтересів юридичних осіб. Додатково у документі можуть бути врегульовані інші питання, пов'язані із забезпеченням реалізації режиму воєнного стану [130].

У рамках правового режиму воєнного стану можуть бути тимчасово введені обмеження на конституційні права та свободи осіб, а також на права та законні інтереси юридичних осіб, що обґрунтовано загрозою національній безпеці. Детальний перелік таких обмежень, разом із визначенням строку їх дії, міститься в Указі Президента України, який відповідно до процедури затверджується Верховною Радою України. Цей указ визначає конкретні тимчасові обмеження, що стосуються як фізичних осіб, так і юридичних осіб, вказуючи на терміни їх дії [14]. До числа заходів, які можуть бути введені в умовах воєнного стану, належить встановлення комендантської години на території окремих областей, скорочення її тривалості, а також заборона на перебування громадян на вулицях чи в інших публічних місцях, включаючи обмеження руху як транспортних засобів, так і пішоходів під час її дії. Водночас, підвищена інтенсивність патрулювання, що здійснюється органами Національної поліції України на відповідних територіях, є однією з важливих складових забезпечення безпеки. Наприклад, на прикладі міста Херсона та Херсонської області, де щодня спостерігаються обстріли з боку російських військових, питання ефективного забезпечення публічного порядку та безпеки в умовах постійної загрози стає надзвичайно складним і вимагає системного підходу.

Однак, в умовах воєнного стану порушується стаття третя Конституції України, де зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [65]. У контексті збройних конфліктів та окупаційних дій спостерігається систематичне порушення фундаментальних прав людини, що включає в себе не лише прямі злочини, такі як вбивства, заподіяння тілесних

ушкоджень, викрадення цивільних осіб із подальшим примусовим вивезенням, а також застосування катувань, нелюдського поводження, сексуального насильства у формі зґвалтувань та інших видів жорстокості, але й порушення права на життя, гідність та фізичну недоторканність. Окрім того, значною мірою порушується право на охорону здоров'я, що проявляється як у відсутності доступу до належної медичної допомоги, так і у прямій шкоді здоров'ю, завданій через травми або інші наслідки насильства. Важливим аспектом є також порушення майнових прав, зокрема руйнування або пошкодження приватної власності, а також примусове позбавлення людей можливості проживати у власних домівках або залишати окуповані території. Особливу увагу приділяється ситуації дітей, які є однією з найбільш вразливих категорій в умовах війни. Діти можуть бути розлучені зі своїми батьками, позбавлені доступу до освіти, медичної допомоги та інших базових потреб, що є грубим порушенням прав, закріплених міжнародними та національними правовими нормами. Такі дії не лише завдають непоправної шкоди окремим особам, але й підривають основи правового порядку та гуманітарних принципів [163].

Відповідно до положень статті 33 Конституції України, кожна особа, яка знаходиться на території держави на законних підставах, має гарантоване право на свободу пересування, незалежний вибір місця проживання, а також можливість безперешкодно залишати межі України, за винятком випадків, коли такі обмеження встановлені чинним законодавством. Крім того, Конституція закріплює, що громадянин України має безумовне право повернутися до країни у будь-який час. Однак у умовах воєнного стану, введеного Указом Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року «Про введення воєнного стану в Україні», пунктом 3 цього нормативного акту було встановлено певні обмеження конституційних прав, що є винятковим заходом, спрямованим на забезпечення національної безпеки та оборони держави в умовах надзвичайної ситуації. Такі обмеження, хоча й суперечать загальним конституційним гарантіям, є правомірними у рамках

дії спеціального правового режиму, передбаченого для реагування на загрози, пов'язані із збройною агресією [65; 99].

Відповідно Закону України «Про правовий режим воєнного стану», на території держави або в окремих її регіонах, де діє воєнний стан, військове командування спільно з військовими адміністраціями (за умови їх створення) мають право впроваджувати та реалізовувати заходи, пов'язані з тимчасовим обмеженням конституційних прав і свобод громадян, а також прав та законних інтересів юридичних осіб. Серед таких заходів передбачено запровадження трудової повинності для працездатного населення з метою виконання робіт оборонного характеру або ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, що виникли під час дії воєнного стану, а також залучення цих осіб до суспільно корисних робіт. Крім того, у межах правового режиму воєнного стану можливе примусове відчуження майна, що знаходиться у приватній або комунальній власності, включаючи об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту, а також вилучення майна державних підприємств для забезпечення потреб держави, з оформленням відповідних документів.

Водночас, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, може впроваджуватися комендантська година, що передбачає заборону перебування на вулицях та у громадських місцях у певний час доби без спеціальних документів, а також встановлення спеціального режиму світлового та інших видів маскування. Додатково регулюється особливий порядок в'їзду та виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців, осіб без громадянства та руху транспортних засобів. У межах повноважень передбачено право на перевірку документів у осіб, проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу, вантажів, службових приміщень та житла громадян, за винятком випадків, обмежених Конституцією України.

Також може заборонятися проведення мирних зборів, мітингів, демонстрацій та інших масових заходів. У випадках, коли діяльність політичних партій або громадських об'єднань спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом,

порушення суверенітету та територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової чи релігійної ворожнечі, а також посягання на критичну інфраструктуру, права і свободи людини, здоров'я населення, може порушуватися питання про заборону їх діяльності. Крім того, встановлюються обмеження на вибір місця перебування чи проживання осіб на території, де діє воєнний стан [130].

Обмеження місця перебування або проживання громадян також може бути впроваджено в рамках воєнного стану, наприклад, шляхом евакуації населення із зон потенційної небезпеки або встановлення зон обмеженого доступу. Важливо зазначити, що були обмежені деякі права та свободи громадян, включаючи право на недоторканність житла. Це може включати в себе право державних органів на проведення обшуків та оглядів без заздалегідь отриманого судового дозволу у випадках, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки. Важливим аспектом є те, що огляд житла або іншого майна громадян, а також службових приміщень, проводиться уповноваженими особами відповідно до встановлених законодавчих норм. Проте в окремих випадках уповноважені особи можуть здійснити вхід до приватного помешкання без попереднього судового рішення. Це можливо лише за умови наявності нагальних обставин, що потребують термінового втручання, наприклад, коли необхідно врятувати життя громадян або зберегти цінне майно під час надзвичайних ситуацій, а також у разі негайного переслідування осіб, які підозрюються у скоєнні злочину. Крім того, вхід без судового дозволу може бути здійснений з метою припинення злочинної діяльності, яка становить загрозу життю або здоров'ю осіб, що перебувають у житлі чи іншому володінні. Водночас важливо, що таке втручання не має обмежувати права особи на користування своїм майном [117].

Крім того, були введені обмеження щодо права на працю та підприємницьку діяльність, наприклад, шляхом встановлення контрольних

заходів щодо робочого часу, місця роботи та видів діяльності. У зв'язку з підвищеною потребою в забезпеченні безпеки та контролю за можливими загрозами під час воєнного стану було обмежено право на таємницю листування і телефонних розмов та іншої кореспонденції. Це може включати перехоплення та моніторинг комунікаційних засобів з метою виявлення можливих загроз для національної безпеки або виявлення осіб, які можуть бути пов'язані зі злочинними або терористичними групами.

Також були введені обмеження на проведення масових заходів, наприклад, шляхом заборони на проведення масових зібрань, демонстрацій або інших форм публічних заходів, які можуть вважатися загрозою для громадського порядку та безпеки. Перш за все, такі обмеження породжували суперечності з правами громадян на свободу слова, зібрань та вираження своїх поглядів. У багатьох демократичних суспільствах ці права вважаються основоположними і захищеними законом. Тому введення обмежень викликала певні труднощі та негативну реакцію громадськості, особливо в тих випадках, коли вважається, що це обмеження необгрунтоване чи надмірне [21]. Такі заходи мають вплив і на політичну атмосферу та діяльність опозиційних чи громадських організацій. Заборона на проведення масових заходів може ускладнити можливість опозиції або активістів виражати свої думки та позиції, що може призвести до зростання соціальної напруги і внутрішньополітичних конфліктів.

У період дії воєнного стану здійснення перевірок документів, огляд речей, транспортних засобів, багажу, вантажів, службових приміщень та житла громадян має свої специфічні особливості, що регулюються чинним законодавством. Повноваження на проведення таких дій надаються уповноваженим особам, які входять до складу Національної поліції України, Служби безпеки України, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Державної митної служби, Державної служби з надзвичайних ситуацій та Збройних Сил України, причому конкретний перелік таких осіб визначається відповідно до наказу коменданта. У процесі проведення оглядів

уповноважені особи мають право використовувати спеціальні технічні пристрої та засоби, призначені для виявлення вибухонебезпечних предметів, речовин, обіг яких заборонений або обмежений, а також для здійснення фото-, аудіо- та відеофіксації.

Важливо відзначити, що застосування аудіо- та відеофіксації у житлових приміщеннях громадян або щодо їхніх особистих речей допускається лише за наявності згоди цих осіб. Уповноважені особи мають право вимагати пред'явлення документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України або спеціальний статус, у випадках, коли особа має зовнішні ознаки, схожі на ознаки особи, яка перебуває в розшуку або вважається безвісно зниклою; якщо існують достатні підстави вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення; коли особа знаходиться на території чи об'єкті зі спеціальним режимом; якщо у особи виявлено зброю, боєприпаси, наркотичні засоби чи інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для яких необхідний спеціальний дозвіл, який неможливо підтвердити іншим способом; коли особа перебуває на місці вчинення кримінального чи адміністративного правопорушення, дорожньо-транспортної пригоди або іншої надзвичайної події; якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу, а також їхні дії дають підстави вважати, що особа причетна до правопорушення, а транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом такого правопорушення; а також у випадках порушення особою заборон, встановлених на території, де діє правовий режим воєнного стану [117].

Відповідно вимог чинного законодавства, під час мобілізації (за винятком цільової) представники територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, поліцейські, а також співробітники Державної прикордонної служби мають право вимагати у чоловіків віком від 18 до 60 років військово-обліковий документ (включаючи електронний варіант) разом з документом, що посвідчує особу. У разі відсутності необхідних документів, особа може бути затримана відповідно до статті 262 Кодексу України про

адміністративні правопорушення. Якщо затримання відбувається в рамках призову на військову службу під час мобілізації в особливий період, особа доставляється до відповідних органів у випадку вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтями 210 та 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення [118].

З моменту набрання чинності Указу Президента України про оголошення або продовження мобілізації, а також після отримання розпорядження про проведення мобілізаційних заходів від відповідного голови обласної, Київської та Севастопольської міської, районної держадміністрації (військової адміністрації), керівники територіальних органів поліції зобов'язані забезпечити участь поліцейських у заходах щодо оповіщення резервістів та військовозобов'язаних разом із представниками територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки або у складі груп оповіщення. Крім того, вони повинні організувати адміністративне затримання та доставлення резервістів та військовозобов'язаних, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210 і 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, до зазначених центрів та органів за зверненням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ або розвідувальних органів України. Адміністративне затримання таких осіб здійснюється незалежно від їх місця перебування на військовому обліку. У випадку, коли особа не має необхідних документів, її доставляють до найближчого територіального центру комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ або відповідних підрозділів розвідувальних органів. Водночас, інформація про осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210 і 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, вноситься до реєстрів та баз даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС. Якщо протягом 30 календарних днів неможливо здійснити адміністративне затримання та доставлення таких осіб до відповідного центру, про це повідомляють районний або міський територіальний центр комплектування

та соціальної підтримки. Поліцейські організують перевірки у чоловіків віком від 18 до 60 років наявності військово-облікового документа (включаючи електронний варіант) разом з документом, що посвідчує особу. У разі відсутності військово-облікового документа або наявності інформації про розшук особи в реєстрах та базах даних єдиної інформаційної системи МВС, здійснюється адміністративне затримання та доставлення такої особи до найближчого територіального центру комплектування та соціальної підтримки [118].

До заходів забезпечення масових порядків відноситься встановлення комендантської години. Комендантська година - це обмеження, яке полягає в тимчасовій забороні на пересування та перебування громадян на вулицях та інших відкритих просторах у певний період часу, зазвичай вночі. Ця практика відома ще з давніх часів та використовувалась у різних країнах у різні періоди. Комендантська година має свої плюси та мінуси у контексті профілактики правопорушень. З одного боку, вона може допомогти у зменшенні злочинності та порушень громадського порядку, оскільки обмежує можливість незаконних дій у час, коли вони найбільш ймовірні. Встановлення комендантської години може також допомогти зберегти громадську безпеку та порядок у важливі періоди, наприклад, під час екстрених ситуацій чи соціальних протестів. З іншого боку, комендантська година може викликати негативні наслідки для деяких груп населення, зокрема для нічних працівників, мешканців, які мають нестандартний графік, або людей, які з певних причин потребують пересуватися вночі. Також можуть виникати проблеми з дотриманням обмежень та виконанням закону щодо комендантської години, що може призвести до конфліктів з правоохоронними органами. Україна, як і багато інших країн, має свої власні законодавчі норми та практику стосовно комендантської години. Незважаючи на те, що комендантська година може бути ефективним інструментом у профілактиці правопорушень, важливо ретельно розробляти та впроваджувати такі обмеження, забезпечуючи баланс між забезпеченням

громадської безпеки та захистом прав та свобод громадян. Також потрібно розглядати можливість визначення відповідальності за порушення комендантської години у відповідності з чинним законодавством та міжнародними стандартами прав людини.

Комендантська година встановлює чіткі обмеження для громадян щодо перебування на вулицях та в інших громадських місцях на встановлений час, який визначається владними структурами. Це сприяє контролю руху людей і допомагає уникнути ситуацій, коли велика кількість осіб знаходиться на вулицях, що може створювати потенційні загрози для громадського порядку та безпеки [97]. Слід зазначити, що для кожної області України характерні свої часи комендантської години. Наприклад. У Київській та м.Києві, Житомирській, Вінницькій інших з 00 год до 05 год ранку, тоді як у Донецькій, Луганській та Херсонських областях з 21 год. до 05 год. ранку. З урахуванням оперативної обстановки комендантські години можуть змінюватися.

Також комендантська година має важливе значення у профілактиці правопорушень. Обмеження, пов'язані з комендантською годиною, можуть допомогти запобігти злочинам та порушенням громадського порядку, оскільки особи, які схильні до правопорушень, розуміють, що їх дії будуть виявлені та призведуть до настання відповідальності, проте варто зазначити, що в Україні досі не існує чітко визначеної відповідальності за порушення комендантської години. Профілактика правопорушень в сучасному суспільстві вимагає комплексного підходу та використання різноманітних інструментів і заходів. Важливо зазначити, що в Україні досі не запровадили відповідальність за порушення комендантської години [22; 23].

Крім того, комендантська година впливає і на рух транспорту. Вона допомагає регулювати рух транспортних засобів, уникнути транспортного хаосу та забезпечити ефективне використання транспортних маршрутів для військових, екстрених служб та інших дозволених потреб. Застосування комендантської години автоматично обмежує доступ до загально – доступних

методів використання транспортних засобів по дорогам загального користування, обмеження діють не лише на приватний транспорт, але й на комерційний який може перевозити велику кількість людей [46].

Відповідно до чинного законодавства України, зокрема Закону «Про Національну поліцію» та Постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456, поліцейські мають право здійснювати поверхневу перевірку речей, транспортних засобів, багажу та вантажів під час забезпечення правового режиму воєнного стану. Така перевірка включає візуальний огляд особи, проведення рукою або спеціальним приладом по поверхні одягу, а також огляд речей, багажу, вантажів та транспортного засобу, якщо є достатні підстави вважати, що особа має при собі заборонені або обмежені в обігу речі, які становлять загрозу життю чи здоров'ю. Уповноважені особи можуть проводити поверхневу перевірку речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, якщо є підстави вважати, що в транспортному засобі перебуває правопорушник або особа, свобода якої обмежується незаконно, або якщо є підстави вважати, що в транспортному засобі знаходяться речі, обіг яких заборонено чи обмежено, або які становлять загрозу життю чи здоров'ю. Також перевірка може бути проведена, якщо є підстави вважати, що речі, багаж, вантажі або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення або перебувають у місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення. Поліцейський має право вимагати відкриття багажника або дверей салону транспортного засобу, а особа повинна самостійно показати вміст особистих речей чи транспортного засобу уповноваженій особі [117].

З іншого боку, надання спеціальних дозволів на проведення заходів у певних місцях або часах може допомогти у контролі за подіями та уникненні конфліктів. Крім того, важливим методом забезпечення безпеки є використання громадського транспорту для захисту населення від небезпеки. Метрополітени в крупних містах використовуються як приміщення для евакуації та захисту населення від можливих ворожих атак або надзвичайних

ситуацій. Такі об'єкти були перетворені на укриття в разі потреби, або використовуватися для організації масових заходів у разі екстрених ситуацій. Крім того, органи виконавчої влади активно співпрацюють з іншими силовими структурами, такими як поліція, військові та спеціальні служби, для координації заходів забезпечення безпеки та громадського порядку. Це включає спільні патрулювання, оперативні дії у разі кризових ситуацій та реагування на загрози для національної безпеки. У цілому, забезпечення громадського порядку та безпеки на території України залучає комплексний підхід та використання різноманітних методів та заходів з боку органів виконавчої влади та інших силових структур [31;142].

Під час воєнного стану в Україні належна координація між працівниками різних правоохоронних органів є однією з ключових проблем забезпечення громадського порядку. Зважаючи на зазначені обставини, Національна поліція, спільно з підрозділами Збройних Сил України, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Державної спеціальної служби транспорту та Службою безпеки України, здійснюють оперативну діяльність, спрямовану на протидію диверсійно-розвідувальним підрозділам агресора, а також незаконним воєнізованим і збройним формуванням, що не мають правової легітимності згідно з чинним законодавством України [123]. Крім того, правоохоронні органи виконують низку інших важливих завдань, зокрема здійснення стабілізаційних заходів, участь у розмінуванні територій та будівель, надання громадянам допомоги під час і після обстрілів, включаючи медичну та психологічну підтримку, а також виявлення і розслідування військових злочинів та осіб, що співпрацюють з агресором, тобто здійснення діяльності, яка раніше не входила до традиційних функцій поліції. Особливо важливо зазначити, що в умовах воєнного стану забезпечення публічної безпеки набуває специфічних рис, що зумовлені необхідністю оперативного та жорсткого реагування на правопорушення, зокрема на деокупованих територіях.

У сучасних умовах поліцейські мають сприяти Державній прикордонній службі України у виявленні каналів незаконного перетинання державного кордону, переміщення зброї, боєприпасів, вибухових речовин та їх ліквідації, проте координація та підготовка кадрів на практиці часто реалізується на недостатньому рівні через недостатній рівень знань поліцейських стосовно зброї, боєприпасів та вибухових речовин. Зокрема, масове розповсюдження та поширення цих небезпечних предметів розпочалось з початком російської агресії проти України. Це створює нові виклики для правоохоронних органів, які раніше не стикались з такими масштабами нелегального обігу зброї та вибухових речовин. Для ефективного сприяння прикордонникам поліцейські мають володіти спеціалізованими знаннями та навичками у сфері виявлення і знешкодження зброї та вибухових речовин. Важливо, щоб їх навчання включало практичні заняття, які дозволять їм швидко ідентифікувати небезпечні предмети та ефективно діяти у надзвичайних ситуаціях.

Таким чином, забезпечення належної координації та підготовки правоохоронних органів є критичним аспектом для підтримання громадського порядку під час воєнного стану. Лише через всебічне навчання та тісну співпрацю між поліцейськими та прикордонниками можна ефективно протидіяти незаконному обігу зброї та вибухових речовин, що сприятиме збереженню безпеки та стабільності в Україні.

У період воєнного стану діяльність працівників поліції відбувається в умовах постійної небезпеки, що передбачає використання спеціального обладнання та засобів захисту, таких як бронежилети, шоломи, а також інших необхідних засобів. Ці нові виклики потребують від поліцейських високого рівня психологічної стійкості, вміння оперативно реагувати на змінені обставини, а також здатності до самоконтролю і самогрупування. У таких умовах правоохоронець повинен не тільки володіти технічними навичками і бути фізично підготовленим, а й мати досвід у використанні вогнепальної зброї, керуванні транспортом, а також вміння грамотно та

ефективно застосовувати тактичні методи дій, забезпечуючи публічну безпеку та порядок.

Постійне вдосконалення психологічного рівня поліцейських є критично важливим для успішного вирішення проблемних ситуацій під час забезпечення публічної безпеки, особливо в умовах воєнного стану. Психологічний аспект включає в себе не лише знання та навички, а й емоційну стійкість, спроможність до швидкого прийняття рішень в стресових ситуаціях, адаптивність до непередбачуваних обставин. Це дозволяє поліцейським ефективно взаємодіяти з громадою, забезпечуючи безпеку та порядок, зменшуючи ризики конфліктів та негативних наслідків для громадськості. Психологічний аспект в професійній підготовці поліцейських також охоплює розвиток емпатії та міжособистісних вмінь. В умовах воєнного стану поліцейські часто знаходяться в ситуаціях, коли потрібно швидко реагувати на емоційно заряджені події, зберігати спокій та контролювати свої власні емоції. Навички активного слухання та здатність до побудови довірливих відносин з громадянами стають ключовими для успішного вирішення конфліктів і забезпечення безпеки населення. Крім того, психологічна підготовка включає в себе тренування рішучості і самоконтролю, що дозволяє поліцейським ефективно впроваджувати стратегії взаємодії зі складними ситуаціями. Це важливо не лише для особистого благополуччя поліцейських, а й для збереження довіри громадськості до правоохоронних органів в умовах кризових ситуацій. Таким чином, постійне вдосконалення психологічного рівня поліцейських є необхідним компонентом для забезпечення ефективного функціонування правоохоронних органів, особливо в умовах воєнного стану, забезпечуючи безпеку та порядок у суспільстві [139; 148, с.242-245].

У контексті діяльності органів поліції в умовах воєнного стану виникає низка проблемних аспектів, які потребують детального аналізу та вирішення. Однією з ключових проблем є недостатня кількість особового складу поліцейських підрозділів, особливо в районах, де ведуться активні бойові дії.

Це зумовлює необхідність залучення працівників поліції з інших регіонів, які, незважаючи на наявність відповідних навичок та досвіду, стикаються з певними труднощами через недостатнє знання місцевої специфіки. Відсутність детальної орієнтації на території може призводити до ускладнення оперативного реагування на загрози, що, у свою чергу, створює додаткові ризики як для самих правоохоронців, так і для цивільного населення. На практиці для вирішення цієї проблеми часто формуються зведені загони поліцейських, до складу яких входять представники різних областей України. Такі підрозділи залучаються до забезпечення громадського порядку та безпеки в прифронтових зонах, зокрема на територіях Херсонської, Миколаївської, Запорізької, Сумської, Харківської, Луганської та Донецької областей. Однак, незважаючи на спільні зусилля, ефективність такої роботи може обмежуватися через відсутність постійного контролю над ситуацією та труднощі у швидкій адаптації до місцевих умов. Відповідно до чинного законодавства, наступним важливим питанням є забезпечення належної координації між працівниками. На сьогоднішній день, поліцейські зобов'язані сприяти Державній прикордонній службі України у виявленні каналів незаконного перетину державного кордону, переміщення зброї, боєприпасів та вибухових речовин, а також їх ліквідації. Проблема полягає в тому, що на практиці поліцейські не завжди мають достатні знання щодо зброї, боєприпасів та вибухових речовин, оскільки їх масове розповсюдження почалося саме з російською агресією.

Визначаючи основну ціль забезпечення публічної безпеки і порядку, поліцейські вживають різноманітних заходів, переважна частина з яких має передбачуваний попереджувальний характер, а у разі негативної реакції від правопорушників передбачена можливість застосування фізичного примусу. До поліцейських заходів примусу віднесено фізичний вплив (сила); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї. Однак, у випадку негативної реакції від правопорушників, передбачена можливість застосування фізичного примусу. Фізичний примус може включати в себе

різні заходи, такі як фізичний вплив або сила, застосування спеціальних засобів, або навіть використання вогнепальної зброї в виняткових випадках. Слід зазначити, що застосування фізичного примусу не має абсолютного характеру, однак повноваження поліцейського закінчиться там де починається право особи, визначене, але не обмежене Конституцією та законами.

Проте важливо зазначити, що застосування фізичного примусу має бути обґрунтованим і пропорційним обстановці, а також має здійснюватися в рамках законодавства та міжнародних стандартів прав людини. Необхідно підкреслити, що застосування фізичного примусу не може мати абсолютний характер. Повноваження поліцейських обмежені правами особи, які визначені Конституцією та законами. Це означає, що поліцейський може вживати заходів примусу лише в межах, встановлених законодавством, і повинен дотримуватися принципів законності, пропорційності та необхідності. Такий підхід гарантує захист прав та свобод кожного громадянина і сприяє забезпеченню правопорядку і безпеки в суспільстві. Поліцейські, для забезпечення публічної безпеки і порядку, мають доступ до спеціальних засобів, які чітко передбачені діючим законодавством. Ці засоби використовуються у першу чергу для запобігання можливим порушенням та конфліктам, тобто їх основна функція - превентивність.

Серед превентивних заходів, які можуть бути застосовані поліцейськими, важливе місце займають такі дії: зупинення транспортного засобу з метою перевірки документів та встановлення порядку; перевірка документів особи для визначення її статусу та правового положення; поверхнева перевірка і огляд для виявлення підозрілих предметів або матеріалів. вимога залишити місце і обмеження доступу до певної території для попередження можливих негативних подій; опитування особи з метою збору інформації щодо подій чи можливих загроз безпеці; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння речі для запобігання порушенням; перевірка дотримання вимог дозвільної системи

для контролю над використанням ресурсів; використання технічних приладів і засобів для зйомки фото- та відеоматеріалів для фіксації подій та порушень; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно певних категорій осіб. Такі заходи дозволяють поліцейським реагувати на потенційні загрози безпеці та порядку, забезпечуючи безпеку громадян та збереження громадського порядку в суспільстві.

Від працівників поліції очікується високий рівень професіоналізму та дотримання встановлених правил і норм під час застосування превентивних та інших засобів впливу, заборонено застосовувати форми і методи, які можуть призвести до різного роду тілесних ушкоджень особам.

З урахуванням вищевикладеного приходимо до наступних висновків:

1. Під час воєнного стану статтею 23 Закону України «Про Національну поліцію» значно розширено їх повноваження, що не характерні для виконання у мирний час;

2. Під час оголошення (продовження) мобілізації та/або з отриманням розпорядження про проведення заходів мобілізації відповідного голови (начальника) обласної, Київської та Севастопольської міської, районної держадміністрації (військової адміністрації) на Національну поліцію покладаються наступні зобов'язання: забезпечують участь поліцейських у здійсненні заходів щодо оповіщення резервістів та військовозобов'язаних разом з представниками територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки або у складі груп оповіщення; організують за зверненням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ або розвідувальних органів України, адміністративне затримання та доставлення цих осіб до органів (підрозділів) поліції;

3. У період воєнного стану забезпечення публічної безпеки та порядку має певні особливості, які обумовлюються необхідністю більш швидко та жорстко припиняти правопорушення, особливо на деокупованих територіях;

4. В умовах воєнного стану робота поліцейського здійснюється в постійних екстремальних умовах, із застосуванням відповідного обладнання та засобів захисту (особисті захисні каски або шоломи, бронежилети);

5. Постійне вдосконалення психологічного рівня поліцейських є критично важливим для успішного вирішення проблемних ситуацій під час забезпечення публічної безпеки, особливо в умовах воєнного стану;

6. Відсутність достатньої кількості працівників поліції, особливо в районах, де відбуваються активні бойові дії.

Отже, забезпечення громадської безпеки під час воєнного стану у випадку виникнення імовірних протиправних масових заходів (протестів) потребує системного підходу, який включає злагоджену роботу різних державних органів та координацію їх дій. В умовах воєнного стану масові заходи заборонені та не можуть бути погоджені місцевими органами виконавчої влади, проте можливі протиправні заходи протесту, спровоковані російськими провокаторами. Для ефективного реагування на такі ситуації повноваження Національної поліції України значно розширені, включаючи право на оповіщення резервістів та військовозобов'язаних, їх адміністративне затримання та доставлення до відповідних органів. Поліція також має право здійснювати заходи щодо дотримання комендантської години та обмеження свободи пересування в районах, наближених до лінії бойового зіткнення та прикордонної смуги. Важливою є взаємодія Національної поліції України з іншими правоохоронними органами, такими як Служба безпеки України, Національна гвардія та Державна прикордонна служба, що включає спільні патрулювання та оперативні дії у кризових ситуаціях. Поліцейські працюють в екстремальних умовах, що вимагає високого рівня психологічної підготовки, емоційної стійкості, здатності до швидкого прийняття рішень та адаптивності до непередбачуваних обставин. Для забезпечення громадської безпеки використовується комплексний підхід, що включає розширення повноважень поліції, обмеження деяких конституційних прав, встановлення комендантської години, координацію правоохоронних органів, підвищення

психологічної підготовки поліцейських та використання спеціальних засобів. Для ефективного реагування на протиправні масові заходи проводяться відповідні навчання та психологічна підготовка поліцейських і військовослужбовців Національної гвардії України.

В умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію України зросла необхідність у забезпеченні громадського порядку та особистої безпеки громадян. Величезна міграція, кризовий стан, у якому перебувають нині більшість громад, втрата багатьма громадянами засобів існування призводять до ускладнення криміногенної ситуації та загрози вчинення громадянами протиправних діянь. В таких умовах перед Національною поліцією та громадськістю постає актуальне завдання пошуку та застосування механізмів партнерства, які дозволяють забезпечити безпекову складову в державі. Однак, на сьогодні у сфері адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів залишається законодавчо неврегульованими питання щодо чітко роз'яснення повноважень і обов'язків правоохоронних органів та інших відповідальних структур, їх взаємодії між собою тощо. Умовами успішної взаємодії є чітке законодавче врегулювання питань комунікації, спільних заходів та діяльності з метою реалізації передбачених законом прав та свобод громадян. Оскільки їх відсутність, як показує практика, призводить до неоднозначного тлумачення повноважень і обов'язків Національної поліції України та інших відповідальних структур, внаслідок чого втрачається довіра з боку населення, що призводить до неоднозначних ситуацій, що загрожують громадському порядку та безпеці. Відсутність на сьогодні чіткого законодавчого регулювання та механізмів урегулювання дозволяє певним особам, особливо які займаються політичною діяльністю, застосовувати та створювати для власних цілей різного роду провокації щодо порушення громадського (публічного) порядку, корупційним проявам тощо. Розроблення нових підходів та механізмів щодо урегулювання охорони громадського порядку, їх законодавче закріплення є вкрай важливим для діяльності правоохоронних

органів та значно вплине на підвищення рівня довіри до них з боку населення.

У першу чергу, на нашу думку, слід звернути увагу на взаємодію у сфері охорони громадського порядку Національної поліції України та громадських формувань, яка перебуває на неналежному стані. Для покращання цього стану необхідно запровадити комплекс спільних заходів організаційного, превентивного, фінансового, просвітницького характеру тощо.

Так, по перше, при розробці регіональних програм в областях «Безпечна область», передбачити широку взаємодію у сфері громадської безпеки між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Національною поліцією та Мережею громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону та розрахувати і закласти мінімально необхідне фінансування діяльності таких формувань у патрулюванні разом із поліцією.

По-друге, запровадити та ввести у дію в громадах інформаційну платформу, як це діє в Європейському Союзі, «Мій поліцейський», на якій громадяни зможуть висловлювати свою думку щодо роботи поліцейських та надавати свої пропозиції щодо її покращення, що дозволить визначити оптимальну для громад модель взаємодії органів поліції, громадських формувань, муніципальних та інших структур з охорони громадського порядку.

По-третє, з метою вирішення місцевих проблем та викликів воєнного часу, для закріплення партнерства між Головними управліннями Національної поліції України по областях, районними підрозділами слід укладати меморандуми про співпрацю де, розробити та запровадити чіткі права та обов'язки громадських формувань, а також форму для громадських формувань у сфері забезпечення громадського порядку та безпеки, що значно підвищить їх статусність та покращить діяльність у громадах.

По п'яте, в кожній області створити при Головному управлінні Національної поліції області Раду ветеранів та Молодіжну раду, що дозволить сприяти їх діяльності у тісній співпраці у сфері забезпечення громадського порядку та безпеки.

По-шосте - до Положення про Національну поліцію внести доповнення щодо участі поліцейських у забезпеченні правової та спеціальної підготовки громадян, які виявили бажання стати членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону.

На законодавчому рівні привести у відповідність чинне законодавство.
Так:

1. Привести у відповідність до діючого законодавства та внести зміни до Глави 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» Закону України Кодексу України про адміністративні правопорушення виклавши назву підрозділу у такій редакції «Адміністративні правопорушення, що посягають на публічний порядок і публічну безпеку».

2. Залишається неврегульованим на законодавчому рівні і питання притягнення до відповідальності футбольних вболівальників за порушення громадського порядку після чи під час проведення футбольних матчів. Так, на нашу думку, доцільно було до статті 173 «Дрібне хуліганство» додати частину другу, яку викласти у наступній редакції:

«Дрібне хуліганство, вчинене вболівальником, тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, у ході проведення спортивного змагання або (та) під час слідування до місця проведення спортивного змагання,

- тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

Відповідно до статті 24 «Види адміністративних стягнень» Кодексу України про адміністративні правопорушення: «за вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення:» доповнити підрозділ 2-1 «позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

Окрім того, з метою підвищення ефективності участі громадських формувань з охорони громадського порядку у забезпеченні правопорядку та посилення їх ролі, до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» необхідно внести доповнення про те, що контроль за діяльністю громадських формувань покласти на спеціально створену комісію з питань спільної діяльності Національної поліції України і громадськості, до складу якої мають входити працівники Національної поліції України, Державної прикордонної служби, представники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадських формувань.

Висновки до розділу 3

1. Актуалізовано, що засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів в ЄС розглядаються через реалізацію фундаментального права громадян на свободу зібрань. Хартія основних прав ЄС гарантує кожній людині право на свободу мирних зібрань та асоціацій на всіх рівнях. Європейська конвенція з прав людини (ЄКПЛ) також передбачає це право, зазначаючи, що обмеження можуть бути лише у випадках, передбачених законом, необхідних у демократичному суспільстві для захисту національної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моралі, або прав і свобод інших осіб. Ці обмеження повинні бути пропорційними та обґрунтованими. Хартія має таке ж значення, як і ЄКПЛ, але її сфера дії ширша. Будь-які обмеження прав на зібрання та асоціації не можуть перевищувати тих, що вважаються законними відповідно до ЄКПЛ, що

забезпечує високу правову стандартизацію в ЄС. Таким чином, Хартія і ЄКПЛ є взаємопов'язаними в забезпеченні права на свободу мирних зібрань.

2. Доведено, що в умовах воєнного стану масові заходи заборонені та не можуть бути погоджені місцевими органами виконавчої влади. Проте, як показує світої досвід та негативний досвід в деяких регіонах України, коли виникають протиправні заходи протесту спровоковані російськими провокаторами, вони можливі. Відповідно до їх імовірного забезпечення (припинення) Національна поліція України у взаємодії з іншими правоохоронними органами має бути готова до різного роду ситуацій. Узагальнено, що для цього Верховна Рада України через зміни у профільний Закон значно розширила повноваження Національної поліції України, зокрема це право поліції за зверненням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки здійснювати оповіщення резервістів та військовозобов'язаних; їх адміністративне затримання та доставлення до органів (підрозділів). Компетенція здійснювати заходи щодо дотримання особами комендантської години, обмежень свободи пересування в райони наближені до лінії бойового зітнення та прикордонну смугу.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, за результатами якого запропоновано нове розв'язання порушеного наукового завдання. Одержані результати дають підстави для таких висновків і пропозицій:

1. На підставі вивчення філософсько-правових та історичних аспектів становлення і розвитку підрозділів у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів виявлено що з погляду філософії права громадський порядок є ключовим елементом функціонування держави і суспільства та права. Він забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів.

Доведено, що громадський порядок ґрунтується не лише на законодавстві, а й на моральних нормах і правових інститутах, які утверджують основоположні права та свободи людини і громадянина.

2. За результатами проведеного дослідження принципів охорони громадської безпеки під час проведення масових заходів проведено системний аналіз наукових точок зору вітчизняних і зарубіжних вчених на їх філософську та адміністративно-правову природу.

Доведено, що ключову роль у сфері адміністративно-правового забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів відіграє основоположний принцип - законності. Який в європейському категорійному розумінні має назву – «зв'язаності суб'єктів владних повноважень законом». Встановлено, що по-перше, його найвищою цінністю визнається людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації та інші права, а публічні суб'єкти під час здійснення масових заходів зобов'язані створити надійні умови для їх гарантій; по-друге, адміністративні та правоохоронні органи, які безпосередньо на місці здійснюють заходи з

охорони громадського порядку, зобов'язані здійснювати охоронні заходи, а у випадку виникнення небезпеки на масовому зібранні зобов'язані захистити учасників та інших осіб, які опинилися у секторі проведення заходу; по-третє, всі суб'єкти владних повноважень, які беруть участь в охороні громадського порядку на масовому заході, можуть діяти виключно у порядку і спосіб, прямо встановлений Конституцією та законами України, а всі інші засоби адміністративної діяльності є забороненими.

Запропонована п'ятичленна структура спеціальних принципів діяльності адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку на масових заходах, як системи засад завчасного попередження, ефективного супроводу, рішучого реагування на порушення та надійного документування й аналізу прорахунків шляхом розрахунку і планування сил і засобів забезпечення масових заходів, підготовки та координації підрозділів і посадових осіб щодо здійснення толерантного діалогу та вчасного застосування превентивних заходів, виваженого застосування засобів примусу, технічного, юридичного супроводу й організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних і правоохоронних органів, що беруть участь в забезпеченні громадського порядку при масових заходах.

3. результатами вивчення поняття і змісту адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів встановлено, що ключовим елементом правового регулювання у досліджуваному напрямку являється саме законність адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час організації та проведення масових заходів. При цьому самі масові заходи мають різну юридичну природу, що визначається їх сутністю, метою та класифікаційними ознаками, які впливають на вибір механізмів їх адміністративно-правового забезпечення. У зв'язку з чим у вузькому розумінні адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів являють собою упорядкований комплекс адміністративно-правових

заходів, які у своїй переважній більшості мають попереджувальний характер, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами України з метою захисту прав і основоположних свобод людини і громадянина та нормального функціонування держави і суспільства.

Запропоновано авторську дефініцію «адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» - це упорядкована система адміністративно-правових заходів, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами України з метою протидії та запобігання порушення громадського порядку під час проведення масових заходів, а також припинення протиправної поведінки та затримання осіб, які сприяють негативному розвитку конфлікту в місцях масового скупчення людей, необхідних для нормального функціонування держави і суспільства.

4. При вивченні суб'єктів охорони громадського порядку під час проведення масових заходів з'ясовано, що адміністративно-правовий статус адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку, пов'язаного з проведенням масових заходів – це система суб'єктів публічної адміністрації з різною юридичною природою, об'єднаних однією місією гарантування прав і свобод громадян та публічного порядку в місцях організованого скупчення людей, яка визначається на основі норм адміністративного права, правових звичаїв Українського народу, судової практики, у формі завдань, адміністративних прав та обов'язків

Встановлено, що органи Національної поліції України, при забезпеченні громадського порядку можуть здійснювати як адміністративно-сервісну, так і правоохоронну функції, а військовослужбовці Національної гвардії України виключно правоохоронну функцію.

Доведено, що місцеві органи виконавчої влади відіграють наділені монопольним адміністративним правом щодо погодження або не погодження проведення масового заходу, у зв'язку з чим відіграють ключову роль у

легалізації місця (території), часу та кількості учасників масового заходу, деталізують обов'язки їх організаторів і учасників тощо.

5. При вивченні інструментів публічного адміністрування (форм і методів) охорони громадського порядку під час проведення масових заходів встановлено, що при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів адміністративними та правоохоронними органами доцільно використовувати систему інструментів публічного адміністрування: планування, як ретельний попередній аналіз ситуації, визначення розташування сил, розробка сценаріїв дій і співпраця з організаторами заходів; взаємодія, як тісна співпраця з організаторами, іншими службами та громадськістю, забезпечення прозорості дій і обміну інформацією; діалог, у формі активного спілкування з організаторами і учасниками заходів на всіх етапах, попередження конфліктів, роз'яснення правових наслідків і підведення підсумків після заходів; технічні засоби, щодо використання відеоспостереження та інших технологій для оперативного виявлення і фіксації правопорушень, а також застосування інформаційних матеріалів для попередження конфліктів; превентивні заходи м'якої дії, як у формі розміщення попереджувальних афіш, інформування населення про заплановані заходи і можливі обмеження, залучення громадськості до превентивних дій.

Доведено, що фізичний вплив і спеціальні засоби можуть бути використані працівниками поліції, виключно у крайніх випадках, що загрожують життю і здоров'ю громадян, коли допускається застосування фізичної сили, водометів та інших спеціальних засобів, проте застосування вогнепальної зброї є неприпустимим при проведеному масових заходів.

6. Проведений аналіз взаємодії органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами та підрозділами щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів засвідчив, що взаємодія Національної поліції України з іншими адміністративними і правоохоронними органами є ключовим елементом забезпечення

громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів, що дозволяє ефективно координувати дії, оперативно реагувати на можливі загрози та обмінюватися інформацією в процесі проведення масових заходів.

З'ясовано, що громадські формування відіграють важливу роль у наданні допомоги органам Національної поліції України не лише в інформуванні про правопорушення, а й сприянні у їх розкритті. У зв'язку з чим в процесі охорони громадського порядку під час проведення масових заходів основний акцент варто робити саме на законності, прозорості та взаємодії органів Національної поліції України з громадськістю.

7. При вивченні міжнародного досвіду охорони громадського порядку під час проведення масових заходів виявлено та узагальнено, що забезпечення права свободи мирних зібрань у ЄС регулюється низкою нормативно-правових актів, основними з яких є Хартія основних прав Європейського Союзу та Європейська конвенція з прав людини. Ці Європейські засадничі нормативно-правові акти гарантують право на свободу мирних зібрань та асоціацій, обмеження яких можуть бути введені лише за умов, передбачених законом і необхідних у демократичному суспільстві.

У різних країнах ЄС існують певні особливості (підходи) до забезпечення порядку під час масових заходів: від діалогу поліції зі спільнотою в Скандинавії до активного залучення громадян в Німеччині, широкого використання муніципальної поліції в Польщі та Фінляндії, а також соціальних програм і партнерств в Чехії та Хорватії. Ці підходи сприяють ефективному забезпеченню громадського порядку та безпеки під час мирних зібрань. При цьому ключовим є те, що за законодавством ЄС в процесі охорони громадського порядку під час проведення масових заходів основні обмеження прав мають бути не лише пропорційними, а й обґрунтованими.

8. Вивчення особливостей забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні засвідчило, що в умовах воєнного стану

масові заходи заборонені та не можуть бути погоджені місцевими органами виконавчої влади, проте не є виключенням різноманітні протиправні заходи протестів, спровоковані колаборантами.

Доведено, що забезпечення громадської безпеки під час воєнного стану в Україні у випадку виникнення імовірних протиправних масових заходів (протестів) потребує системного підходу, який включає злагоджену роботу різних державних органів та координацію їх дій. Для ефективного реагування на такі ситуації повноваження Національної поліції України значно розширені, включаючи право на оповіщення резервістів та військовозобов'язаних, їх адміністративне затримання та доставлення до відповідних органів. Поліція також має право здійснювати заходи щодо дотримання комендантської години та обмеження свободи пересування в районах, наближених до лінії бойового зіткнення та прикордонної смуги. Важливою є взаємодія Національної поліції України з іншими правоохоронними органами, такими як Служба безпеки України, Національна гвардія України та Державна прикордонна служба України, що включає спільні патрулювання та оперативні дії у кризових ситуаціях.

Доведено, що в процесі забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні важливим є використання комплексного підходу, що включає розширення повноважень органів Національної поліції України, обмеження деяких конституційних прав громадян, встановлення комендантської години, координацію правоохоронних органів, підвищення психологічної підготовки поліцейських та використання спеціальних засобів тощо.

З метою удосконалення законодавства у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, запропоновано внести наступні змін та доповнення:

Змінити назву Глави 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» Кодексу України

про адміністративні правопорушення на Глава 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на публічний порядок і публічну безпеку».

Доповнити ст. 173 «Дрібне хуліганство» Кодексу України про адміністративні правопорушення частиною другою, виклавши її в наступній редакції:

«Дрібне хуліганство, вчинене вболівальником, тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, у ході проведення спортивного змагання або (та) під час слідування до місця проведення спортивного змагання,

- тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

Доповнити ст. 24 «Види адміністративних стягнень» Кодексу України про адміністративні правопорушення підрозділом 2-1 «позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

З метою підвищення ефективності участі громадських формувань з охорони громадського порядку у забезпеченні правопорядку та посилення їх ролі, до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» внести доповнення про те, що контроль за діяльністю громадських формувань покласти на спеціально створену комісію з питань спільної діяльності Національної поліції України і громадськості, до складу якої мають входити працівники Національної поліції України, Державної прикордонної служби, представники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадських формувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). Київ. 2004. 584 с.
2. Авер'янов В. Б. Принцип верховенства права у сфері виконавчої влади: питання теорії та практика реалізації. Право України. 2010. № 3. С. 72-79.
3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
4. Адміністративне право України. Повний курс підручник/В.Галуцько, П.Діхтієвський та ін.; за заг. ред. В.Галуцька, О.Проваторової. вид. четверте. Херсон. ОЛДІ-ПЛЮС. 2021. 656 с.
5. Академічний український словник у 11 томах. Т.1. Київ. *Аконіт*. 620 с.
6. Алфьоров С.М., Ващенко С.В., Долгополова М.М., Купін А.П. Адміністративне право. Загальна частина: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
7. Андрощук І. В. Взаємодія як педагогічна категорія. Педагогічний дискурс. 2013. Вип. 14. С. 15-19. URL. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=peddysk_2013_14_5.
8. Баранчик П. О. Принципи адміністративного права. Автореф. дис. на здобут. канд. юр. наук. 12.00.07. Запоріжжя. 2012. 24 с.
9. Батраченко О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку. Дис. на здобут. доктора юр. наук. 12.00.07. Суми. 2017. 218 с.

10. Безпека для громадян. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/reformi/bezpeka-ta-oborona/bezpeka-dlya-gromadyan>.

11. Бойко О. В. Концептуальна парадигма публічного управління та адміністрування: теоретико-методологічні засади. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 70. С. 151-163.

12. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ. «ВТФ Перун». 2003. 1440 с.

12. Буханевич А.І. Забезпечення принципів відкритості та прозорості при налагодженні діалогу між владою та громадкістю. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 3, 2010. С.1-4. URL: file:///C:/Users/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%B0/Downloads/Duur_2010_3_14.pdf.

13. В опозиції попереджають про можливі провокації проти мітингувальників у суботу. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2013/12/20/7007933>.

14. Введення воєнного стану: які наслідки та обмеження. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/209360_vvedennya-vonnogo-stanu-yak-nasltdki-ta-obmez-hennya].

15. Велика українська енциклопедія. Взаємодія. URL: [https://vue.gov.ua/%D0%92%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F_\(%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B0](https://vue.gov.ua/%D0%92%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F_(%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B0)

16. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.

17. Верховенство права. Офіційний сайт Конституційного суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/34-verhovenstvo-prava>.

18. Взаємодія поліції та населення на засадах партнерства у сільській місцевості. Посібник. друге видання. 2021. 52с.

19. Взаємодія поліції і громади. Community Policing. Буклет. МФ «Відродження». 8 с.

20. Вікіпедія поняття слова «метод». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4>.

21. Воєнний стан в Україні: які права та обов'язки мають громадяни. *Асоціація правників України*. 2022. URL: <https://uba.ua/ukr/news/voyennyj-stan-v-ukrayini-yaki-prava-ta-obovyazky-mayut-gromadyany>.

22. Воєнний стан та комендантська година, що варто знати. *Безоплатна правнича допомога*. 2022. URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/vijskovyj-stan-ta-komendantska-godyna-shho-var-to-znaty/>.

23. В Україні можуть запровадити відповідальність за порушення комендантської години в умовах дії воєнного стану. ЮРЛІГА. 2022. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/212600_v-ukran-mozhut-zaprovaditi-vidpov-dalnst-za-porushennya-komendantsko-godini-v-umovakh-d-vonnogo-stanu.

24. Впровадження «COMMUNITY POLICING» в умовах війни та воєнного стану. Дослідження Громадської приймальні Української гельсінської спілки з прав людини у місті Одеса. 2023. м.Київ. 39 с.

25. Вступ до політології: Екскурс в історію правничо-політичної думки./ За заг.р ед.В. Скиби.Київ : Основи, 1998. 718 с.

26. Галуцько В. В., Курило В. І., Короед С. О., та ін. Адміністративне право України. т.1. Навчальний посібник. Херсон. *Грінь Д.С.* 2015. 72 с.

27. Галуцько В. В., Олефір В. І., Пихтін М. П та ін. Адміністративне право України. навчальний посібник у 2-х томах. Херсон. *ХМТ*. 2011. 178 с.

28. Галуцько В.М. Адміністративна відповідальність іноземців та осіб без громадянства при проведенні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу. *Форум права*. 2009. №3. С. 152-155. URL. <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/2822/1.pdf;jsessionid=2C6908663E52C8776E81EE7308AAB57D?sequence=1>.

29. Галуцько В.М. Адміністративно-правове забезпечення слідчої діяльності в Україні. Дис. на здобут. докт. юр. наук. 12.00.07. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2017. 472 с.

30. Гаплевська Ольга. Актуальність поглядів Григорія Сковороди про людину та суспільство для сучасності. Науково-практичний семінар «Філософія в аксіосфері глобалізуючого соціуму». С.85-86. URL: <https://dspace.library.khai.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3357/Haplevska.pdf?sequence=1&>.

31. Гінжун І. Київське метро як бомбосховище: всі станції знаходяться в бойовій готовності. Сьогодні. 2014. URL: <https://www.segodnya.ua/ua/spectopics/metro/kievskoe-metro-kak-bomboubezhishche-vse-stancii-nahodyatsya-v-boevoy-gotovnosti-551464.html>].

32. Гончаренко О.М. Система конституційно-правових гарантій права користуватися об'єктами публічної власності. *Право України*. 2006. 17 с.

33. Демиденко Г.Г. Історія вчень про право і державу: Навчальний посібник. 2004. Харків: Консум. 432 с.

34. Довідка щодо вивчення та узагальнення практики застосування адміністративними судами законодавства під час розгляду та вирішення впродовж 2010 - 2011 років справ стосовно реалізації права на мирні зібрання (збори, мітинги, походи, демонстрації тощо). URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002760-12#Text>.

35. Долинний А.В. Адміністративно-правове забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів. Дис. на здобут. канд. юр. наук. 12.00.07. Київ. 2017. 198 с.

36. Донченко О.І. Система суспільно-політичних поглядів Г. Сковороди. *Юридичний науковий електронний журнал*. С.15-19. URL: http://lsej.org.ua/3_2021/4.pdf.

37. Доценко О.С. Організація управління міліцією громадської безпеки в сучасних умовах. Дис. на здобут. канд. юр. наук. 12.00.07. Київ. 2003. 206 с.

38. Дручек О. М. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. *Форум права*. Вип. 2. 2013. С. 123–128.

39. Електронний словник української мови. URL: [//ukrlit.org/slovnuk/%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0](http://ukrlit.org/slovnuk/%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0).

40. Енциклопедія державного управління. У 8 т. - Т. 8 : Публічне врядування / наук. ред. кол. : В. С. Загорський та ін. Львів : ЛПІДУ, НАДУ, 2011. 12 с.

41. Енциклопедія практичної філософії. Взаємодія. URL: <http://psychologis.com.ua/vzaimodeystvie.htm>.

42. Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів (ETS N 120). Страсбург, 19 серпня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_003#Text.

43. Європейський Союз надав Національній поліції України автомобілі, сучасне ІТ обладнання та костюм вибухотехніка. Головна сторінка ООН Україна. URL: <https://ukraine.un.org/uk/143836-%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%.....%D0%BD%D1%8F-%D1%82%D0%B0>.

44. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

45. Заросило В. Досвід підготовки і проведення масових заходів у зарубіжних країнах, адміністративного забезпечення порядку під час їх підготовки і проведення та можливість його застосування в Україні. 2016. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4946/vnulp_urn_201_683710.pdf.

46. Захарченко Ю. Комендантська година в Україні 2024: в яких регіонах діють обмеження. *Факти*. 2022. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20231231-v-ukrayini-pochaly-vvodyty-komendantsku-godynu-v-yakyh-mistah-diyut-obmezhennya>.

47. Ібрагімова К. О. Дефініція поняття соціальна взаємодія, її види та основні теорії. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2013. № 40-41. С. 289-293. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID

=&S21REF=10& S21CNR= 20&S21STN =1&S21 FMT=ASP _meta& C21COM
=S&2_S 21P03= FILA= &2_S21 STR= Pipo _2013_40-41_48.

48. Інститути, необхідні для членства в Європейському Союзі. /пер. с англ. В. В. Шульги. Київ.: Вид-во УАДУ, 2000. 44 с.

49. Інструкція про організацію службової діяльності органів поліції охорони під час виконання заходів з фізичної охорони об'єктів: Наказ МВС України від 07.07.2017 № 577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17#Text>.

50. Інструкція про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України: Наказ МВС України від 24.12.2019 № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0195-20#Text>.

51. Інтернет тлумачення «суб'єкт». URL: <https://goroh.pp.ua /%D0%A2%D0%BB%D1 %83%D0%BC%D0%B0 %D1%87% D0%B5%D0% BD% D0% BD%D1%8F /%D1%81%D1%83% D0%B1 %27% D1% 94%D0%BA%D1%82>.

52. Йосипів Ю. Р., Московчук М. О., Туз Н. Д. Охорона публічного порядку та безпеки поліцейськими під час проведення мирних зібрань громадян (Скандинавська модель). *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*. Харків. 2019. С. 41-48. URL: https://univd.edu.ua/ general/publishing/ konf/31_05_2019/ pdf/6.pdf.

53. Кавун С.М., Долинний А.В. Форми і методи забезпечення національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час масових заходів. *Право.ua* № 2, 2017. С. 98-104. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis64.exe?C21COM =2&I21DBN=UJRN& P21DBN=UJRN& IMA GE_FILE_ DOWNLOAD =1 &Image_file_name=PDF/pravo2017_2_18.pdf.

54. Кампо В.М. Конституції країн парламентської демократії. Львів. ун-т. Київ : Ін-т держ. управління і самоврядування при КМУ, 1994. 93 с.

55. Кейс заняття на тему «Форми та методи забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів». ЛДУВС. 25 с.

56. Керівні принципи щодо свободи мирних зібрань, 2-ге видання, Варшава: БДПЛ ОБСЄ/Венеціанська комісія, 2010 р. URL: <http://www.osce.org/odihr/73405>.

57. Кіщенко С. Реформа системи органів внутрішніх справ: аналіз державних рішень. Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). 2015. 41с. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/17_11_reforma_mv_s.pdf

58. Клименко Н.Г. Еволюція змісту концепту «безпека» з різних історичних епох та політичних систем. *Електронне видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. С.1-10. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/8_2019/22.pdf.

59. Кобко Є. В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки держави. Дис. на здобут. докт. юр. наук. 12.00.07. Харків. 2023. 400 с.

60. Коваленко Р. І. Філософський підхід до розуміння поняття «безпека». *Соціальне право*. № 2. 2021. С. 57-62.

61. Кожушко С. Взаємодія як філософське й психологічне поняття. *Освіта регіону*. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1221>.

62. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 42–46.

63. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

64. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

65. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

66. Кравчук І. В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС / І. В. Кравчук, М. В. Парапан. Київ.: Видав. Дім «Слово», 2005. 320 с.

67. КУ «Муніципальна варта». URL: <https://omr.gov.ua/ua/city/foundations/varta/>.

68. Мартишко А. Ю. Адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів. Автореф. на здобут. канд. юр. наук. 12.00.07. Академія управління Міністерства внутрішніх справ. Київ, 2010. 22 с.

69. Медведенко С.В. Адміністративно-правові основи взаємодії Національної поліції України з громадськістю в правоохоронній діяльності. Дис...на здобуття наук. ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, 2020. 23 с.

70. Мельник Р.С. Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика. Київ, 2015. 168 с.

71. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.С. Мельника. Київ.: Ваіте, 2014. 376 с.

72. Методика планування заходів з евакуації: наказ МВС України від 10.07.2017 № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-17#Text>.

73. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (МПГПП), (Нью-Йорк: Генеральна асамблея ООН, 1966 р.), Резолюція 2200А (XXI). URL: http://www.ohchr.org/en/professional_interest/pages/ccpr.aspx.

74. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

75. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.

76. Мороз Б. Особливості забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів (принципи, форми та методи)». Лекції для підвищення кваліфікації.

ЛьВДУВС. Львів. 2021. URL: [file:///C:/Users/ %D0%92%D0 %B5%D 1%80% D0%B0/ Downloads/6.%20-1.pdf](file:///C:/Users/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%B0/Downloads/6.%20-1.pdf).

77. Музичук О. Росіяни поширюють фейк, мовляв, Нацполіції видали наказ стріляти в мітингувальників *.TCH*. URL: <https://tsn.ua/ato/rosiyani-poshiryuyut-feyk-movlyav-nacpoliciyi-vidali-nakaz-strilyati-v-mitinguvalnikiv-2497120.html>.

78. Музичук О.М. Організаційно-правові основи участі громадян в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями. Автореферат на здобут. канд. юр. наук. за спеціальністю 12.00.07. Національний університет внутрішніх справ, Україна, Харків, 2003. 20 с.

79. Муніципальна варта ВМР м .Вінниця. URL: [https://www. Municipal police.vn.ua/zagalna-informatsiya/osnovni-vydy-diyalnosti-ta-poslugy/zabezpechennya -publichnogo-poryadku](https://www.Municipalpolice.vn.ua/zagalna-informatsiya/osnovni-vydy-diyalnosti-ta-poslugy/zabezpechennya-publichnogo-poryadku).

80. Муніципальна варта України. URL. [https://uk. wikipedia. org/wiki/ %D0 % 9C%D1% 83%D0%BD% D1%96% D1%86%D0%B8% D0%BF% D0% B0% D0%BB%D1%8C%D0%B D% D0% B_%D0%B2%D0%B0%D1%80% D1%82 %D0%B0%D0%A3%D0% BA%D1% 80% D0%B0% D1%97% D0%BD %D0%B0](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B_%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0).

81. Наказ Про внесення змін до Статуту громадського формування з охорони громадського порядку «Вовк» при Летичівській селищній раді. URL: <https. letychiv.km.ua>.

82. Окладна М. Г. Бенедикт Спіноза: державно-правова концепція. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Випуск 29. 2015. С. 102-115.

83. Основні досягнення Національної поліції України у межах реалізації стратегічних напрямів Національної стратегії у сфері прав людини. URL: <https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/osnovni-dosyagnennya-prava-lyudini-pershe-pivrichchya-2023.pdf>.

84. Остапенко О, Баїк О., Про воєнний стан як особливий вид адміністративно-правового режиму. *Наукові журнали та конференції*.

Volume 10, Number 4 (40), 2023. Law. 2023; Випуск 10, Номер 4 (40) : 134-142. URL: <https://doi.org/10.23939/law2023.40.134>.

85. Павлова Т. Природа людини і її природне право у філософії Спінози. *Філософія*. № 5 (119) вересень-жовтень. 2012. С.127-129. URL:<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/62577/27-Pavlova.pdf?sequence=1>

86. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ. Підручник. Київ. Національна академія внутрішніх справ України. 1999. 702 с.

87. Подоляка А.М. Взаємодія державних органів в охороні громадського порядку. *Форум права*. 2009. №2. С.338-344. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2009_2_53.pdf.

88. Поліцейське право України : підручник / С. Г. Братель, А. В. Денисова, А. Г. Пишна та ін.; за заг. ред. д.ю.н. Д. В. Швеця. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 964 с.

89. Поліція зняла соціальну рекламу. URL: [vhttps://lb.ua/news/2016/05/18/335406_politsiya_snyala_sotsialnuyu_reklamu.html](https://lb.ua/news/2016/05/18/335406_politsiya_snyala_sotsialnuyu_reklamu.html).

90. Поліція Рівненської області. Сторінка у фейсбук. URL:<https://m.facebook.com/police.in.Rivne.region/posts/1942775069104893/>.

91. Пономарьов С.П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України. Дис. на здоб. наук. ступеня доктора юр. наук 12.00.07. Харківський національний університет внутрішніх справ. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України. Дніпро, 2018. 513 с.

92. Популярна юридична енциклопедія. В.К. Гіжевський, В.В. Головенко, В.С. Ковальський та ін./ за ред. І.С. Чиж. Київ. Юрінком Інтер, 2002. 528 с.

93. Порядок взаємодії органів і підрозділів поліції під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів: наказ МВС України від 07.07.2017 № 577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-17#Text>.

94. Порядок організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: наказ МВС України від 10.08.2016 № 773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16#Text>

95. Порядок організації та здійснення оборонного планування в Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та інших складових сил оборони: наказ Міністерства оборони України від 22.12.2020 № 484. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-21#Text>.

96. Права людини і забезпечення правопорядку під час публічних зібрань. Керівництво. Homework, Варшава, Польща. 2017. 155 с.

97. Правила поведінки під час комендантської години та наслідки, що настають у разі їх порушення. *Юридична клініка університету імені Ярослава Мудрого*. 2022. URL: <http://legalclinic.nlu.edu.ua/2022/04/12/pravylyapovedinky-pid-chas-komendantskoyi-godyny-ta-naslidky-shho-nastayut-u-razi-yih-porushennya/>.

98. Правила, які Вас оберігають або безпечне життя іноземця в Ліберецькому краї. URL: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2942091/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0%2C+%D1%8F%D0%BA%D1%96%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B3%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C_Pravidla%2C+kte+r%C3%A1+v%C3%A1s+ochr%C3%A1n%C3%AD.pdf/814cf987-f51c-bdbf-d6c8-94c771c9a58b.

99. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

100. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України. Закон України. URL: https://protocol.ua/ua/pro_viyskovu_slugbu_pravoporyadku_u_zbroynih_silah_ukraini_statty.

101. Про громадські об'єднання. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.

102. Про додаткові заходи із забезпечення публічної безпеки і порядку під час дії воєнного стану. Розпорядження КМУ від 02 грудня 2022 р. № 1078-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-dodatkovyi-zakhody-iz-zabezpechennia-publichnoi-bezpeky-i-poriadku-pid-chas-dii-voiennoho-stanu-1078-021222>.

103. Про забезпечення безпеки та громадського порядку під час проведення масових спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF5I900A?an=6>.

104. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: наказ МВС України від 28.07.2017 року № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>.

105. Про затвердження Інструкції з організації планування в системі Національної поліції України: наказ Національної поліції України від 24.12.2015 № 202. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>.

106. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>.

107. Про затвердження Інструкції про дії органів і підрозділів внутрішніх справ щодо організації й забезпечення охорони громадського порядку: наказ МВС України від 11.05.2010 № 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0170320-10#Text> (втрата чинності).

108. Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України: наказ МВС України від 24.12.2019 № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0195-20#Text>.

109. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів: наказ МВС України від 23.08.2018 року № 706. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MVS873>.

110. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text>.

111. Про затвердження Положення про патрульну службу Міністерства внутрішніх справ: наказ МВС України від 02.07.2015 року № 796. URL: onsultant.parus.ua/?doc=09NK68F509&abz=H8ZZL.

112. Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення охорони публічного (громадського) порядку і організації безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту: наказ МВС України від 04.10.2019 № 835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1199-19#Text/>.

113. Про затвердження Порядку організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму: наказ МВС України від 15.11.2022 №740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1502-22#Text>.

114. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення

(охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: наказ МВС України від 10.08.2016 № 773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16#Text>.

115. Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 р. № 894. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/894-2021-%D0%BF#Text>.

116. Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2012 р. № 341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2012-%D0%BF#Text>.

117. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text>.

118. Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 р. № 560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#n209>

119. Про інформацію: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

120. Про медіа: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.

121. Про Національну безпеку України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

122. Про Національну гвардію України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>.

123. Про Національну поліцію: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

124. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів: наказ МВС України від 07.07.2017 № 577. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/378401__480230/.

125. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3673-17#Text>.

126. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів: Проект Закону. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF5I900V?an=>.

127. Про Польщу. Надзвичайні ситуації. URL: <https://www.polscha.travel/uk/pro-polshchu/praktichna-%D1%96n-format%D1%96ia/p%D1%96-chas-perebuvannia/nadzvichain%D1%96-situatc%D1%96%D1%97>.

128. Про порядок організації і проведення мирних заходів. Проект Закону України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/jf1w200a?an=3&ed=2008_05_06.

129. Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2025-98-%D0%BF#Text>.

130. Про правовий режим воєнного стану. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

131. Про рекламу: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

132. Про скандинавський підхід до охорони громадського порядку і налагодження діалогу працівниками поліції, про «Євробачення» та інше — інтерв'ю з Патріком Йохансеном, провідним радником КМЄС з питань охорони громадського порядку. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/opinion/the-scandinavian-approach-to-public-order-policing-dialogue-eurovision-and-more-interview-with-patrik-johansen-euam-lead-adviser-in-public-order>.

133. Про Службу безпеки України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.

134. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text/>.

135. Проведення мирних зібрань під час війни. URL: <https://law-in-war.org/provedennya-myruh-zibran-pid-chas-vijny/>.

136. Проект Закону України «Про мирні зібрання» від 6 травня 2008 року за № 2450, внесений Кабінетом Міністрів України (друге читання). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/LF1W200V?an=8>.

137. Проект Закону України від 19.11.2018 № 9300. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH76C00A?an=3/>.

138. Проневич О.С. Діяльність муніципальної (місцевої) поліції/міліції в зарубіжних державах: деякі теоретичні та організаційно-правові аспекти. URL: <http://radnuk.info/statti/249-tioriu-gov/14818-2011-01-19-03-24-04.html>.

139. Професійно-психологічна підготовка поліцейського: навчальний посібник / Я. М. Когут, Ю. Ц. Жидецький, Ю. І. Кіржецький, С. С. Гнатюк, Р. М. Андрусин та ін.; за ред. Я. М. Когута. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 404 с.

140. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 532 с.

141. Ряшко В. І., Ряшко О. В. Поліція в політико-правовій системі держави та суспільства у «Філософії права» Гегеля. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2013. Випуск 3. С. 460-469.

142. Саджениця І. Як працює «червона лінія» метро в Києві: частину станцій використовують як бомбосховище. *24 Канал*. 2022. URL: https://24tv.ua/yak-pratsyuye-chervona-liniya-metro-kiyevi-chastinu-stantsiy_n1878183https://24tv.ua/yak-pratsyuye-chervona-liniya-metro-kiyevi-chastinu-stantsiy_n1878183.

143. Системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ / Автори: Хатія Деканоїдзе, Мадлен Хелашвілі: Київ, 2018. 164 с.

144. Словник української мови в 11 т. АН УРСР. Інститут мовознавства. Київ. *Наукова думка*. 1970 – 1980. 671 с.

145. Стандарти операційної процедури для поліцейських патрульної поліції. URL: https://oduvsv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Lek_5_AD_OVS_2015.pdf.

146. Статут громадського формування з охорони громадського порядку «Міська варта». URL: https://zp.gov.ua/upload/content/o_1c0111env1pbsep4ncikptu05d.pdf.

147. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України затверджено від 29.06.2021р. Офіційний сайт МВС. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021>.

148. Ташматов В.А. Система психологічного забезпечення поліцейських в Україні. *Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 черв. 2022 р.) / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», каф-ра психології. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2022. С.242-245. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/7d429a5a-0784-452f-8574-10748b1e0c4f>.

149. Угода про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Федеративною Республікою Німеччина. Офіційне інтернет представництво. сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-88985>.

150. Українські підприємці проведуть попереджувальний страйк проти тиску на бізнес. URL: <https://zaxid.net/news>

151. Учасники благодійного велопробігу «Захід-Схід» прибули на Полтавщину. Офіційна сторінка ДСНС. URL: <https://dsns.gov.ua/news/ostanninovini/28028>.

152. Фатхутдінов В. Г. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки в Україні. Автореф. на здобут. наукового ступеня доктора юр. наук. Київ. 2017. 38 с.

153. Філософська категорія поняття взаємодія. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%92%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F>.

154. Фомін Ю. В. Органи внутрішніх справ в Україні в системі публічної адміністрації: адміністративно-правові засади. Автореф. на здобут. канд. юр. наук. 12.00.07. Харків. 2012. 24 с.

155. Хатнюк Ю. А. Актуальні проблеми організації охорони громадського порядку : курс лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 168 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3380/1/%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%9E%D0%93%D0%9F.pdf>.

156. Холод Ю. Інститут поліції у філософській системі Г. Гегеля. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. 2017. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/27_10_2017/pdf/72.pdf.

157. Хоркавий С.В. Поліцейська співпраця країн-членів Європейського Союзу: досвід для України в умовах євроінтеграційних процесів. *Юридичний науковий електронний журнал*. С.325-328. URL: http://www.lsej.org.ua/_2023/75.pdf.

158. Цивільний Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

159. Шадська У. Безпека громади: пошук спільних рішень/ посібник. Київ. 2018. 154 с.
160. Шевель А.О. Філософія права Г. Гегеля в аспекті сьогодення. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Випуск № 10. 2015. С. 85-89.
161. Шемшученко Ю. С. та ін. Юридична енциклопедія в 6 т. Редкол. Київ. *Укр. енцикл.* 1998. Т. 6. 2004. 768 с.
162. Щодо права громадян на проведення мирних заходів. Лист від 23.11.2009 № 04-29/19-1430 Комітету Верховної Ради з питань правової політики. URL: [https:// zakon. rada. gov. ua/rada/show/v1430450-09#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1430450-09#Text).
163. Які права можуть порушуватись під час війни і як їх захистити? URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/700/what-rights-can-be-violated-during-war-and-how-can-they-be-protected>.
164. Ярошак О.Я. Взаємодія Національної поліції з правоохоронними підрозділами у ході забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів в Україні. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. № 81. частина 2. 2024. С.240-244. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/81_part-2-2.pdf.
165. Ярошак О.Я. Дотримання прав людини при охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. Міжнародна науково-практична конференція «*Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів*». (м. Дніпро, 29 лютого 2024 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. С. 667-669.
166. Ярошак О.Я. Міжнародний досвід щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. №28. 2023. С. 129-134.
167. Ярошак О.Я. Національна поліція як суб'єкт забезпечення публічної безпеки і правопорядку під час проведення масових заходів. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2023. С. 152-156.

168. Ярошак О.Я. Окремі методи діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. №32. 2024. С.74-789.

169. Ярошак О.Я. Проблемні питання охорони громадського порядку під час проведення спортивних матчів. *Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 жовтня 2022 р.). Одеса: Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, 2022. С. 49-52.

170. Ярошак О.Я. Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку у воєнний стан. *International scientific conference «Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches»* : conference proceedings (May 29–30, 2023 Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P.74-77.

171. Academic Journals and Conferences. URL: [https:// science. lpnu. ua/sites/ default/ files/ journal-paper/2017/aug/5753/ vnulpurn 20168 5054 .pdf](https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5753/vnulpurn201685054.pdf).

172. Art. 8 GG in der Klausur. URL: [https://www. juraindividuell. de/artikel/art-8-gg-in-der-klausur](https://www.juraindividuell.de/artikel/art-8-gg-in-der-klausur).

173. Article 12 - Freedom of assembly and of association. EU Charter of Fundamental Rights. 2023. URL: <https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/12-freedom-assembly-and-association>.

174. Finland. URL: <https://polis.osce.org/country-profiles/finland>.

175. Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly. Hinweis zum Datenschutz. URL: [https://www.bmi.bund. de/DE/themen/ verfassung/ staatliche- ordnung/versamm lungsrecht/versammlungsrecht-node.html](https://www.bmi.bund.de/DE/themen/verfassung/staatliche-ordnung/versammlungsrecht/versammlungsrecht-node.html).

176. Policija u zajednici. URL: <https://policija.gov.hr/policija-u-zajednici-453/453>.

177. Radio Gdansk. 10 zasad ograniczonego zaufania. 2016. Available at: URL: [https:// www. slideshare.net/RadioGdansk/10-zasad-ograniczonego- zaufania](https://www.slideshare.net/RadioGdansk/10-zasad-ograniczonego-zaufania).

178. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 27 kwietnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia. URL: [https:// isap.sejm.gov.pl/isap.nsf /DocDetails. xsp?id=WDU20120000525/](https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000525/).

179. Second edition. Published by the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights. 2010. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/4/0/73405.pdf>.

180. Što policija čini povodom dojave o kršenju javnog reda i mira, konkretno zbog stalne buke nekog aparata (klima – uređaj) u susjedstvu? URL: [https:// mup.gov. hr/pristu p-informacijama-16/najcesca-pitanja-219/ostala-pitanja/sto-policija-cini-povodom-dojave-o-krsenju-javnog-reda-i-mira-konkretno-zbog-stalne-buke-nekog -aparata-klima-uredjaj-u-susjedstvu/281929](https://mup.gov.hr/pristu-p-informacijama-16/najcesca-pitanja-219/ostala-pitanja/sto-policija-cini-povodom-dojave-o-krsenju-javnog-reda-i-mira-konkretno-zbog-stalne-buke-nekog-aparata-klima-uredjaj-u-susjedstvu/281929).

181. Straż miejska i straż gminna w Polsce. URL: [https://pl.wikipedia.org/wiki/ Stra% C5% BC _gminna](https://pl.wikipedia.org/wiki/Stra%C5%BC_gminna).

182. Hinweis zum Datenschutz. URL: [https:// www.bmi. bund. de/DE/ themen/ verfassung/staatliche-ordnung/versamm lungsrecht/versammlungsrecht-node.html](https://www.bmi.bund.de/DE/themen/verfassung/staatliche-ordnung/versamm_lungsrecht/versammlungsrecht-node.html)

183. The police maintain public order and security. URL. [https:// intermin. fi/en/ police/ public -order-and-security](https://intermin.fi/en/police/public-order-and-security).

184. Yaroshak O. Ensuring public and public safety by the national police of Ukraine. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). № 3(55), 2023.P.197-200.

ДОДАТКИ

Додаток А

РЕЗУЛЬТАТИ

опитування громадян щодо проблем

адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час
проведення масових заходів

Усього опитано 640 (100%) респондентів. Вибірковим анкетуванням були охоплені громадяни: Херсонської – 170 (26,5%), Миколаївської-149 (23,2%), та Одеської областей –321 (50,1%) областей. За соціальним статусом: державних службовців – 106 (16,5%); військових- 58 (9,0 %); приватних підприємців – 56 (8,7%); робітників, які працюють по найму – 105 (16,4%); молоді, яка не працює – 207 (32,3%), громадян, які проживають за рахунок соціального забезпечення – 108 (16,8%). Час проведення анкетування: перше півріччя 2023 року і перше півріччя 2024 року.

Питання	Позитивно (%)	Негативно (%)	Не визначились (%)
1. Чи належно виконує Національна поліція обов'язок щодо забезпечення громадського (публічного) порядку та безпеки?	62	25	13
2. На Вашу думку, який на сьогодні рівень довіри до Національної поліції України?	29	65	3
3. Як Ви ставитесь до громадських формувань з охорони громадського	55	40	5

(публічного) порядку та безпеки?			
4. Чи необхідно на Вашу думку фінансувати державою громадські формування з охорони громадського (публічного) порядку та безпеки ?	30	60	10
5. Як Ви ставитесь до надання права складати адміністративні протоколи про порушення громадського (публічного) порядку та безпеки громадським формуванням?	15	80	5
6. На Вашу думку чи необхідно посилювати нормативно-правову базу України з метою покращення стану забезпечення охорони громадського (публічного) порядку та безпеки?	55	35	10
7. На Вашу думку чи необхідно створювати в Україні окремий орган, який буде контролювати та відслідковувати питання, пов'язані із забезпеченням охорони громадського (публічного) порядку та безпеки?	35	45	20

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові статті у періодичних фахових виданнях України:

1. Ярошак О.Я. Міжнародний досвід щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. Вип.28. 2023. С.129-134.
2. Ярошак О.Я. Національна поліція як суб'єкт забезпечення публічної безпеки і правопорядку під час проведення масових заходів. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2023.С. 152-156.
3. Ярошак О.Я. Взаємодія Національної поліції з правоохоронними підрозділами у ході забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія «Право». Вип 81: частина 2. 2024. С.240-243.
4. Ярошак О.Я. Окремі методи у діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. Вип. 32. 2024. С.74-79.

Наукові статті у періодичних виданнях іноземних держав:

5. Yaroshak O. Ensuring public order and public safety by the National police of Ukraine. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 3(55). 2023. P.197-200.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Ярошак О.Я. Проблемні питання охорони громадського порядку під час проведення спортивних матчів. *Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 жовтня 2022

р.). Одеса: Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ. 2022. С.49-51.

8. Ярошак О.Я. Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах воєнного стану. *Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches: International scientific conference (Wloclawek, the Republic of Poland, 29 – 30 May 2023)*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 2023. Р.74-76.

9. Ярошак О.Я. Дотримання прав людини при охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. (м. Дніпро, 29 лютого 2024 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2024. С.671-673.

Акти впровадження

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника ГУНП
Херсонській області
полковник поліції

Вячеслав ШИНКАРЬОВ

АКТ

впровадження в практичну діяльність управління превентивної діяльності ГУНП в Херсонській області результатів дисертаційного дослідження

**Ярошака Олега Ярославовича на тему
«Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів»**

Комісія у складі: начальника управління превентивної діяльності ГУНП в Херсонській області полковника поліції Хурси Андрія Олексійовича; начальника відділу охорони публічного порядку УПД ГУНП в Херсонській області майора поліції Тищенко Сергія Віталійовича та начальника сектору взаємодії з громадами УПД ГУНП в Херсонській області майора поліції Галуцька Андрія Валентиновича

склала даний акт про те, що результати дисертаційного дослідження Ярошака Олега Ярославовича на тему: «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» на здобуття вченого звання кандидата юридичних наук, використовуються в практичній діяльності поліцейських, зокрема управлінні превентивної діяльності ГУНП в Херсонській області

Зокрема, публікації Ярошака О.Я.:

1. Ярошак О.Я. Міжнародний досвід щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. Юридичний бюлетень. №28. 2023. С.129-134 ;

2. Ярошак О.Я. Національна поліція як суб'єкт забезпечення публічної безпеки і правопорядку під час проведення масових заходів. Південно-український правничий часопис. № 2. 2023.С. 152-156 ;
3. Yaroshak O. Ensuring public and public safety by the national polise of Ukraine. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). № 3(55), 2023.P.197-200;
4. Yaroshak O. National Security in the Conditions of the Russia-Ukraine War: Legal Regulation and Islamic Law Perspectives (Національна безпека в умовах російсько-української війни: правове регулювання та перспективи ісламського права). Al-Ahkam, Vol 34, No 1 (2024). P. 99-120;
5. Ярошак О.Я. Взаємодія Національної поліції з правоохоронними підрозділами у ході забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів в Україні. Науковий вісник УжНУ. Серія «Право» № 81. частина 2. 2024. С.240-244;
6. Ярошак О.Я. Окремі методи діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. Юридичний бюлетень. №32. 2024. С.74-789;
7. Ярошак О.Я. Проблемні питання охорони громадського порядку під час проведення спортивних матчів. Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 жовтня 2022 р.). Одеса: Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, 2022. С.49-52;
8. Ярошак О.Я. Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку у воєнний стан. International scientific conference «Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches» : conference proceedings (May 29–30, 2023 Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P.74-77;
9. Ярошак О.Я. Дотримання прав людини при охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. Міжнародна науково-практична конференція «Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних

світових викликів. (м. Дніпро, 29 лютого 2024 р.). Дніпро : Дніпроп. держ.ун-т внутр. справ, 2024.С.667-669

враховуючи високий теоретичний та науково-методичний рівень, практичну доступність і доцільність, можливо використовувати в практичній діяльності ГУНП в Херсонській області та під час підготовки навчально-методичних матеріалів для підвищення професійної майстерності поліцейських у сфері охорони громадського порядку.

Комісія відзначила високу актуальність результатів дисертаційного дослідження Ярошака О.Я. за темою «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів», теоретичний досвід, практичну і методологічну значущість висновків дисертанта для впровадження у практичний процес.

Члени комісії:

Начальник управління превентивної діяльності
ГУНП в Херсонській області
полковник поліції

Андрій ХУРСА

Начальник відділу охорони публічного порядку
УПД ГУНП в Херсонській області
майор поліції

Сергій ТИЩЕНКО

Начальник сектору взаємодії з громадами
УПД ГУНП в Херсонській області
майор поліції

Андрій ГАЛУНЬКО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
Одеського державного
університету внутрішніх справ,
директор юридичних наук, професор
полковник поліції

Максим КОРНІЄНКО

20. 01 2026 року

АКТ

впровадження в науково-дослідну діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ результатів дисертаційного дослідження Ярошака Олега Ярославовича на тему «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів»

Комісія у складі: начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата юридичних наук, доцента, підполковника поліції Домброван Н.В., ученого секретаря секретаріату Вченої ради ОДУВС, кандидата педагогічних наук Ісаєнка М.М. та начальника відділу аспірантури, (ад'юнктури) і докторантури ОДУВС, кандидата юридичних наук Теслюк І.О., склала даний акт про те, що результати дисертаційного дослідження Ярошака Олега Ярославовича на тему «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, використовуються у науково-дослідній діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ при проведенні наукових досліджень за загально-університетською темою науково-дослідних робіт: «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (державний реєстраційний номер 0123U103538), теми науково-дослідних робіт кафедри адміністративного права та адміністративного процесу: «Забезпечення прав, свобод і інтересів людини в сучасних умовах адміністративно-правовими засобами» (державний реєстраційний номер 0121U109272) та теми науково-дослідних робіт кафедри адміністративної діяльності поліції: «Захист та дотримання прав людини в поліцейській діяльності» (державний реєстраційний номер 0123U104419).

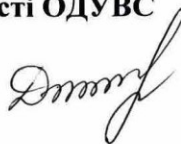
Зокрема, публікації Ярошака О.Я.:

1. Ярошак О.Я. Міжнародний досвід щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. №28. 2023. С.129-134.
2. Ярошак О.Я. Національна поліція як суб'єкт забезпечення публічної безпеки і правопорядку під час проведення масових заходів. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2023.С. 152-156.
3. Yaroshak O. Ensuring public and public safety by the national police of Ukraine. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. № 3(55), 2023.P.197-200.
4. Yaroshak O. National Security in the Conditions of the Russia-Ukraine War: Legal Regulation and Islamic Law Perspectives (Національна безпека в умовах російсько-української війни: правове регулювання та перспективи ісламського права). *Al-Ahkam, Vol 34, No 1 (2024)*. P. 99-120.
5. Ярошак О.Я. Взаємодія Національної поліції з правоохоронними підрозділами у ході забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів в Україні. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»* № 81. частина 2. 2024. С.240-244.
6. Ярошак О.Я. Окремі методи діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. №32. 2024. С.74-789.
7. Ярошак О.Я. Проблемні питання охорони громадського порядку під час проведення спортивних матчів. Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 жовтня 2022 р.). Одеса: Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, 2022. С.49-52.
8. Ярошак О.Я. Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку у воєнний стан. *International scientific conference «Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches» : conference proceedings (May 29–30, 2023 Wloclawek, the Republic of Poland)*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P.74-77.
9. Ярошак О.Я. Дотримання прав людини при охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. Міжнародна науково-практична конференція «Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів. (м. Дніпро, 29 лютого 2024 р.). Дніпро : Дніпроп. держ.ун-т внутр. справ, 2024.С.667-669.

Комісія відзначила високу актуальність результатів дисертаційного дослідження Ярошака Олега Ярославовича на тему «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів», теоретичний досвід, практичну і методологічну значущість висновків дисертанта для впровадження у науково-дослідну діяльність.

Члени комісії:

**Начальник
відділу організації наукової діяльності ОДУВС
кандидат юридичних наук, доцент
підполковник поліції**

Наталія ДОМБРОВАН

**Учений секретар секретаріату
Вченої ради ОДУВС
кандидат педагогічних наук**

Максим ІСАЄНКО

**Начальник відділу аспірантури
(ад'юнктури) і докторантури ОДУВС
кандидат юридичних наук**

Ірина ТЕСЛЮК

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
Одеського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції

Максим КОРНІЄНКО

20. 01 2026 року

АКТ

**впровадження в освітній процес Одеського державного університету
внутрішніх справ результатів дисертаційного дослідження
Ярошака Олега Ярославовича на тему
«Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час
проведення масових заходів»**

Комісія у складі: начальника відділу забезпечення якості освіти, кандидата історичних наук, доцента Камінської О.А., завідувача кафедри адміністративно-правових дисциплін інституту права та безпеки, доктора юридичних наук, професора Денисової А.В., завідувача кафедри адміністративної діяльності поліції факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, кандидата юридичних наук, доцента, підполковника поліції Пишної А.Г. склала даний акт про те, що результати дисертаційного дослідження Ярошака Олега Ярославовича на тему: «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, використовуються в освітньому процесі Одеського державного університету внутрішніх справ, зокрема під час підготовки навчально-методичних комплексів з навчальних дисциплін: «Адміністративне право», «Поліцейська діяльність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Організаційно-правові засади діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку».

Зокрема, публікації Ярошака О.Я.:

1. Ярошак О.Я. Міжнародний досвід щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. Юридичний бюлетень. №28. 2023. С.129-134.
2. Ярошак О.Я. Національна поліція як суб'єкт забезпечення публічної безпеки і правопорядку під час проведення масових заходів. Південноукраїнський правничий часопис. № 2. 2023.С. 152-156.
3. Yaroshak O. Ensuring public and public safety by the national police of Ukraine. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). № 3(55), 2023. P.197-200.
4. Yaroshak O. National Security in the Conditions of the Russia-Ukraine War: Legal Regulation and Islamic Law Perspectives (Національна безпека в умовах російсько-української війни: правове регулювання та перспективи ісламського права). Al-Ahkam, Vol 34, No 1 (2024). P. 99-120.
5. Ярошак О.Я. Взаємодія Національної поліції з правоохоронними підрозділами у ході забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів в Україні. Науковий вісник УжНУ. Серія «Право» № 81. частина 2. 2024. С.240-244.
6. Ярошак О.Я. Окремі методи діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. Юридичний бюлетень. №32. 2024. С.74-789.
7. Ярошак О.Я. Проблемні питання охорони громадського порядку під час проведення спортивних матчів. Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 жовтня 2022 р.). Одеса: Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, 2022. С.49-52.
8. Ярошак О.Я. Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку у воєнний стан. International scientific conference «Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches» : conference proceedings (May 29–30, 2023 Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P.74-77.
9. Ярошак О.Я. Дотримання прав людини при охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. Міжнародна науково-практична конференція «Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів. (м. Дніпро, 29 лютого 2024 р.). Дніпро : Дніпроп. держ.ун-т внутр. справ, 2024.С.667-669.

Комісія відзначила високу актуальність результатів дисертаційного дослідження Ярошака Олега Ярославовича на тему «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів», теоретичний досвід, практичну і методологічну значущість висновків дисертанта для впровадження у навчальний процес.

Члени комісії:

**Начальник
відділу забезпечення якості освіти,
Одеського державного університету
внутрішніх справ
кандидат історичних наук, доцент**

Олена КАМІНСЬКА

**Завідувач кафедри
адміністративно-правових дисциплін
інституту права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Аліна ДЕНИСОВА

**Завідувач кафедри
адміністративної діяльності поліції
факультету підготовки фахівців для
підрозділів превентивної діяльності
Національної поліції України
Одеського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент
підполковник поліції**

Алла ПИШНА